

Justitiedepartementet
Ju2009/3395/L1

**Sammanställning av remissvar över
betänkandet**

**Förenklingar i aktiebolagslagen m.m.
(SOU 2009:34)**

Innehållsförteckning

1	Förteckning över remissinstanserna.....	3
2	Allmänna synpunkter	4
3	Behov av ny företagsform.....	19
4	Bolagsbildning	23
5	Aktiebrev och aktiebok	28
6	Bolagets organisation.....	41
7	Bosättningskrav.....	49
8	Förvärv av egna aktier	55
9	Låneförbud	60
10	Likvidation och upplösning.....	69
11	Ansvarsfrihet	80
12	Ansvar för vissa myndighetsbeslut.....	82
13	Insändande av beslut om utdelning	85
14	Aktiebolag med begränsad vinstutdelning	86
15	Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag.....	87
16	Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser	102
17	Övrigt.....	104

1 Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över betänkandet inkommit från **Hovrätten för Västra Sverige, Kammarrätten i Jönköping, Malmö tingsrätt, Södertörns tingsrätt, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Revisorsnämnden, Datainspektionen, Kommerskollegium, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Första AP-fonden, Sjätte AP-fonden, Bokföringsnämnden, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Konkurrensverket, Bolagsverket, Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Regelrådet, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Stockholms Handelskammare, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Lantbrukarnas riksförbund, FAR SRS, Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets Regelnämnd, Svenska Bankföreningen, ALMI Företagspartner AB, Euroclear Sweden AB, Fastighetsägarna Sverige, Finansbolagens förening, Fondbolagens förening, Föreningslagsutredningen (Ju 2008:10), Företagarförbundet, Kollegiet för svensk bolagsstyrning, Nasdaq OMX Stockholm AB, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (RE-KON), Svenska Fondhandlareföreningen, Svenska Kreditföreningen, Svenska Riskkapitalföreningen, Svensk Inkasso, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Sveriges Finansanalytikers Förening och Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF.**

Yttrande har även inkommit från **Tredje AP-fonden, Alecta pensionsförsäkring ömsesidigt, Investor AB och Nordstjernan AB.**

Kammarkollegiet, Handelshögskolan i Stockholm, Sveriges Försäkringsförbund, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Aktiemarknadsbolagens förening, Aktiemarknadsnämnden, Almega, Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, Institutet för näringslivsforskning, Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden, Kommissionären för aktiebolagsärenden AB, Länsförsäkringsbolagens förening, Nordic Growth Market NGM AB, Näringslivets Börskommitté, Rådet för finansiell rapportering, Sparbankernas Riksförbund, Teknikföretagen och Utredningen om enklare redovisning (Ju 2007:07) har avstått från att yttra sig.

2 Allmänna synpunkter

Hovrätten för Västra Sverige

Hovrätten ställer sig i allt väsentligt bakom utredarens förslag, men med de kommentarer som framgår nedan. När det gäller föreslagna förändringar i aktiebolagslagen delar hovrätten utredarens uppfattning i frågan om val av metod för att åstadkomma förenklingar för de små bolagen, dvs. att det i lagen bör erbjudas standardlösningar genom dispositiva regler som aktieägarna, om de så önskar, kan avvika ifrån.

Malmö tingsrätt

Tingsrätten har utifrån sitt verksamhetsområde inte några principiella invändningar mot de förslag till lagändringar som presenterats i utredningen utan ser positivt på de förenklingar som föreslagits i bl.a. aktiebolagslagen, dock med vissa kommentarer och undantag.

Södertörns tingsrätt

Aktiebolagsrättsliga frågor förekommer, med undantag främst för de begränsade frågor som förekommer i konkursärenden och frågor som någon gång uppkommer i dispositiva tvistemål, sällan vid domstolen. Detta innebär att förslaget endast i begränsad omfattning berör frågor som domstolen kommer i kontakt med. Domstolen anser sig därför inte ha kompetens att inkomma med någon djupare analys av förslaget.

Domstolen delar den bedömning som utredaren gjort att förslaget innebär värdefulla administrativa förenklingar för aktiebolagen i förhållande till nu gällande lagstiftning. Domstolen har dock, utifrån sin i och för sig begränsade kontakt med aktiebolagsrättsliga frågor, svårt att se hur och på vilket sätt förslagen skulle innebära att möjligheten till oseriösa beteenden ökar samt försvårar myndigheternas brottsutredande arbete (jfr avsnitten 13.1 och 13.7). Domstolen har i övrigt inga synpunkter på förslagen.

Domstolsverket

Domstolsverket, som har granskat förslaget ur Sveriges Domstolars perspektiv, ansluter i centrala delar till betänkandets särskilda yttranden som bl.a. framhåller att vissa förslag kan ha negativa effekter för bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet i allmänhet. Förslagen bedöms av denna anledning medföra att rättsprocesserna blir mer komplicerade och omfattande och att ytterligare resurser kan komma att behöva tillföras Sveriges Domstolars verksamhet av denna anledning. Domstolsverket bedömer också att förslagen om förvärv av egna aktier i privata bolag, ett särskilt upplösningsförfarande för privata aktiebolag, särskilt tidsfrist för kallelse på okända borgenärer och Bolagsverkets ansvar för vissa myndighetsbeslut kan fordra vissa kompletterande överväganden. Remissyttrandet utvecklas i det följande.

Enkla och tydliga regler som underlättar för den enskilde leder ofta till färre rättsprocesser. Generellt sett kan således regelförenklingar vara av godo för Sveriges Domstolars verksamhet och därmed även för samhället i stort.

I det aktuella betänkandet belyses dock även att vissa förslag kan ha negativa effekter för bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet i

allmänhet. Vad som främst är i åtanke är förslagen om ändrade bosättningskrav för styrelsen, låneförbudet, upplösning av aktiebolag och problematiken kring hanteringen av aktieägarregister (se bl.a. s. 380–385). Inom ramen för de konsekvenser som belyses torde det finnas risk för såväl en ökad grad av ekonomisk brottslighet som en ökad grad av komplexitet när det gäller utredningar och prövningar av sådana ärenden. När sådan ekonomisk brottslighet behöver stävjas kommer detta sannolikt att medföra mer omfattande och mer komplicerade prövningar, särskilt inom straff- och skatterätten, som ombeds av Sveriges Domstolar.

När det gäller möjligheten till förvärv av egna aktier för privata bolag bör man, liksom vad gäller för låneförbudet, nogsamt väga behovet av att upprätthålla en skiljelinje bolagets och ägarnas ekonomi. Även mer generellt kan man ifrågasätta om inte motiven som lyfts fram för att tillåta förvärv av egna aktier i privata bolag kan tillgodoses genom andra redan tillåtna former för förmögenhetsöverföring, t.ex. utdelning från bolaget. Riktad emission är också ett exempel på möjligt instrument vid ägarförändringar. En annan fråga är att bestämmelserna om stämmans skyldighet att fortlöpande fatta vissa beslut inte synes föranleda att ett avtal om förvärv av egna aktier utgör en nullitet för det fall att även ”den sista utestående aktien” förvärvas. Sammantaget görs bedömningen att förslaget kan behöva ytterligare överväganden. Prognosen är annars att en vagare skiljelinje mellan bolagets och den privata ekonomin kan leda till ett antal komplicerade civil-, straff- och skatterättsliga frågor som kommer att engagera Sveriges Domstolar.

Betänkandet behandlar inte konsekvenserna för Sveriges Domstolar. Beaktat de synpunkter som framgår av betänkandets särskilda yttranden, vilka Domstolsverket i centrala delar ansluter till, är prognosen att ovan nämnda förslag leder till komplicerade rättsliga prövningar som fordrar att ytterligare resurser behöver tillföras Sveriges Domstolars verksamhet.

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten har ett delat ansvar för utredning och lagföring av ekonomisk brottslighet. Inför avgivandet av Åklagarmyndighetens remissyttrande har jag tagit del av de synpunkter som Ekobrottsmyndigheten anför i sitt yttrande.

Allmänt sett kan sägas att Åklagarmyndigheten har en positiv inställning till det arbete som pågår såväl nationellt som internationellt med att förenkla reglerna för att starta och driva företag. Samtidigt är det viktigt att regelförändringar som genomförs i syfte att förenkla för företagen inte medför att samhällets kontrollfunktioner sätts ur spel eller att utredningar av brott försvåras. I detta sammanhang är bl.a. de associationsrättsliga reglerna och då särskilt reglerna i aktiebolagslagen av intresse.

Ekobrottsmyndigheten

Det pågår för närvarande ett intensivt och omfattande arbete för att åstadkomma regel-förenklingar som ska underlätta för framförallt små bolag att driva sin verksamhet och för nya företag att etablera sig. Åtgärderna syftar till att ge förutsättningar för ett ökat företagande som kan leda till ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Ekobrottsmyndigheten har lämnat flera remissyttranden¹ med anledning av detta arbete, bl.a. beträffande betänkandena Enklare redovisning (SOU 2008:67), Avskaffande av revisionsplikten för små

¹ EBM A-2008/0230, EBM A-2008/0123, EBM A-2008/0333, EBM A-2009/0074.

företag (SOU 2008:32), Aktiekapital i privata aktiebolag (SOU 2008:49) och den föreslagna EG-förordningen om privata europabolag².

Jag har i tidigare remissvar framhållit att det finns en stor risk för att samhällets kontrollmekanismer helt urholkas om alla förslag genomförs. Med detta sagt vill jag betona att jag givetvis i sig inte har något emot förändringar som innebär förenklingar för företagen och som i sin tur kan leda till ett ökat företagande. Med det som utgångspunkt ska Ekobrottsmyndigheten som remissinstans överväga risken för att föreslagna regelsystem utnyttjas för ekonomisk brottslighet och bedöma förslagens konsekvenser för ekobrottsbekämpningen.

Om jag övergår till det nu aktuella betänkandet innehåller det två förslag som ur ett ekobrottsbekämpningsperspektiv kan ifrågasättas. Det ena är förslaget om slopandet av bosättningskravet för styrelse m.fl. Det andra är förslaget om utökade möjligheter till närståendelån och förvärvslån som i praktiken innebär ett slopande av låneförbudet. Sedan har jag också några synpunkter som gäller förslaget om ett förenklat förfarande för upplösning av ett aktiebolag och utredningens ställningstagande i frågan om ett eventuellt införande av ett aktieägarregister.

Rikspolisstyrelsen

Flertalet av förslagen berör inte Polisens ansvarsområde och lämnas därför utan kommentarer. Rikspolisstyrelsen delar i huvudsak utredningens bedömningar och har förståelse för de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler och för strävan mot att den svenska aktiebolagsrätten ska vara så konkurrenskraftig som möjligt. Några av förslagen kan dock, enligt styrelsens bedömning, tänkas underlätta för ekonomisk brottslighet.

Brottsförebyggande rådet

Betänkandet innehåller en rad förslag som syftar till att förenkla för företagandet i Sverige. Tidigare har förslag med samma reforminriktning lämnats om att avskaffa revisionsplikten i aktiebolag (SOU 2008:32) och att sänka kapitalkravet för aktiebolag (SOU 2008:49).

I ett historiskt perspektiv har åtskilliga av de krav som nu föreslås bli avskaffade eller liberaliserade införts för att minska den ekonomiska brottsligheten. Under årens lopp har dessutom en rad förslag förts fram i syfte att reglera företagandet ännu mer än vad som gäller i dag i syfte att minska den ekonomiska brottsligheten (se exempelvis Ekonomisk brottslighet i Sverige, SOU 1984:15).

Brå:s uppfattning är att förenklingar många gånger kan minska de fel som görs i företagen och därför kan enklare regler och mindre krav vara en fördel för att minska den mindre allvarliga brottsligheten. Det finns inte heller någon automatik med att skärpta krav och hårdare regler, som införs med vällovliga syften, verkligen kommer att minska brottsligheten. Skälet är att reglerna samspelar med kontrollsystemen och det är därför viktigt att ha en helhetssyn på regler, kriminellt beteende och kontrollformer. Med kontrollformer innefattas inte enbart myndigheternas tillsyn, kontroll och brottsbekämpning utan även marknadens granskning vid kreditgivning, bolagsöverlåtelser och liknande.

Brå:s bedömning är att vi idag saknar en överblick över samspelet mellan de associationsrättsliga regelverken, brottsligheten och kontrollen. Det är därför svårt att ha någon

² Se Ju2008/5674/L1.

bestämd uppfattning om vilka konsekvenserna blir av de enskilda förslagen i betänkandet. Till detta kommer förslagens relation till andra regelförändringar. Utredningens egen konsekvensanalys av förslagens effekt på det brottsförebyggande arbetet är knappast till någon hjälp. Mot bakgrund av aktiebolagens viktiga roll i ekonomin och följaktligen också för den ekonomiska brottsligheten vore det värdefullt att närmare undersöka denna kriminalitet i förhållande till reglering och kontroll med bäring på aktiebolagen.

Något förenklat kan den brottslighet som är aktuell med aktiebolag delas in i två typer. För det första kan brottsligheten ske inom ramen för verksamheten, där brotten utgör ett större eller mindre inslag i verksamheten. För det andra kan aktiebolaget användas som ett regelrätt brottsverktyg.

Revisorsnämnden

Enligt RN:s uppfattning ligger många av utredningens förslag i linje med regeringens intentioner att förenkla regelverket för svenska företag. Det är dock myndighetens uppfattning att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet är angeläget att hålla isär de förslag som syftar till regelförenkling från de som är avsedda att medföra en liberalisering av aktiebolagsrätten (jfr sidan 227 i betänkandet). Som RN uppfattar utredningens förslag har utredningen i vissa delar strävat efter att åstadkomma en liberalisering av det aktiebolagsrättsliga regelverket snarare än en förenkling, bland annat genom att sådana regler som i första hand är skattemässigt betingade lyfts ut ur aktiebolagslagen. RN delar i och för sig utredningens syn på att det kan finnas skäl att renodla den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen, men anser att vissa av förslagen kräver ytterligare överväganden och bearbetning innan de bör leda till lagstiftning. I det sammanhanget noterar RN också att utredningen lämnar vissa förslag som berör grundläggande aktiebolagsrättsliga principer och som innebär jämförelsevis stora ingrepp i lagstiftningens struktur, något som också bör bli föremål för särskilda överväganden. RN vill också framhålla att myndigheten delar utredningens uppfattning att bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist bör ses över i ett senare skede och bakgrund av de ändringar som kan bli aktuella i övriga berörda regelverk.

Utredningen och dess förslag utgör en del i det arbete som regeringen har initierat för att åstadkomma förenklingar för framför allt mindre företag. Andra inslag i detta arbete är Utredningen om revisorer och revision som har föreslagit att revisionsplikten ska avskaffas för de mindre företagen (SOU 2008:32) och Utredningen om enklare redovisning som har föreslagit betydande förenklingar i regelverket kring de mindre företagens redovisning (SOU 2008:67). I det fortsatta lagstiftningsarbetet är det enligt RN:s mening angeläget att det sker en samordning av utredningarnas förslag och att det upprätthålls en helhetssyn i de pågående lagstiftningsprocesserna. De olika berörda regelverken samverkar och kompletterar varandra, och det är enligt RN:s mening viktigt att de förenklingar som föreslås av de enskilda utredningarna inte sammantaget leder att skyddet för lagstiftningens olika intressenter utarmas.

Utredningens förslag är tänkta att omfatta samtliga privata aktiebolag. Delar av de enskilda förslagen synes dock vara avpassade i första hand för de mindre bolagen. Eftersom lagstiftningen enligt förslaget ska vara tillämplig på samtliga privata aktiebolag finns det dock enligt RN:s mening anledning att ytterligare överväga vilka konsekvenser förslagen kan få för de större privata bolagen.

Enligt RN:s uppfattning kan förslag som syftar till regelförenkling vara effektiva endast om de är språkligt och strukturellt lättillgängliga för de företag som ska tillämpa dem. Det är RN:s uppfattning att utredningens förslag i delar inte uppfyller dessa krav. Istället är lagtexten i delar svårtillgänglig. Detta gäller särskilt de föreslagna bestämmelserna om förvärv av egna aktier och bestämmelserna rörande låneförbudet. Samtidigt är det naturligt att sådana omfattande justeringar av det aktiebolagsrättsliga systemet som utredningen har förslagit kan medföra att regelverket i delar blir komplicerat. Vid det kommande lagstiftningsarbetet kan det därför finnas skäl att göra en skillnad mellan å ena sidan bestämmelser som kan förväntas komma att tillämpas mer eller mindre regelbundet, som ett led i bolagens normala verksamhet, och å andra sidan sådana bestämmelser som enskilda bolag kan förväntas komma att tillämpa vid enstaka tillfällen och i speciella situationer. Till den första kategorin bör – i vart fall för de något större bolagen – hänföras de föreslagna bestämmelserna rörande om skyldigheten att föra aktiebok. Till den senare kategorin kan räknas exempelvis bestämmelserna om förvärv av egna aktier, som bör komma till användning i första hand i samband med generationsskiftet och andra förfaranden som typiskt sett genomförs mer sällan, och som i stor utsträckning torde kräva att bolagen tar hjälp av externa experter. RN anser att det är särskilt angeläget att regler som kan hänföras till den första kategorin är lättillgängliga för företagen.

Datainspektionen

Datainspektionen har granskat remissen huvudsakligen utifrån sin uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter och har inte några synpunkter att lämna.

Kommerskollegium

Kommerskollegium har en övergripande positiv syn på regelförenklingsarbete och har inte några synpunkter i sak på slutbetänkandet.

Sjätte AP-fonden

Sjätte AP-fonden har inga synpunkter att anföra med anledning av rubricerade betänkande.

Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Länsstyrelsen har ingen erinran mot förslaget.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

När det gäller de delar av betänkandet som kan negativt påverka möjligheterna till åtgärder mot och utfallet av kampen mot den grova organiserade brottsligheten är Länsstyrelsen kritisk till förslagen. Länsstyrelsen hänvisar här till vad som anförts i det särskilda yttrande som vice överåklagare Roland Andersson har skrivit.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet

Fakultetsnämnden tillstyrker de förslag på förenklingar för privata aktiebolag som utredningen föreslår.

I detta sammanhang vill fakultetsnämnden särskilt poängtera att den kanske största svårigheten för ägare av mindre aktiebolag inte är att följa regelsystemet, utan att över

huvud taget erhålla kunskap om vad regelsystemet omfattar och innehåller. Vikten av att Bolagsverket erbjuder god information kan därför knappast underskattas.

Ett område där utredning inte föreslår några förenklingar rör emissioner. Reglerna härom är mycket detaljerade och besvärliga att hantera, låt vara att de i princip inte behöver iakttas om det bara finns en aktieägare. Särskilt besvärliga är reglerna om en emission skall beslutas på en annan bolagsstämma än årsstämman. Fakultetsnämnden har inget färdigt förslag till förenklingar men anser att möjligheten bör närmare analyseras.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

Fakultetsnämnden vill inledningsvis anmärka att den av regeringen utsedde särskilde utredaren är adjungerade professorn i associationsrätt vid Uppsala universitet Carl Svernlöv.

Betänkandet omfattar fyra sakområden; förenklingar för små aktiebolag, övervägande om en ny företagsform med begränsat ansvar, vissa frågor om ersättningen till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag och övervägande av en preskriptionsregel i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag. Betänkandet täcker således en stor del av den svenska associationsrätten, även om tyngdpunkten ligger på rättsreglerna för små aktiebolag.

I betänkandets inledande avsnitt anges att

”[e]n målsättning vid förslagets utformning har varit att minska aktiebolagens administrativa börda så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen /.../ eftersätts. En avvägning mellan dessa olika intressen har således varit nödvändig.”

Fakultetsnämnden vill inledningsvis påpeka att även om denna målsättning kan förefalla naturlig finns det en risk i att i utredningsarbete, eller för den delen utarbetande av direktiv till utredningar, beakta ett alltför vitt intressepanorama. Enligt fakultetsnämndens mening lämpar sig aktiebolagslagen ofta mindre väl för skydd för olika aktiebolagsfrämmande intressen – det sker ofta väl så bra i annan lagstiftning.

Principiella synpunkter på förenklingsarbetet beträffande aktiebolag som fakultetsnämnden finner anledning att kommentera framförs också i de till betänkandet bifogade särskilda yttrandena, bland annat heter det:

”Dagens aktiebolag har en kvalitetsstämpel som fyller en viktig funktion i samhället. Ett aktiebolag ska bl.a. ha ett aktiekapital som inte bara är symboliskt och en revisor. Bolagets medel får inte lånas ut till aktieägare eller företrädare för bolaget. Bolaget ska ha styrelse som ska kunna ställas till ansvar för bolagets verksamhet. Allt detta bidrar till att aktiebolaget i dag intar en särställning bland de svenska företagsformerna.

Genomförs alla de förenklingar beträffande aktiebolaget som föreslagits kommer förutsättningarna för det ekonomiska ”umgänget” i samhället att förändras. De ekonomiskt starka aktörerna på marknaden kommer att minimera sitt risktagande. Det kommer att bli svårare för aktiebolag och särskilt nystartade sådana att överhuvudtaget få kredit och eventuella krediter kommer att bli dyrare. Krav på personlig borgen eller motsvarande kommer att bli regel. Till bilden hör vidare att de nystartade aktiebolagen sannolikt kommer att ställas inför kravet på korta betalningsfrister av sina leverantörer.

Mot den bakgrunden är det sannolikt att bl.a. marknaden för svart utlåningsverksamhet kommer att öka och att den grova organiserade brottsligheten därmed får en utökad spelplan. Regeringens satsning på åtgärder mot denna särskilt samhällsskadliga brottslighet riskerar därmed att bli mindre verkningsfulla.”

Fakultetsnämnden vill här erinra om att de föreslagna förändringarna ingalunda är nyheter sett ur ett internationellt perspektiv. Många av förslagen är till exempel redan idag verklighet i främst Storbritannien men också andra länder, utan att det synes som om det inneburit grasserande ekonomisk brottslighet.

Tvärtom vill fakultetsnämnden betona att det vid avvägningar mellan olika regler finns anledning att värdera kostnaderna för följsamhet mot reglerna för aktörer som inte avser utnyttja dem för illasinnade avsikter mot effektiviteten hos det skydd för olika intressen som reglerna innebär.

Fakultetsnämnden gör också det allmänna konstaterandet – vilket inte är att betrakta som en kritik mot betänkandet – att det inte är regelmängden i sig som är avgörande för om associationsrättslig lagstiftning upplevs som ineffektiv, utan snarare regleringens innehåll. Som det danska exemplet med två aktiebolagsrättsliga lagar visar, kan ambition att förenkla genom att rätt och slätt ta bort regler ibland leda till motsatt effekt.

Fakultetsnämnden instämmer i förslagen i betänkandet avseende förenklingar för små aktiebolag.

Konkurrensverket

Konkurrensverket har inget att invända mot förslagen i betänkandet.

Från konkurrenssynpunkt ser Konkurrensverket positivt på förslag som utmynnar i enklare regler inom aktiebolagsrätten. Särskilt gynnsamt för konkurrensen är underlättande av etablering på och utträde från marknaden, vilket flera av förslagen syftar till. Tillnärmning av olika nationella regler är också fördelaktigt ur konkurrenssynpunkt.

Konkurrensverket instämmer i de påpekanden som både utredaren och experter har gjort i utredningen respektive särskilda yttranden om att regelförenkling som gynnar seriösa bolag oundvikligen även kan gynna oseriösa aktörer. Detta kan i längden skada konkurrensen. Det är av stor vikt att oseriös verksamhet motverkas samtidigt som regelförenklingen för bolag fortskrider.

Bolagsverket

Det är mycket viktigt att använda flera vägar för förenklingar för företagen. Bolagsverket vill medverka i arbetet för effektiva och tydliga regler. Det går att göra ännu **större** förenklingar även inom aktiebolagslagen, aktiebolagsförordningen och andra författningar.

Bolagsverket anser att det inte nu behöver införas någon ny uppdelning i underkategorier av de privata aktiebolagen.

Bolagsverket menar att det utredningen tar upp, och även annat, i vissa delar hade vunnit på en ännu mera genomgripande analys. I några fall hade säkert då också mera radikala förenklingar kunnat föreslås.

Exempel på hur ett bredare utredningsuppdrag och en mera utvecklad analys hade kunnat leda till mera genomgripande förenklingar är följande. Om man lyckades införa en tydligare struktur för de grundläggande reglerna om företag över huvud taget och inte minst för *registrering* av dem och *nödvändiga dokument* osv. skulle mycket vara vunnit. Utredningen har haft i uppdrag att se över aktiebolagsförordningen. Förslagen i den delen är få. Ett större perspektiv behövs. Den modernisering som gjordes i och med 2005 års aktiebolagslag har varit uppskattad, inte minst i frågan om struktur och språk då det gäller lagtexten. Men det går att nå längre. Inom handelsregisterområdet finns tre grundläggande författningar i behov av renovering, lagen om handelsbolag och enkla bolag, handelsregisterlagen och handelsregisterförordningen, dessutom finns viktig reglering i den åldersstigna prokuralagen, vidare förekommer myndighetsföreskrifter i Bolagsverkets författningssamling (BOLFS) osv. Om det nu hade funnits *en* lag eller förordning om företagsregistrering och, legalt sett, *ett* register, för i vart fall de vanligaste företagsfor-

merna, hade t.ex. de olika förändringar som nu förbereds för aktiebolag och ekonomiska föreningar, till väsentliga delar kunnat göras i ett slag. Även inrättandet av nya registreringsregler m.fl. regler för en ny företagsform såsom SPE-bolag (på EU-initiativ) samt lösningen av vissa angelägna frågor om företagsadresser och adresser för företagsfunktionärer skulle starkt underlättas om en sådan ordning funnes på plats. Förutom avsevärda rent lagtekniska vinster vid ändringar skulle naturligtvis även viktiga pedagogiska och informationstekniska vinster då också kunna göras.

Tillväxtverket

Utredningen har haft som främsta syfte att föreslå ändringar som innebär förenklingar för aktiebolagen. Tillväxtverket anser att det är mycket värdefullt att detta syfte haft så stor vikt i arbetet och ställer oss därför bakom huvuddragen i förslaget, särskilt som flera av förslagen skulle minska den administrativa kostnaden. När det gäller en del av förslagen vill vi ge kommentarer särskilt, se nedan.

En omständighet som Tillväxtverket vill peka på är att man föreslår förändringar som ska gälla alla privata aktiebolag. Ofta är det dock ganska stora skillnader i förutsättningar mellan de minsta privata bolagen med bara en aktiv person och de lite större som har ett flertal ledamöter och ett antal anställda. De senare har i vissa fall mer gemensamt med de publika bolagen i arbetssätt och finansiering. Det hade varit önskvärt att man i fler fall uppmärksammat detta faktum och till exempel föreslagit enklare lösningar eller till och med undantag för mindre bolag.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tillväxtanalys delar utredningens åsikt om att det är önskvärt och möjligt att förenkla regelverket för aktiebolagen. En förenkling av regelverket för aktiebolagen kan medföra att fler bedriver företag i aktiebolagsform, vilket har flera fördelar för företagaren. En förenkling av regelverket bidrar också till att minska den samlade regelbördan för företagen i enlighet med regeringens målsättning. Tillväxtanalys bedömer att de förenklingsförslag som utredaren föreslår kommer att ha särskilt stor betydelse för mindre företag, där administrativa regler medför relativt större kostnader än för större företag.

Regelrådet

Regelrådet tillstyrker förslagen såvitt avser förslagen om enklare bolagsbildning, avskaffande av aktiebrev, förenklingar angående bolagets organisation, avskaffande av bosättningskrav för bl.a. styrelseledamöter och verkställande direktör, införande av ett enkelt upplösningförfarande, reducerad tid för kallelse på okända borgenärer, överflyttning till Bolagsverket av vissa ärenden enligt aktiebolagslagen (2005:551) samt upphävande av informationsplikt avseende ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag. I övriga delar avstår Regelrådet från att yttra sig.

Utredarens uppdrag har i huvudsak gått ut på att lämna förslag till ändringar i aktiebolagslagen (2005:551) och aktiebolagsförordningen (2005:559) som innebär förenklingar för aktiebolagen. Arbetet har varit särskilt inriktat på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler. Målsättningen har varit att den administrativa bördan minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen, t ex skyddet för aktiebolags borgenärer, skattekontrollen och bekämpande av ekonomisk brottslighet, eftersätts.

Betänkandet innehåller förslag om enklare bolagsbildning, avskaffande av aktiebrev, förenklingar angående bolagets organisation, avskaffande av bosättningskrav för bl.a. styrelseledamöter och verkställande direktör, införande av ett enkelt upplösningsförfarande, reducerad tid för kallelse på okända borgenärer, överflyttning till Bolagsverket av vissa ärenden enligt aktiebolagslagen samt upphävande av informationsplikt avseende ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag. I den upprättade konsekvensutredningen anges att förslagen innebär en minskning av berörda aktiebolags administrativa kostnader jämfört med dagens regelverk. Regelrådet ansluter sig till denna bedömning och tillstyrker förslagen i dessa delar.

I betänkandet föreslås vidare ökade möjligheter till förvärv av egna aktier för privata aktiebolag, ökade möjligheter för privata aktiebolag att ge närståendelån och förvärvslån samt en regel om preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde ur bolaget. Enligt Regelrådets uppfattning får ett genomförande av dessa förslag inga eller små ekonomiska konsekvenser för berörda företag. Regelrådet avstår därför att yttra sig över dessa förslag.

Konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning och är därmed godtagbar.

Sveriges Kommuner och Landsting

Förbundet ställer sig vidare huvudsakligen positivt till de föreslagna förändringarna, framförallt i de delar de innebär förenklingar för små och medelstora företag. Arbetet med regelförenkling är viktigt såväl vad gäller att minska den administrativa bördan för företagen som för kommuner och landsting. Förbundet delar dock inte utredningens uppfattning vad gäller några förslag

Sveriges advokatsamfund

I direktiven (dir. 2007:132) till Utredningen om ett enklare aktiebolag framgår att utredaren skall lämna förslag till ändringar av aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen och att arbetet särskilt skall inriktas på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler. På ett allmänt plan är samfundet positivt till att de regler som styr näringsverksamhet förenklas. Det är i och för sig samfundets erfarenhet att just de associationsrättsliga reglerna i relativt ringa omfattning försvårar bedrivandet av näringsverksamhet i små aktiebolag. De regler som upplevs som reella hinder och besvärligheter återfinns istället huvudsakligen i andra regelverk. Förenklingar av aktiebolagslagen kan därför förväntas få relativt begränsade positiva effekter på näringslivet.

Av direktiven framgår även att ett behov av förenklat regelverk kan finnas såväl när det gäller att starta en ny verksamhet, som under bolagets livstid. Utredarens förslag är emellertid till övervägande del inriktat på regler som kan verka försvårande endast vid bolagets bildande eller vid ett fåtal tillfällen under bolagets liv. Det hade varit önskvärt att utredaren även undersökt möjligheterna att förenkla de aktiebolagsrättsliga regler som ställer till problem och svårigheter i bolagens verksamhet, såsom huruvida det går att avskaffa kopplingen mellan fastställd balansräkning och möjligheten att företa vinstutdelning samt ett borttagande av reglerna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist. Samfundet kan här hänvisa till experten Urban Engerstedts särskilda yttrande och i syn-

nerhet bestämmelserna om personligt ansvar i samband med tvångslikvidation på grund av kapitalbrist.

Det faktum att det skulle kunna övervägas huruvida även andra åtgärder än de som nu föreslagits skulle kunna vidtagas för att förbättra förutsättningarna för svenskt näringsliv, är givetvis inget argument mot att de nu föreslagna ändringarna genomförs. Samfundet är huvudsakligen positivt inställt till utredarens förslag och vill, på de av utredaren framförda skälen, tillstyrka förslagen

- att de obligatoriska uppgifterna i bolagsordningen begränsas,
- att inget aktieägarregister införs,
- att kravet på att bifoga bolagsstämmaprotokoll vid vissa anmälningar till Bolagsverket avskaffas,
- att styrelseledamots mandattid skall, i ett privat aktiebolag, gälla tills vidare, såvida inte annat anges i bolagsordningen,
- att bosättningskravet för vissa bolagsfunktionärer avskaffas,
- att även privata bolag ges möjlighet att förvärva egna aktier (en detaljsynpunkt på den föreslagna lagtexten framförs nedan),
- att det införs en möjlighet att upplösa privata aktiebolag genom avregistrering, istället för genom likvidation,
- att tiden för kallelse på okända borgenärer vid likvidation minskas,
- att handläggningen av vissa bolagsrättsliga ärenden flyttas från länsstyrelsen till Bolagsverket, och
- att det införs en speciell regel om preskription av bolagsmans ansvar i handelsbolag.

Stockholms Handelskammare

Handelskammaren är i huvudsak positiv till utredningens förslag. Förenklingar i lagstiftning generellt, och i aktiebolagslagen i synnerhet, är av godo så länge de genomförs med en praktisk inställning. Borgenärsskyddet och intresset av att inte underlätta för en ökande ekonomisk brottslighet har en hög prioritet i dessa sammanhang.

Små och medelstora företag i Sverige spenderar stora belopp och mycket tid på dokumentation för att anpassa sig till de regler som gäller för olika företagsformer idag. Det är angeläget att arbetet med regelförenkling är en prioritet och fortgår kontinuerligt, i synnerhet inom områden för företagande som är av stor vikt för samhällsekonomi och selsättning.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Som en allmän synpunkt vill Svenskt Näringsliv framhålla att utredaren Carl Svernlövs förslag genomgående är väl motiverade och genomarbetade och att utredaren på ett bra sätt har tagit tillvara möjligheter till regelförenklingar för främst mindre aktiebolag. Överlag visar utredaren god förståelse för näringslivets behov och för de problem som svenska aktiebolag ställs inför i en alltmer internationaliserad värld. Svenskt Näringsliv

tillstyrker, med de invändningar och påpekanden som anförs nedan, de framlagda förslagen. Flera av dem kommer att innebära en minskning av företagens administrativa kostnader, vilket är särskilt viktigt för de små aktiebolagen.

När det gäller förenklingsförslagen delar Svenskt Näringsliv uppfattningen att det är en fördel för i synnerhet de små aktiebolagen om det i aktiebolagslagen finns dispositiva bestämmelser som gäller för det fall bolaget självt inte bestämmer något annat. Den valda ordningen innebär att bolagen erbjuds en handlingsfrihet samtidigt som de kan slippa onödiga kostnader för bolagsrättsliga avtal. Fördelen med ett sådant enkelt och flexibelt system överväger nackdelen att aktiebolagslagen därigenom blir längre. Svenskt Näringsliv instämmer också i att de lagda förslagen bör gälla för alla privata aktiebolag, även om de kan förutsättas ha störst betydelse för de små aktiebolagen.

Vad gäller förslaget om ett förenklat förfarande för upplösning av ett privat aktiebolag anser Svenskt Näringsliv att kungörelsetiden bör vara minst två månader i stället för föreslagna minst en månad. Detta för att stärka borgenärsskyddet. En sådan ordning innebär också fördelen av enhetlighet med utredarens förslag att korta tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation till två månader.

Med ovanstående invändning tillstyrker Svenskt Näringsliv i övrigt samtliga förslag avseende bildande av aktiebolag, bolagets organisation, bosättningskrav samt likvidation och upplösning (avsnitten 4, 6, 7 och 10 i slutbetänkandet).

Svenskt Näringsliv tillstyrker utredarens övriga förslag (avsnitten 12.1 och 12.2 samt 15 i slutbetänkandet).

Företagarna

Vi tillstyrker utredningens förslag som innebär praktiska förenklingar och modernisering av lagstiftningen.

Utredningen föreslår en rad mindre förenklingar för bolagen som inte ger så stora utslag i mätningen av de administrativa kostnaderna men som sänder viktiga signaler om att förenkling av bolagens vardag är både möjlig och angelägen.

- I bolagsordningen för privata aktiebolag föreslås bara tre uppgifter bli obligatoriska, firma, säte och verksamhetsföremål. Om bolaget t ex har kalenderår som räkenskapsår behöver detta inte skrivas ut i bolagsordningen. Enbart de bolag som väljer annat räkenskapsår behöver ange detta i sin bolagsordning.
- Det föreslås inte längre vara obligatoriskt med skriftliga arbetsordningar och andra instruktioner i privata aktiebolag. Bra att mindre företag slipper onödig pappersexercis samtidigt är det förstås möjligt för bolag som har sådana behov att behålla nuvarande ordning.
- Privata aktiebolag föreslås också få ökade möjligheter att förvärva egna aktier vilket går i samma riktning som lättnaderna i låneförbudsreglerna. Det kan underlätta generationsskiften och är därför välkommet. Givetvis måste bolaget fortfarande ha täckning för det bundna kapitalet i annan egendom.
- Styrelsens mandattid föreslås gälla tills vidare – om inget annat anges i bolagsordningen.
- Kravet att styrelsen ska ha minst en suppleant föreslås bara gälla bolag med en enda ordinarie styrelseledamot. En lämplig avvägning mellan behovet att det ska gå att nå en företrädare för bolaget och att inte ställa upp onödigt höga krav.

- Förslag att bolag ska kunna avregistreras utan likvidation har tidigare prövats och kan i vissa fall vara bra även om det måste användas med försiktighet. Det ger en möjlighet till snabbavveckling men innebär att ägaren övertar personligt ansvar för alla bolagets skulder.
- Ökad användning av elektroniska tjänster, och slopade krav att bifoga protokoll från bolagsstämmor vid registrering av ny styrelse hos Bolagsverket kan också göra hanteringen smidigare.

Lantbrukarnas Riksförbund

Utredningsuppdraget har i huvudsak gått ut på att överväga förenklingar i det aktiebolagsrättsliga regelsystemet. Förbundet anser att denna ansats är positiv men kan inledningsvis konstatera att förändringar i Aktiebolagslagen (ABL) och tillhörande lagstiftningar endast i begränsad utsträckning kommer att påverka småföretagens administrativa börda.

FAR SRS

FAR SRS välkomnar Utredningens uppdrag att minska företagens administrativa bördor och skapa bra villkor för företagen genom att föreslå förenklade associationsrättsliga regler för i synnerhet de små aktiebolagen.

FAR SRS är därför i grunden positiv till de förslag som Utredningen har lagt fram. De förslag som rör bolagets bildande och organisation samt myndigheternas handläggning av sådana ärenden innebär i huvudsak förenklingar av formalia och har inga direkta konsekvenser för någon annan part än bolaget i fråga. FAR SRS tillstyrker därför dessa förslag utan några kommentarer.

Utredningens övriga förslag är av annan karaktär såtillvida att förslagen kan komma att påverka även andra parter än bolaget. FAR SRS vill i det sammanhanget framhålla följande. För närvarande pågår det ett flertal lagstiftningsarbeten rörande bolagsrätt inom regeringskansliet, bl.a. förslag om slopad revisionsplikt (Avskaffande av revisionsplikten för små företag, SOU 2008:32) och sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital (Aktiekapital i privata aktiebolag, SOU 2008:49). De rättsliga följderna av dessa arbeten kommer att ha stor betydelse även när det gäller här aktuella förslag. För att de förenklingar som har föreslagits i detta betänkande ska få avsedd effekt måste de, enligt FAR SRS bestämda uppfattning, behandlas mot bakgrund av de övriga bolagsrättsliga förslagen. Särskilt fokus bör därvid ligga vid en översyn av gällande borgenärsskydd. Skulle borgenärsskyddet försvagas riskerar förtroendet för aktiebolaget som företagsform att urholkas, vilket bl.a. kommer att leda till ökade s.k. transaktionskostnader (kostnader förknippade med genomförande av affärer). En sådan utveckling kan inte anses uppväga fördelarna med en förenklad lagstiftning.

Näringslivets Regelnämnd NNR

Näringslivets Regelnämnd NNR och utredningen har enligt direktiven genomfört samråd om utredningens förslag. NNR har av utredningen erhållit ett flertal kapitelutkast där de enskilda förslagen presenterades och NNR fann då som nu att utredningen presenterar ett flertal förslag på åtgärder för att förenkla lagstiftningen för berörda företag. I dessa sammanhang kan det diskuteras hur långt utredningen ska gå i de olika förslagens argumentering. NNR finner att de förslag som utredningen presenterar känns balanserade med

hänsyn till de olika intressen som berörs av förslagen. NNR anser vidare att utredaren har motiverat sina förslag väl och med god insikt om företagens förutsättningar lämnat förenklingsförslag som kan genomföras.

NNR tillstyrker utredningens förslag och hänvisar till medlemmarna Svenskt Näringsliv och Företagarnas remissvar, när det kommer till detaljerna.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen

Bankföreningen ställer sig i huvudsak positiv till de förenklingsåtgärder som utredningen föreslår. Bankföreningen anser liksom utredningen att den administrativa bördan för små och medelstora bolag bör minskas och att detta kan ske bl.a. genom att det införs dispositiva bestämmelser som erbjuder en presumtion som gäller för det fall bolaget inte bestämmer något annat. Bankföreningen anser dock att förslagen på vissa punkter bör ändras bl.a. för att bättre tillgodose borgenärernas rätt.

Almi Företagspartner AB

De förslag som lämnas i utredningen syftar i huvudsak till praktiska förenklingar och även en anpassning till dagens förhållanden, bland annat inom användning av modern informationsteknik. Dessa förslag tillstyrker och välkomnar Almi Företagspartner AB. I övrigt ansluter Almi Företagspartner AB sig till de synpunkter som anförts av Företagarna.

Euroclear Sweden AB

Euroclear Sweden AB meddelar att de framförda förslagen synes ändamålsenliga och väl avvägda. Euroclear Sweden AB tillstyrker således förslaget.

Fastighetsägarna Sverige

Fastighetsägarna Sverige tillstyrker utredningens förslag.

Finansbolagens Förening

Föreningen anser att det är bra att aktiebolagsreglerna på olika sätt förenklas och att därmed företagande underlättas. Samtidigt kan vissa regler som underlättar för vissa försvåra för andra företag t.ex. sådana företag som är kreditgivare/borgenärer. Föreningen begränsar sitt svar till vissa frågor av särskilt intresse för de senare.

Företagarförbundet

FöretagarFörbundet anser att utredningens förslag sammantaget kommer att leda till att privata aktiebolag får lägre administrativa kostnader samtidigt som det blir enklare att driva företag i aktiebolagsform. FöretagarFörbundet ställer sig bakom de förslag till förenklingar och förtydliganden utredningen föreslår, med vissa reservationer som redovisas nedan.

Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON)

REKON inskränker sitt yttrande till främst frågor om borgenärsskydd och liknande frågeställningar. De framlagda förslagen i dessa avseenden framstår, med undantag för förslaget om förvärv av egna aktier, som välmotiverade och tillstyrks därför. Förslaget om förvärv av egna aktier avstyrks.

Svenska Fondhandlareföreningen

Svenska Fondhandlareföreningen ansluter sig till yttrandet från Svenska Bankföreningen. Föreningen vill särskilt betona vikten av vad Bankföreningen anfört beträffande risken för företagskapningar.

Svenska Kreditföreningen

Svenska Kreditföreningen ser det som önskvärt att regeringen eftersträvar förenklingar och rationaliseringar i regelverket till underlättande av företagande och ser att flera av de i betänkandet angivna förslagen mycket väl kan få den följden. Emellertid anser föreningen att några av förslagen och några underlåtna förslag tyvärr kan få den motsatta följden i förhållande till vad som eftersträvats.

Sammanfattningsvis avstyrker föreningen att förslagen om avskaffande av aktiebrev, bosättningskrav och förenklat upplösningsförfarande genomförs, i vart fall i angiven form, med hänsyn till att de momentant må medföra förenklingar för företagen men i sin yttersta följd i praktiken medför fördyringar och försvåringar i kreditarbetet som just för de små företagen kan bli synnerligen betungande.

Svenska Riskkapitalföreningen

Svenska Riskkapitalföreningen välkomnar utredningens förslag, eftersom föreningen stödjer alla åtgärder som underlättar ett seriöst företagande. De förenklingar som utredningen föreslår är enligt föreningens mening ett steg i rätt riktning. Föreningen ställer sig, med de reservationer som anförs nedan, bakom utredningens förslag, då förslagen generellt borde leda till mindre administrativa bördor och lägre kostnader, samtidigt som de torde leda till att det blir enklare att driva företag.

Avslutningsvis vill föreningen nämna att förenklingar för företag och entreprenörer inte enbart ligger i att tillhandahålla enklare regelverk utan istället även innefattar att tillse att det blir enklare att anskaffa kapital. Det går inte att utesluta att företagens kapitalbehov och överlevnad i många fall är en viktigare fråga än regelverken i aktiebolagen, detta gäller främst tillväxtbolagen. Investeringar i tidiga skeden är dessutom ofta förknippade med ökat risktagande vilket kräver incitament. Mot bakgrund av det ekonomiska läget som råder vill föreningen uppmärksamma på att runt om i Europa satsas det på olika former av stimulansåtgärder för att stödja företagare och investerare för att på så vis öka tillgången av kapital på marknaden. Sverige har tyvärr inte varit lika aktiv på detta område och riskerar att ur konkurrenshänseende missgynnas, vilket i slutändan kan komma att påverka Sveriges tillväxt negativt om inte åtgärder vidtas. Många tillväxtbolag drabbas dessutom av underskott i sina verksamheter under flera år. Underskotten beror i många fall inte på en vikande affärsidé, utan snarare på att det tar tid att utveckla produkten/affärsidén och att viss verksamhet har höga utvecklingskostnader. Mot bakgrund av detta är förbättrade kvittningsmöjligheter och underskottsavdrag viktiga institut för att attrahera investerare och uppmuntra dessa till långsiktiga investeringar.

Föreningen ser framgent behov av dels en ökad förståelse för dessa problem och dels på ökad insikt i vilken potential det finns i att stödja de aktörer som investerar i tidiga skeden, eftersom det i slutändan kommer att gynna den svenska marknaden i form av nya arbetstillfällen och ökad tillväxt.

Svensk Inkasso

Svensk Inkasso tillstyrker, med nedan angivna undantag, utredningens förslag med de regelförenklingar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som föreslås för att minska de små aktiebolagens administrativa bördor och skapa bra villkor för dem. Svensk Inkasso vill understryka betydelsen av att regelförenklingarna sker, såsom det påpekas i utredningen, utan att skyddet för borgenärerna eftersätts.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

SRF anser att allt arbete som sker med syfte att förenkla företagens administration är värdefullt och bör prioriteras. Regeringens målsättning att minska den administrativa bördan med 25 % till 2010 är därför en mycket viktig målsättning. Samtidigt stämmer ett sådant mål till eftertanke, då det torde framstå som uppenbart att flera av de förenklingar som nu föreslås inte hade krävts innan de utökade krav som införts under senare år med hänvisning till behov av anpassning till EU-krav och utvecklingen hos de större företagen.

I realiteten är vad som nu sker därför inte någon egentlig förenkling, utan en återställning till en regelnivå som rått tidigare. Det är därför viktigt att det fortsatta arbetet sker mot denna bakgrund, för att säkerställa att en långvarig förbättring kan skapas hos främst de mindre företagen, och att en sådan syn tar sin utgångspunkt i de individuella behov som finns inom både olika storleksklasser för bolag och nationella förutsättningar. Utan en sådan samlad syn kommer ytterligare framtida återställningsbehov att kvarstå.

Det är även viktigt att de förenklingar som införs upplevs som reella för företagen, och att de bidrar till en märkbar förbättring och förenkling av företagens dagliga administration. Utifrån ett sådant synsätt kan konstateras att förenklingar i ABL normalt sett inte har någon väsentlig inverkan på företagens administrativa börda. Bolagsbildning sker bara en gång och normalt enligt väl standardiserade rutiner, vilket innebär att detta inte är ett stort problem, och det torde heller inte påverka valet av bolagsform att förenkla en sådan process. Samma gäller på flera andra områden som utformning av bolagsordningen, bolagsstämmor och val av funktionärer, där majoriteten av ärenden som hanteras redan idag följer standardiserade mallar och mycket enkla former. Att göra dessa dokument dispositiva tillför mycket lite för ett normalt företags administrativa börda. Ett avskaffande av aktiebreven till förmån för aktieboken följer samma mönster, och ur förenklings-synpunkt torde detta knappast vara märkbart för de flesta mindre företag. Det är istället sannolikt att förändringen i sig medför ett merarbete för att anpassa till de nya reglerna.

För att skapa förenkling krävs en reell förståelse för de mindre företagens operativa verksamhet, och var den administrativa bördan uppstår. SRF anser enligt ovan att all förenkling skall stimuleras, men en generell synpunkt är att de förslag som framförs i detta betänkande i flera fall har en mycket liten effekt på de mindre företagens verksamhet och tillväxt. Detta bör ses som en viktig bedömningsvariabel för att avgöra om målsättningen kan uppnås eller om förändringen bara ger en annan lösning på samma administrativa nivå. Vissa av förslagen har andra viktiga mål än att minska den administrativa bördan, och bör därför bedömas ur detta perspektiv istället för att ses som förenklingar.

3 Behov av ny företagsform

Kammarrätten i Jönköping

Kammarrätten noterar att något förslag till ny företagsform inte lämnas, trots att behov sannolikt föreligger, bl.a. mot bakgrund av att handelsbolagsformen fått en generell försämring till följd av genomförda regler för att förhindra skatteundandraganden. Frågan om en ny företagsform – där förebilder sannolikt går att finna i vår omvärld – känns viktig och argumenten som framförs för att inte lämna något förslag i denna del känns inte riktigt övertygande.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet

Juridiska fakultetsnämnden har en positiv inställning till att försöka förenkla reglerna för små företag. Det kan emellertid konstateras, vilken både implicit och explicit framkommer i den remitterade utredningen, att det inte är så enkelt att åstadkomma några mer betydande förenklingar om tanken är att reglera samverkan mellan flera aktörer i bolagsform där delägarna inte skall ha något personligt ansvar för bolagets förpliktelser.

Det kan konstateras att det förekommer ett stort antal aktiebolag som bara har en ägare. Utredningen om ett enklare aktiebolag anför att av de drygt 347 000 aktiebolag som finns i Sverige torde många bara ha en aktieägare (s 147). Dessa bolag torde i första hand antingen vara små där aktieägaren själv är verksam i bolaget, eventuellt tillsammans med några anställda, eller dotterbolag till större aktiebolag.

För bolag som bara har en ägare finns det relativt stora möjligheter till ytterligare förenklingar genom att framförallt reglerna och beslutsfattande, företräde och annat minoritetsskydd kan göras mycket enkla och till stor del helt avskaffas. En sådan bolagsform, om man nu kan tala om ett bolag när det bara får finnas en ägare, ligger helt i linje med EG:s 12:e bolagsdirektiv enligt vilket alla medlemsstater måste acceptera enmansbolag med begränsat ansvar (direktiv 89/667/EEG). Enligt fakultetsnämnden bör möjligheten att införa ny lagstiftning om enmansbolag med begränsat ansvar utredas, i vart fall för sådana bolag med begränsad verksamhet.

Fakultetsnämnden vill vidare framhålla att det knappast är de aktiebolagsrättsliga reglerna som orsakar mest problem för småföretagen. Skatte- och arbetsrätten torde i allmänhet vara svårare att hantera.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

Fakultetsnämnden instämmer med betänkandet. Det finns såvitt fakultetsnämnden kan konstatera ingen forskning eller empiri som på ett övertygande sätt visar att införande av nya associationsformer leder till enklare rättsregler för företag. Tvärtom tycks de erfarenheter som finns av moderna försök med olika bolagsformer och det EG-rättsliga arbetet med nya associationsformer indikera att risken för att nya associationsformer medför ökad osäkerhet, ökade transaktionskostnader eller ökade kostnader för lagstiftning som bättre skulle kunna användas till förenklingar inom rådande reglering vara överhängande.

Bolagsverket

Bolagsverket menar att det inte heller nu bör införas någon ny företagsform för små företag utan personligt ansvar.

Tillväxtverket

Utredningen har gjort bedömningen att det för närvarande inte finns tillräckligt starka skäl för att införa en ny företagsform. Tillväxtverket delar den bedömningen, främst med hänvisning till förslaget om att inrätta en ny europeisk företagsform (SPE-bolag).

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tillväxtanalys delar också utredarens åsikt om att det för närvarande inte finns skäl att inrätta en ny företagsform. Det är bättre att det finns en företagsform med ett flexibelt regelverk som kan anpassas för olika typer av företag, än att införa särskilda företagsformer för t ex små företag. Tillväxten i företag kan påverkas negativt om de är tvungna att byta företagsform under en expansionsprocess enbart för att de inte längre ”passar” in i den de hade från början. De tidigare lagda förslagen om att minska kravet på aktiekapital underlättar också för de mindre företagen med små kapitalbehov, t ex inom tjänstesektorn, att bedriva verksamheten i aktiebolagsform. Det är emellertid viktigt att påpeka att förenklingarna av regelverken inte får drivas så långt att fördelarna med att bedriva verksamheten i aktiebolagsform urvattnas, så att t ex möjligheterna till att få krediter försämrats.

För att ett flexibelt regelverk skall fungera krävs det att företagen har kunskap om detta och hur detta kan utnyttjas. Tillväxtanalys vill betona att införandet av ett mer flexibelt regelverk även förutsätter informationsinsatser riktat till företagen så att dessa kan utnyttja möjligheterna till förenklade regler.

Sveriges Kommuner och Landsting

Sveriges Kommuner och Landsting delar utredningens bedömning att det för närvarande inte finns skäl att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar särskilt anpassad för näringsverksamhet i liten skala.

Stockholms Handelskammare

Inom näringslivet finns röster som talar både för och emot en ny företagsform i svensk rätt. Det finns ett behov av förenklingar och förtydliganden men det framträder inte något tydligt behov hos företagen av en ny företagsform. I ett internationellt perspektiv finns olika valda lösningar. Den förhärskande formen inom länderna i Europa är att satsa på att förenkla befintliga regleringar i aktiebolagen istället för att utveckla nya företagsformer. Inom EU pågår f.n. ett arbete att införa en ny bolagsform (SPE) med avsikt att små- och medelstora bolag ska få en alternativ bolagsform att tillgå och som existerar parallellt med nationella bolagsformer.

Det kan verka tilltalande med en helt ny företagsform och på sikt kan en sådan lösning vara att föredra eftersom det kan innebära ett enklare och tydligare regelverk istället för ofta komplicerade förenklingsåtgärder. En annan del avser problematiken med skatter och de betydligt mer komplicerade regler som småföretagare i enskilda firmor och handelsbolag har att iaktta i jämförelse med aktiebolag. Nya lagar innebär nya regler att informera sig om och att anpassa sig till för redan tyngda småföretagare. Den analys som förekommer i utredningen skulle behöva belysas närmare och bl.a. i relation till det EG-rättsliga SPE-institutet. Handelskammare anser mot bakgrund av ovan att det mesta talar för att förenklingar är den enklaste och för företagen den minst ansträngande vägen att gå

och delar därför uppfattningen att det inte finns skäl att i dagsläget införa en ny företagsform i svensk rätt. Handelskammaren gör i den delen samma bedömning som utredningen.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Svenskt Näringsliv delar utredarens uppfattning att en ny företagsform utan personligt betalningsansvar inte bör införas.

Lantbrukarnas Riksförbund

LRF ställer sig bakom utredarens slutsats att det för närvarande inte finns skäl att i svensk rätt införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar. De företagsformer som redan finns idag torde i allt väsentligt täcka de behov som finns.

En viktig omständighet när valet av företagsform ska göras är självklart det personliga betalningsansvaret relativt verksamhetens art, risk m.m. Dagens utformning av aktiebolaget med dess krav på visst minsta aktiekapital kan då väljas. Detta innebär en minskad risk för personligt betalningsansvar jämfört med t.ex. enskild näringsverksamhet.

I den mån aktiekapitalskravet sänks kommer sannolikt långivare, leverantörer m.fl. att öka kraven på personliga säkerheter. Ett sänkt aktiekapitalskrav är därför inte självklart positivt för småföretagandet.

LRF förespråkar istället en kombination av bibehållen storlek på miniminivån av aktiekapitalet och en möjlighet att de facto endast inbetala t.ex. en fjärdedel av detta aktiekapital (mot personligt ansvar för skillnadsbeloppet). Detta innebär att de som inte vill eller behöver binda upp kapital i sitt företag ändå kan välja aktiebolagsformen. Då till ett pris av begränsat personligt betalningsansvar.

FAR SRS

Utredningen har gjort bedömningen att det för närvarande inte finns skäl att i svensk rätt införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar. De regelförenklningar som Utredningen föreslår ska gälla i privata aktiebolag samt Utredningens tidigare förslag om en sänkning av minimikravet på aktiekapitalet i privata aktiebolag anses uppväga behovet av en enklare företagsform för små företag. Utredningens förslag ska även ses mot bakgrund av möjligheten att driva verksamhet i den nya SPE-bolagsform som troligen kommer att erbjudas genom EG-rätten.

Enligt FAR SRS mening råder det ingen tvekan om att aktiebolaget som företagsform har haft och har en mycket stor betydelse för effektiviteten och tillväxten i det svenska näringslivet. Aktiebolaget är den företagsform som omgärdas av högst förtroende och därmed låga s.k. transaktionskostnader. Samtidigt som det befintliga regelverket avseende små aktiebolag kan framstå som onödigt omfattande och betungande finns det enligt FAR SRS mening ett egenvärde i att hålla nere antalet företagsformer. Förenklningar i den nuvarande aktiebolagsrättsliga lagstiftningen är därför att föredra varför FAR SRS ansluter sig till Utredningens bedömning så länge som det finns ett godtagbart borgenärsskydd.

Föreningslagsutredningen Ju2008:10

Utredningen om ett enklare aktiebolag har funnit att det för närvarande inte finns skäl att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar för ägarna. Jag delar den uppfattningen.

Svensk Inkasso

Svensk Inkasso tillstyrker utredningens förslag om att det för närvarande inte finns skäl att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar. Såsom det uppmärksammas i utredningen kan arbetet inriktas på att förenkla den gällande aktiebolagslagen i stället för att skapa en ny företagsform. Dessutom framstår, liksom utredningen uppmärksammar, behovet av en ny företagsform än mindre angeläget med beaktande av den nya SPE-bolagsform som troligen kommer att erbjudas inom EU.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Utredningen diskuterar frågan om det finns behov av en ny företagsform utan personligt betalningsansvar, som alternativ till aktiebolaget. Det bakomliggande motivet är att söka stimulera ny näringsverksamhet att hitta den mest lämpliga formen utan att hämmas av kapitalkravet hos dagens aktiebolag.

SRF anser att det i Sverige finns ett flertal former att välja för att etablera näringsverksamhet. I den mån kapitalkravet för aktiebolag har hämmat valet av denna företagsform, så har det sannolikt inte utestängt något entreprenörskap eftersom enskild näringsverksamhet är lätt tillgänglig för alla, och även numera har fått liknande beskattningsnivå som aktiebolaget. Det enda hindret mot att välja ett aktiebolag torde vara kapitalkravet, vilket även är vad som skapar den externa trovärdigheten hos bolagets finansiärer och handelspartners. I de parallella utredningar som har föreslagit sänkt aktiekapital framförs även att det i realiteten som en konsekvens av sänkt krav på kapitalinsats kommer att begäras personliga säkerheter från ägaren för finansieringen. Därmed kommer marknaden att neutralisera en stor del av det undantagna personliga ansvaret som ligger i aktiebolagets form. På motsvarande sätt kommer en ny bolagsform med lågt kapitalkrav att tvingas till ersättningssäkerheter av finansiärer och marknad. SRF delar därför utredningens uppfattning att någon ny företagsform utan personligt betalningsansvar inte tillför något mervärde i dagens läge.

SRF tillstyrker förslaget att inte inrätta en ny företagsform utan personligt betalningsansvar.

4 Bolagsbildning

Kammarrätten i Jönköping

Ett ökat antal dispositiva regler vid aktiebolagsbildning innebär att val måste göras vilket bl.a. ställer större krav på kunskap hos företagaren och det framstår därför tveksamt om en sådan ordning underlättar. I de flesta fall köper man ett s.k. lagerbolag när man avser att starta en mindre verksamhet. Regelförändringarna i denna del synes främst ha ett värde för de företag, som tillhandahåller färdigbildade aktiebolag eller som i övrigt hjälper till med att starta upp bolag.

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att bolagsordningen i privata aktiebolag får göras enklare så att det obligatoriska innehållet inte blir så omfattande. Enligt utredningen ska det bestå av endast firma, säte och verksamhetsföremål. Bolagsverket menar att även räkenskapsåret kanske ska ingå. Bolagsverket lämnar också förslag till vissa förenklingar och förtydliganden.

Bolagsverket menar att en mera radikal ansats i frågan om bolagsbildningens olika steg kan göras. Det vore exempelvis möjligt att låta stiftelseurkunden och teckningslistan ersättas av registrering av anmälda uppgifter och de enda grunddokumenten skulle då bli anmälan (eller avtal om bolagsbildning och anmälan *i ett*) och bankintyg (eller apportintyg).

Bolagsverket är positivt till förenklingar av bolagsordningen. Det är viktigt att bolagsordningen också uppfattas som tydlig. Bolagsverket föreslår därför att utredningens förslag justeras något. Uttrycket ”firma” bör bytas ut mot ”firma (företagsnamn)”. Ordet firma skapar onödiga frågor och ordet företagsnamn är det som numera används i allt fler sammanhang. Det bör framgå av aktiebolagslagen (gärna också av firmalagen).

Bolagsverket anser att det ska vara ett krav att sätet anges på det sättet att det framgår i vilken svensk kommun som orten för sätet är, eller hör till. Eftersom sätet f.n. är en viktig och grundläggande uppgift bör det framgå av aktiebolagslagen eller aktiebolagsförordningen att det är kommunen som ska registreras. Regler finns i dag i bl.a. 3 kap. 1 § första stycket 2 aktiebolagslagen och 2 kap. 14 § första stycket 3 aktiebolagsförordningen. Förslaget motiveras även av att det skulle ta bort grunden för frågor och ifrågasättanden som ibland förekommer rörande den praxis som Bolagsverket tillämpar i dag. Denna praxis har tillämpats sedan mycket länge och den fungerar väl. Men det skulle vara en styrka om rättsläget kunde klarläggas även på författningsnivå. Bolagsverket menar också att det, praktiskt sett, vore ett orimligt steg bakåt i utvecklingen att nu godta en registrering i datasystem av en uppgift om säte utan koppling till kommun. Se vidare nedan om ytterligare förslag i frågan om begreppet säte.

Bolagsverket föreslår att uttrycket ”verksamhetsföremål” byts ut mot ordet ”verksamhet”.

Bolagsverket föreslår att räkenskapsår ska vara en del av det obligatoriska innehållet. Även detta motiveras av större tydlighet på en viktig punkt för aktieägarna och andra som vill ha information om bolaget.

Formerna för ärenden om registrering av ändring av bolagsordningen behöver övervägas ytterligare. Dessa bör med fördel tas in i aktiebolagsförordningen. Bolagsverket vill

kunna erbjuda en typ av förenklad anmälan åtminstone om ändringen enbart består av att ta bort kravet på revisor. I de fall då ändringen är mera omfattande, och t.ex. går ut på att den nya bolagsordningen ska vara av det nya slaget som utredningen föreslår som minimum, bör formerna för anmälan övervägas ytterligare. *Eventuellt* bör man i de fallen ändå kräva att en helt ny bolagsordning ska ges in för att minska risken för ”förklaringsmisstag”.

Bolagsverket väcker också nu några frågor som går längre. Behöver de mindre bolagen ha någon bolagsordning över huvud taget? Bolagsverket menar att det, för dem, ofta skulle kunna gå att ha ett sätt att besluta om det som i dag är de viktigaste bolagsordningsbestämmelserna utan att dessa tas in i något särskilt dokument. När beslutet har fattats så kan bolaget anmäla de uppgifter som behöver registreras till Bolagsverket. I de flesta fallen är det i dag ändå så att en ändring av en bestämmelse i bolagsordningen gäller när den nya bolagsordningen har registrerats. Det kan tänkas att även ändringar av bolagsordningen (dessa uppgifter) ska kunna anmälas och bli registrerade utan krav på att ett bolagsstämmoprotokoll skickas in till Bolagsverket. Formerna för beslut, anmälan och registrering bör utredas vidare, så att de kan bli så enkla som möjligt.

Sätet eller ”den ort i Sverige där styrelsen ska ha sitt säte” är i den nuvarande regleringen grundläggande på flera sätt. Där sammanträder normalt styrelsen och bolagsstämman. Ett bolag kan också stämmas för att svara i domstol i tvistemål i den tingsrätt som har orten för sätet inom sitt område. Bolagsverket borde i stället för att registrera sätet kunna använda begreppet ”registrerad postadress”. Det förutsätts här att den postadressen ska vara bolagets ”officiella postadress” och ligga i Sverige. Bolagsverket menar att det inte borde innebära något problem att bestämma att registrerad postadress för registrerade företag ska vara första alternativ i frågan om var företaget ska stämmas osv. Det borde inte vara någon större svårighet att slå fast detta i lämpliga författningar eller passa in detta synsätt i de aktuella författningarna där det kan behövas (såsom i samband med rättegångsbalkens uppräknings regler om forum, rätt domstol). Där det behövs en sådan koppling kan man även slå fast att den registrerade postadressen ska anses bestämma orten för sätet.

Ett sådant system skulle ha flera fördelar. Det är enklare och mera robust än dagens system. Man behöver inte först fråga sig om ett företag har något säte och sedan i vilken kommun detta kan tänkas ligga osv. Det innebär alltså en förenkling för företag, organisationer och myndigheter. Det tar också hänsyn till att det numera förekommer att en kommun är uppdelad på flera tingsrätters område. (Detta gäller ännu så länge bara i Stockholm, där Stockholms kommun numera är uppdelad på det sättet. Stockholms kommun har en mycket stor andel av landets registrerade företag. Korrekt fördelning kan ske med utgångspunkt från församling eller postnummer i *postadressen* enligt information på Domstolsverkets webbplats.)

Tillväxtverket

Det sätt på vilket ett aktiebolag bildas föreslås bli förenklat, främst genom att antalet obligatoriska uppgifter som ska anges i bolagsordningen begränsas.

Tillväxtverket ställer sig positivt till förslaget då det innebär en förenkling vid bildandet av nya företag. Vi vill samtidigt påpeka att effekten för företagen kanske inte blir så stor – bildande sker ju bara en gång. Dessutom måste man ju ta ställning till frågor som

antal aktier, aktiekapital och antal ledamöter i styrelsen även om det finns dispositiva regler som reglerar detta.

Sveriges Kommuner och Landsting

Förändringarna i reglerna om vilka uppgifter bolagsordningen måste innehålla riskerar att komplicera snarare än förenkla. Det blir mer omständligt att skapa sig en bild av vilka regler som gäller för ett specifikt bolag när informationen måste sökas på två ställen. Förbundet förordar istället att Bolagsverket fortsätter att utveckla sina mallar för olika bolagsdokument inklusive bolagsordningar. Med utredningens förslag riskerar dessutom bolagsordningens betydelse som bolagets grundläggande regelsamling att minska ytterligare. En sådan utveckling framstår inte som önskvärd från aktieägarperspektiv.

Stockholms Handelskammare

Tröskeln för att starta företag bör vara så låg som möjligt för att stimulera företagande. Att begränsa de obligatoriska uppgifterna för privata aktiebolag som ska anges i bolagsordningen till bolagets firma, säte och verksamhetsmål och låta övriga delar vara dispositiva är enligt Handelskammaren ändamålsenligt. Det verkar dessutom rimligt att ha kvar de nuvarande steg som är nödvändiga för att bilda ett privat aktiebolag. Därmed minskas behovet av experthjälp vilket utgör en av de stora utgifterna för små bolag. Handelskammaren tillstyrker utredningens förslag.

Lantbrukarnas Riksförbund

Som framgår av betänkandet krävs ett antal steg vid bildandet av ett privat aktiebolag: 1) upprättande av stiftelseurkund, 2) beslutande av bolagsordning, 3) aktieteckning, 4) betalning av tecknade aktier, 5) färdigställande och undertecknande av stiftelseurkunden och 6) registrering.

Utredaren föreslår att de obligatoriska uppgifterna i bolagsordningen minskas och att Bolagsverket ska lämna utökad information för bolagsbildning. LRF har inget att erinra mot dessa förslag men anser att förenklingsvinsten är liten.

Även med de förslag som nu läggs kommer sannolikt många att välja att starta med att köpa ett s.k. lagerbolag, dvs. redan färdigbildade aktiebolag med vissa standardiserade ändringsbara utgångspunkter. Genom detta kan även verksamheten starta direkt.

LRF vill särskilt understryka vikten av att Bolagsverket ges utrymme för att ytterligare kunna utveckla sin service bl.a. för att förenkla bolagsbildningar.

FAR SRS

FAR SRS *tillstyrker* Utredningens förslag att de obligatoriska uppgifter som enligt 3 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551), ABL, ska anges i bolagsordningen begränsas för privata aktiebolag till bolagets firma, säte och verksamhetsmål.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen

Utredningen föreslår att de obligatoriska uppgifterna i bolagsordningen för privata aktiebolag begränsas till att omfatta bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. Övriga uppgifter föreslås vara dispositiva.

Bankföreningen, vars synpunkter Fondhandlarföreningen delar, instämmer i utredningens slutsatser och förslag. När det gäller aktiekapitalet och antalet aktier önskar dock Bankföreningen lämna följande synpunkter. I delbetänkandet ”Aktiekapital i privata aktiebolag (SOU 2008:49)” föreslog utredningen att aktiekapitalet för privata bolag skulle sänkas från nuvarande krav om 100 000 kr till 50 000 kr. Bankföreningen tillstyrkte förslaget i sitt remissyttrande den 29 januari 2009.

Utredningen föreslår nu att en dispositiv regel införs i 3 kap. 3a § som bl.a. anger att aktiekapitalet i ett privat aktiebolag ska uppgå till minst 50 000 kr och högst 200 000 kr. För det fall bolagsordningen inte särskilt anger något om antal aktier eller aktiekapital ska bestämmelserna i 1 kap. 4-6 §§ gälla. Av den nuvarande bestämmelsen i 1 kap. 5 § framgår att aktiekapitalet ska uppgå till minst 100 000 kr.

Bankföreningen noterar dock att utredningen inte föreslår någon ändring av nuvarande bestämmelse i 1 kap. 5 §. För att kravet på det minsta aktiekapitalet för privata aktiebolag i enlighet med förslaget ska kunna sänkas till 50 000 kr bör kravet på visst minsta aktiekapital i 1 kap. 5 § också ändras till 50 000 kr.

Föreningslagsutredningen Ju2008:10

Utredningen om ett enklare aktiebolag har lämnat förslag om förenklningar i fråga om kraven på bolagsordningens innehåll (se SOU 2009:34 s. 167 f.).

Den motsvarande frågan om stadgarnas innehåll har även diskuterats i Föreningslagsutredningens delbetänkande (se SOU 2009:37 avsnitt 4.3). Min slutsats var att mycket kortfattade stadgar kan innebära att medlemmarna vid föreningens bildande inte gör klart för sig vad som kommer att gälla i fråga om föreningens organisation. I SOU 2009:37 lämnas därför inte några förslag motsvarande de som Utredningen om ett enklare aktiebolag har lämnat.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Dispositiv struktur i ABL

Tanken att göra delar av ABL dispositiv öppnar för en mera flexibel miljö för de mindre företagen. Samtidigt skall anges vad som skall gälla för den som inte utnyttjar friheten att utforma bolagsordningar mm efter en egen modell. SRF stödjer en sådan ansats, men betonar att den huvudsakliga nyttan med ett sådant förslag torde vara att ge utrymme för den som inte finner dagens regelverk passa förutsättningarna för den egna verksamheten. Någon större administrativ inbesparing torde inte föreligga, då de frågor som styrs av ABL tar en mycket liten del av företagets tid i anspråk, och i normalfallet hanteras genom färdiga mallar som täcker de flesta områden. SRF tillstyrker förslaget att göra delar av regelverket dispositivt.

Förenklad bolagsordning

Utredningen föreslår att bolagsordningen skall kunna utformas förenklad, genom att bara behöva ange firma, verksamhet och säte. Övriga områden skall regleras av den bakomliggande lagen. SRF anser att nyttan ur förenklingssyfte är begränsad, då dessa handlingar redan idag normalt hanteras genom väl utvecklade mallar. Risken finns dessutom att den enskilde förlorar översikt över vad som gäller på de områden som inte uttrycks direkt i den egna bolagsordningen. Förslaget skall därför inte enbart tillmätas fördelar, och det kan ifrågasättas om inte ytterligare väsentlig information som räkenskapsåret och det fastställda aktiekapitalet skall framgå explicit av den egna bolagsordningen istället för att

styras av ABL för de bolag som inte anger detta öppet. En läsare måste därför söka information på flera ställen för att få full information om bolagets ordning jämfört med dagens system. Dessutom kan förändringar i ABL medföra förändringar i hembudsordning mm utan att ägarna har full kännedom om detta om man väljer att arbeta med den förenklade bolagsordningen. Detta innebär sammantaget att SRF är kritiska till denna del av förslaget.

SRF avstyrker förslaget om förenklad bolagsordning, samt anser att nyttan ur förenklings syfte med hänvisning till dagens praktiska hantering via mallar är ytterst begränsad. Risken som följer av bristande översikt och behovet av att följa utvecklingen av ABL för att känna till väsentliga regler om det egna bolagets ordning överstiger förenklingsnyttan.

5 Aktiebrev och aktiebok

Hovrätten för Västra Sverige

Hovrätten tillstyrker utredarens förslag att avskaffa det pappersbundna systemet med aktiebrev och även den lösning som valts för hantering av de aktiebrev som redan utfärdats. Såsom utredaren påpekat är det viktigt att informera om denna genomgripande förändring och om aktiebokens ökade betydelse. Inte bara aktiebolagen utan även aktieägarna och övriga rättighetshavare behöver information om detta.

När det gäller frågan om aktierna ska registreras i en av bolaget förd aktiebok eller i ett centralt aktieägarregister kan hovrätten se fördelarna med den sistnämnda lösningen. Oavsett vilken lösning som väljs är det viktigt att aktieboken/ägarregistret förs på ett betryggande sätt. Det är inte ovanligt att aktieboken får en betydelsefull roll i tvister angående bättre rätt till aktier eller i en klanderprocess och det har hänt att invändning gjorts att aktieboken manipulerats. Om betänkandets förslag väljs kommer - såsom utredaren påpekat - revisorns granskning av aktieboken att bli särskilt viktig. Det finns dock en risk för att denna kontrollfunktion försvinner om revisionsplikten för små bolag avskaffas (jfr SOU 2008:32).

Kammarrätten i Jönköping

Ett centralt aktieägarregister synes ha flera fördelar. Tyngden av de motiv som framförs mot skapandet av ett sådant system kan, enligt kammarrättens mening, ifrågasättas. Att styrelsen även fortsättningsvis ska föra aktieägarbok och nu med en utökad detaljeringsgrad innebär att administrativt merarbete och det framstår som tveksamt om det vägs upp av de skäl som framförts mot ett centralt register.

Malmö tingsrätt

Vad gäller frågan om avskaffande av aktiebrev ansluter sig tingsrätten till de synpunkter som framförts i de särskilda yttrandena angående fördelarna med att i stället införa ett centralt aktieägarregister för att på så sätt bl.a. underlätta insynen i aktieägandet och bolagsöverlåtelser samt andra åtgärder inom ramen för ett bolags verksamhet som berör samtliga aktieägare.

Åklagarmyndigheten

När det gäller frågorna om ett förenklat förfarande för upplösning av aktiebolag och ett införande av ett aktieägarregister ansluter jag mig till de synpunkter som Ekobrottsmyndigheten lämnar i sitt yttrande.

Ekobrottsmyndigheten

Om aktiebrev tas bort i enlighet med utredningens förslag kommer aktieboken att få en väsentligt större betydelse än vad den har i dag. Utredarens resonemang bygger på att aktieboken förs enligt regelsystemen. Erfarenheterna visar dock att så inte alltid är fallet och att det på sina håll finns stora brister i hur bolagen hanterar aktieboken. Det kan givetvis vara så att aktieboken, om dess betydelse förändras i enlighet med förslaget, kommer att föras på det sätt som är tänkt. Det är dock långtifrån givet. För att åstadkomma ett säkert och transparent system skulle det vara en klar fördel med ett aktieägarregis-

ter, till nytta inte bara för bolagens borgenärer och myndigheter utan även för de enskilda aktieägarna. Jag vill härvid hänvisa till vad tre av utredningens experter, Håkan Söderberg, Per Nordström och Roland Andersson, uttalat i sina respektive särskilda yttranden.

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen anser att det skulle underlätta utredningar angående de faktiska företrädarna för bolag, om det infördes ett krav på årlig information till Bolagsverket angående ägandeförhållandena i aktiebolag. I likhet med vad experten Roland Andersson har fört fram i sitt särskilda yttrande anser Rikspolisstyrelsen att ett rimligt alternativ till införande av ett centralt aktieägarregister skulle vara att ålägga aktiebolagen att en gång per år skicka in en kopia av aktieboken till Bolagsverket.

Brottsförebyggande rådet

Det förslag som har betydelse för aktiebolagen som brottsverktyg är att aktiebrev avskaffas. Brå delar uppfattningen som förs fram i flera särskilda yttranden att aktiebrev visserligen kan avskaffas men att ett centralt aktieägarregister i stället bör införas (jmf SOU 2001:1). Rimligtvis bör ett sådant register få stor betydelse för att motverka kreditbedrägerier, bolagsplundringar och bolag som enbart används för verktyg i kriminella upplägg.

Revisorsnämnden

RN anser att det i och för sig är önskvärt att undanröja de svårigheter och administrativa kostnader som är förenade med dagens hantering av aktiebrev. RN har dock noterat vissa tänkbara svårigheter när det gäller förslaget att utöka bolagens skyldighet att föra aktiebok. RN:s huvudsakliga invändning i den delen är att det rör sig om en delvis ny skyldighet för bolagen, och att förslaget i den delen innebär en förflyttning av uppgifter som hittills har utgjort en angelägenhet för bolagens ägare in i bolagssfären. Vidare kan de föreslagna bestämmelserna förväntas ge upphov till gränsdragningsproblem och andra tillämpningssvårigheter. En sådan ordning kan starkt ifrågasättas, givet förslagets syfte att förenkla och att minska bolagens administrativa börda. RN:s synpunkter har troligtvis betydelse främst för de större privata bolagen, där förändringar i ägarstruktur, pantsättningar etc. kan antas vara relativt vanligt förekommande.

Enligt bestämmelserna i 5 kap. 9 § ankommer det på en förvärvare av en aktie, en panträtt eller dylikt att gentemot bolaget ”styrka” sin rätt. Om möjligheten att styrka ett förvärv genom uppvisande av aktiebrev avskaffas, kan det förväntas uppkomma fler situationer där det blir förenat med svårigheter för bolagen att bedöma om det har skett ett giltigt förvärv. RN vill särskilt peka på svårigheten i att bedöma om en påstådd förvärvare har uppnått det höga beviskravet som ligger i att ha ”styrkt” sin rätt. Det framstår inte som lämpligt att kräva att de företag som är avsedda att träffas av förslaget ska behöva göra den typen av bevisvärderingar.³ Även bestämmelsen i 5 kap. 9 a § om att bolagen ska underrätta de berörda om ändringar i aktieboken – något som i och för sig framstår som lämpligt, givet de rättsverkningar som knyts till aktiebokens innehåll – innebär en ny skyldighet för bolagen som kan komma att bli administrativt betungande.

³ I sammanhanget kan nämnas att det i 4 kap. 38 § används uttrycket ”för bolaget visar”. RN anser att det är lämpligt att använda en gemensam terminologi för de beviskrav som ställs på förvärvare och som bolagen har att ta ställning till.

Det finns också anledning att närmare överväga hur ansvaret för felaktiga eller underlåtna ändringar i aktieboken ska fördelas mellan bolagen och dess ägare – tidigare och nya. En förvärvare av en aktie som vill få möjlighet utöva exempelvis rätten att ta emot utdelning från bolaget, kommer enligt bestämmelsen i 4 kap. 38 § att vara beroende av att bolaget fullgör sina skyldigheter när det gäller registrering i aktieboken, och att bolaget har sådana rutiner att dessa skyldigheter kan fullgöras i rätt tid. Det finns enligt RN:s mening ett antal situationer där såväl ägaren som bolaget kan drabbas av skada eller tillkommande kostnader på grund av felaktig eller utebliven registrering i aktieboken. Ett exempel på en sådan situation är om ett bolag exempelvis har mottagit en underrättelse om ett aktieförvärv men ännu inte har slutfört sin prövning av förvärvarens rätt, och denne därmed förlorar möjlighet att utnyttja någon rätt som följer med aktieinnehavet. I en sådan situation kan det enligt RN:s uppfattning bli aktuellt för förvärvaren att rikta skadeståndskrav mot bolaget eller mot dess styrelseledamöter. Förslaget medför således i dessa fall en risk för att bolag ska drabbas av tillkommande kostnader på grund av att de presterar till personer som senare inte visar sig vara berättigade.

Finansinspektionen

Finansinspektionen har i och för sig ingen invändning mot förslaget att avskaffa fysiska aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis, eller mot förslaget att aktieböckerna ska innehålla fler uppgifter. Finansinspektionen vill dock påpeka följande.

Så som förslaget är avfattat kommer aktieboken att få en central betydelse för de rättverknings som är kopplade till aktier m.m. i privata aktiebolag. Vid den tillstånds- och tillsynsverksamhet som Finansinspektionen driver över finansiell verksamhet och aktiemarknaden gör Finansinspektionen bland annat prövningar av direkta och indirekta ägare till företag, och utredningar om dolda ägare vid misstanke om marknadsmissbruk. Avstämningsregister och aktieböcker är då av betydelse för klargörandet av rättsliga förhållanden.

I flera särskilda yttrande till betänkandet nämns att det finns risker att helt lägga hanteringen av aktieboken i bolagens händer. Finansinspektionen gör samma bedömning. Exempel på risker är att aktieboken försvinner, otillbörligen förvanskas eller inte hålls uppdaterad. Detta ställer än högre krav på företagets hantering av aktieboken.

I betänkandet avstyrks en årlig information om ägarförhållandena i bolaget till Bolagsverket. Finansinspektionen har motsatt uppfattning. Om en sådan informationsskyldighet om aktieböckernas innehåll skulle införas, så skulle det alltid finnas en högst ett år gammal kopia av aktieboken att tillgå. Vikten av att föra aktieboken skulle också lyftas fram. Därigenom torde följderna av ovan nämnda risker mildras.

Skatteverket

Utredningen föreslår att aktiebrevska avskaffas och att aktieboken istället ska innehålla flera uppgifter och därmed få en större rättslig betydelse. Det blir således av stor rättslig betydelse att de uppgifter om ägare som finns i aktieboken är uppdaterade och korrekta.

Skatteverket ställer sig tveksamt till att uppgifter om ägare endast ska finnas i aktieboken. Eftersom förändringar av aktieboken ska handhas av bolagens styrelser kommer ansvaret för registreringsåtgärder som får viktiga rättsverknings att läggas ut på ett mycket stort antal styrelser av varierande juridisk och administrativ kompetens. Skatteverket anser

därför att det skulle vara av stort värde både för näringslivet och myndigheter om ägaruppgifter fanns samlade hos en oberoende instans. Det skulle samtidigt innebära en kontroll av att bolagen fullgör sin skyldighet att föra aktieboken och utgöra ett hjälpmedel för Skatteverket och andra myndigheter att åsätta en riktig taxering, utreda ekonomiska brott m.m.

Skatteverket förordar därför att det – i avvaktan på att frågan om ett centralt aktieägarregister utreds – införs ett krav på att aktiebolagen årligen ska lämna uppgifter om ägarförhållanden till Bolagsverket. Verket hänvisar också till vad som i denna fråga anförts i de särskilda yttrandena av experterna Söderberg, Nordström och Andersson.

Om förslaget genomförs kommer det att innebära att uppgifterna i aktieboken får en mycket stor rättslig betydelse. Det blir således av stor vikt att aktieboken förs på ett korrekt sätt och att borgenärer, myndigheter m.fl. kan ta del av uppgifterna. Det bör därför övervägas om det finns skäl att (utöver de straffpåföljder som anges i 30 kap. 1 § ABL) införa särskilda sanktionsavgifter för det fall aktiebok saknas, uppgifterna i boken är felaktiga eller boken inte hålls tillgänglig [jfr kontrollavgift i lagen (2006:575) om särskild skattekontroll i vissa branscher].

Enligt förslaget knyts det sakrättsliga skyddet vid överlåtelse och pantsättning av aktier till tidpunkten för underrättelsen härom till bolagets styrelse. Ur borgenärssynpunkt vore det dock önskvärt att, som Aktiebolagskommittén föreslog, knyta det sakrättsliga momentet till anteckningen i aktieboken, vilken ju ska ske genast när underrättelsen inkommit. Förvärvaren har därmed möjlighet att kontrollera att styrelsen fullgör sin skyldighet genom att kontrollera aktieboken. Berörda parter kan då vara säkra på vad som gäller och man undviker bevisfrågor gällande om och när en underrättelse inkommit.

Kronofogdemyndigheten

KFM anser, till skillnad från vad som nu föreslås, att aktieboken ska föras av Bolagsverket eller i vart fall bli tillgänglig hos verket i elektronisk form när det pappersbaserade systemet med aktier införs. En annan fråga är om vissa myndigheter, bl.a. KFM, ska få särskilda sökmöjligheter i ”aktieägarregistret”. Vidare anser KFM att det sakrättsliga momentet vid överlåtelse och pantsättning av aktier inte ska utgöras av underrättelsen till bolagets styrelse. Om det sakrättsliga momentet i stället knyts till registreringen i aktieboken kommer de regler som gäller för avstämningsbolag om rättsverkan av registreringen att gälla för alla aktiebolag, se 6 kap. lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. Vidare uppnås överensstämmelse med vad som föreslås gälla inom EU för SPE-bolagen när det gäller det sakrättsliga skyddet, se förslaget till stadga för privata europeiska bolag (SPE-bolag).

KFM vill dessutom framhålla att för det fall förslaget om att ta bort revisionsplikten i drygt 96 % av aktiebolagen genomförs så ökar risken för att aktieböckerna inte kommer att föras på ett korrekt sätt. Samtidigt är det i samband med att det pappersbaserade systemet med aktier avskaffas nödvändigt att ge aktieboken större rättslig betydelse oberoende av vilken sakrättslig princip som ska tillämpas. Vidare kommer kvaliteten på bolagens redovisning att bli sämre, se KFM:s yttrande över betänkandet (SOU 2008:32) Avskaffande av revisionsplikten för små företag, KFM:s dnr 801 10384-08/112.

KFM anser att det pappersbaserade systemet med aktiebrev m.m. ska avskaffas. Där emot avstyrker KFM att det sakrättsliga momentet ska knytas till underrättelsen om överlåtelse och pantsättning av aktier. KFM anser i stället att det sakrättsliga skyddet ska

kopplas till registreringen i aktieboken. Den ordning som gäller om rättsverkan av registreringen enligt 6 kap. lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument för avstämningsbolag bör gälla för alla aktiebolag.

Om reglerna utformas på detta sätt skulle dessutom överensstämmelse i sakrättsligt avseende uppnås med vad som föreslås gälla för SPE-bolagen. I förslaget till stadga för ett europeiskt privat bolag (SPE-bolag) anges att överlåtelse av aktier ska få rättsverkan gentemot tredje man samma dag som aktieägaren upptas i aktieägarförteckningen (se betänkandet s. 180 f.) samt att huvudregeln ska vara att aktieinnehav i SPE-bolag ska offentliggöras.

KFM anser, till skillnad från utredningen, att aktieboken ska föras av Bolagsverket eller att bolagen i vart fall ska få en skyldighet att till verket fortlöpande inrapportera uppgifter om ändrade ägarförhållanden m.m. Ett avskaffande av det pappersbaserade systemet innebär att det är mycket viktigt att aktieboken förs på ett korrekt sätt och att den hela tiden hålls aktuell. Dessutom får den som har förvärvat aktier ett ökat behov av att snabbt och enkelt kunna kontrollera om en begäran om registrering av ändrade ägarförhållanden m.m. har åtgärdats, då traditionsprincipen inte längre kan tillämpas.

Till detta kommer att det för flera myndigheter, kreditgivare och affärspartners är viktigt att aktieboken finns tillgänglig i elektronisk form hos Bolagsverket. En förändring i aktieägarkretsen kan i vissa fall vara ett tecken på att ett bolag är på väg att plundras. Om en förestående bolagsplundring upptäcks tidigt har borgenärerna möjlighet att utverka kvarstad och på så sätt förhindra att bolagets tillgångar skingras.

Vidare ifrågasätter KFM om styrelsen i ett fåmansbolag alltid har ett intresse av att anteckna uppgifter om utmätningar m.m. i aktieboken.

Dessutom anser KFM att det måste beaktas att Utredningen om revisorer och revision i SOU 2008:32 har föreslagit att revisionsplikten i små företag ska tas bort, dvs. i 96 % av aktiebolagen. Om detta förslag leder till lagstiftning ökar risken för att styrelsen inte kommer att föra aktieboken på ett korrekt sätt samtidigt som det är nödvändigt att införa regler som ger aktieboken större rättslig betydelse.

KFM anser, till skillnad från utredningen, att bolag som inte är avstämningsbolag ska åläggas att i samband med inlämnandet av årsredovisningen ge in en kopia av aktieboken om ett "aktieägarregister" inte kommer att inrättas. På så sätt skulle förutsättningarna för att bolagen verkligen för en aktiebok och att den förs på ett korrekt sätt öka samtidigt som den samlade tillgången på information hos Bolagsverket blir mer heltäckande.

KFM tillstyrker att aktiebokens innehåll ska utvidgas till att i förekommande fall avse pantsättning av aktier samt beslut om konkurser och utmätningar m.m. Att uppgifter om utmätning, betalningssäkring och kvarstad ska antecknas i aktieboken är när det pappersbaserade systemet avskaffas nödvändigt för att godtrosförvärv ska förhindras, jfr reglerna i 6 kap. 2 § fjärde stycket UB i fråga om säkerställandet av utmätningar m.m. av aktier i avstämningsbolag och 4 kap. 18 § punkt 7 lagen om kontoföring av finansiella instrument.

I detta sammanhang bör även tilläggas att det i 5 kap. 6 a § aktiebolagslagen behövs en bestämmelse om att förvar ska antecknas i aktieboken, jfr 19 kap. 29 § punkt 9 och 22 kap. 3 § punkt 6 m.fl. bestämmelser i jordabalken som har införts i samband med att reglerna om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet började gälla den 1 juli 2008. Syftet är att förhindra godtrosförvärv av fast egendom och att nya pantbrev tas ut och belånas efter det att en åklagare har beslutat om förvar enligt 26 kap. 3 § RB.

KFM anser att aktieägare och andra som berörs av införingar och anteckningar i aktieboken måste få möjlighet att hos Bolagsverket kontrollera innehållet i aktieboken. Ett sådant system bör kombineras med en skyldighet att underrätta den som har införts eller avförts ur aktieboken, jfr den bestämmelse om skyldighet för bolagets styrelse att underrätta aktieägare eller annan vars rätt berörs som föreslås i 5 kap. 9 a § aktiebolagslagen.

I betänkandet anges på s. 191 att det är oklart i vilken omfattning bl.a. KFM:s arbete skulle underlättas om ett central aktieägarregister infördes. Med anledning av detta lämnas här en redogörelse för KFM:s behov av uppgifter vid efterlevnadskontrollen avseende meddelade näringsförbud och i verkställighetsarbetet om aktieinnehav m.m.

Tillsynen över näringsförbud

KFM har till uppgift att utöva tillsyn över meddelade näringsförbud, för närvarande cirka 970 förbud. Då det enligt 6 § punkt 8 näringsförbudslagen är förbjudet att äga så många aktier i ett bolag att andelen av röstetalet överstiger 50 % skulle efterlevnadskontrollen underlättas om myndigheten fick särskilda sökmöjligheter i ett "aktieägarregister".

Verkställighetsarbetet

KFM behöver, även om det är relativt sällsynt att aktier i fåmansbolag blir föremål för utmätning, betalningssäkring eller kvarstad, tillgång till uppgifter om aktieinnehav m.m. också i bolag som inte är avstämningsbolag. Vidare förekommer det att verkställigheten gäller domar eller beslut om kvarstad avseende bättre rätt till aktier samt eventuella säkerhetsåtgärder enligt 15 kap. 3 § RB, jfr NJA 1987 s. 829, RH 1994:134 och prop. 1999/2000:26 s. 123 f. Dessutom är KFM i de fall utmätning, betalningssäkring eller kvarstad har verkställts avkastningsberättigad och ska uppbära aktieutdelning m.m. enligt vad som föreslås i 4 kap. 38 § andra stycket aktiebolagslagen.

Utredningsarbetet hos KFM skulle alltså förenklas om aktieböckerna blir tillgängliga i elektronisk form hos Bolagsverket. Förutom vid tillgångsefterforskningen kan KFM vid den utredning som föregår ett beslut om uppskov med inbetalningen av statliga fordringar ha anledning att kontrollera vem som äger aktierna i det bolag som utredningen avser. Under en gäldenärsutredningen enligt 6 § indrivningslagen ska KFM göra en prognos av bolagets framtidsutsikter. Vidare gäller att uppskov inte får beviljas i de fall ekonomisk brottslighet kan misstänkas.

Den sakrättsliga regleringen

Verkställighetsarbetet påverkas också av hur den sakrättsliga regleringen utformas i samband med att det pappersbaserade systemet och därmed traditionsprincipen avskaffas. Om det sakrättsliga momentet knyts till registreringen i aktieboken eller om denuntiationsprincipen ska tillämpas är viktigt när KFM vid utmätning, betalningssäkring och kvarstad ska ta ställning till om sakrättsligt skydd har uppstått i samband med överlåtelse och pantsättning av aktier, jfr de regler som föreslås i 5 kap. 10 a–d §§ aktiebolagslagen.

Bolagsverket

Bolagsverket motsätter sig inte att aktiebrevens avskaffas, att vissa ytterligare uppgifter ska tas in i aktieboken, eller att bolagen ska bli skyldiga att meddela de berörda om ändringar i aktieboken. Bolagsverket menar dock att skälen för ett aktieägarregister, som kan ersätta både aktiebrevens och aktieböckerna, är så starka att ett sådant bör inrättas på sikt.

Bolagsverket är positivt till att aktiebrev avskaffas. Det finns flera aspekter av detta med att avskaffa aktiebrev.

Bolagsverket ser inte att utredningen närmare har tagit upp frågan om de anteckningar på aktiebrev som i dag ska göras enligt 6 kap. 5 § aktiebolagslagen i framtiden ska göras i aktieboken eller, om så inte ska ske, vad det kan få för konsekvenser.

Bolagsverket vill med eftertryck understryka att det hos verket förekommer ett stort antal frågor om aktiebrev och aktiebok som tyder på att kunskaperna hos företagen i dessa delar är bristfälliga. Det finns därför en befogad anledning att tro att förmågan att sköta aktieboken, och i ännu högre grad de ytterligare krav som utredningen föreslår, är otillräcklig.

Bolagsverket vill betona de stora svårigheter som, på grund av det som nyss sagts, kan förutses i frågan om att få genomslag för informationen om aktiebrev och aktiebok, inte minst de nya högre kraven i form av utökade uppgifter i aktieboken och underrättelser vid ändringar i denna. Dessa svårigheter lär bli desto större om många bolag väljer att inte ha någon revisor. Övergångsordningen kan därför även av detta skäl behöva beredas ytterligare.

Bolagsverkets grundläggande inställning är att de enda två riktigt genomgripande, rättssäkerhetshöjande, och på sikt arbetsbesparande, åtgärderna vore om man gjorde alla aktiebolag till avstämningsbolag (med för småföretag rimliga avgifter!) eller lät de bolag som inte ville vara avstämningsbolag välja att tillhöra ett nyinrättat separat aktieägarregister för de mindre företagen i Bolagsverkets regi. Bolagsverket föreslår att denna fråga åter aktualiseras och ser den nu föreslagna reformen endast som ett steg på vägen, eller något som kan bordläggas till dess att en mera total lösning kan erbjudas företagen. Enligt Bolagsverkets mening är det i och för sig inte nödvändigt att alla bolag kommer med i ett nytt system vid en och samma tidpunkt även om det förstås vore att föredra.

Bolagsverket vill inte nu föreslå att bolagen ska vara skyldiga att årligen skicka in en kopia av aktieboken. Det är tveksamt om värdet av en sådan tillfällig ögonblicksbild uppväger det merarbete som det ändå skulle innebära.

För övrigt borde Skatteverket tillhandahålla ett exempel på avräkningsnota som även Bolagsverket kunde hänvisa till.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

Fakultetsnämnden finner dock att det finns mot bakgrund av förslagen om att avskaffa det pappersbaserade systemet för aktiebolagsrättsliga värdepapper att det finns behov av att utreda ett nationellt aktieägarregister som kan föras av Bolagsverket.

Tillväxtverket

Dagens pappersbaserade system med bland annat aktiebrev föreslås avskaffat. Det innebär att kravet på aktieboken ökar jämfört med idag.

Tillväxtverket tillstyrker att aktiebrev avskaffas. Det är ett föråldrat system som tillhör en svunnen tid och som inte sällan är förenat med ett flertal problem. Vi vill dock peka på att ökade krav på hur aktieboken förs också kan vara förenat med en del problem – risken finns exempelvis att företagen slarvar med eller glömmar bort att föra in de uppgifter som enligt de nya reglerna ska finnas där, vilket kan drabba bl.a. panträttsinnehavare. De ökade kraven på aktieboken och de problem detta kan föra med sig gör att skälen för att införa ett modernare system ökar. Därför ser Tillväxtverket gärna att förut-

sättningarna för ett ny lösning som på sikt kan ersätta aktieböckerna, såsom ett centralt aktieägarregister, utreds ytterligare.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

I utredningen föreslås att aktiebrev avskaffas och att aktieboken får en större funktion för att registrera bolagens ägare. Om aktiebrev avskaffas blir det mycket viktigt att aktieboken förs på ett korrekt sätt och ständigt hålls aktuell. Ett sätt att säkerställa kvaliteten på aktieböckerna är att införa ett centralt aktieägarregister. Utredaren menar dock att det inte finns skäl i nuläget att införa ett centralt aktieägarregister med hänvisning till att det skulle öka företagets administrativa börda. Tillväxtanalys menar dock att genom väl avpassade rutiner för uppgiftsinhämtning så minimeras aktiebolagens administrativa kostnader, samtidigt som ett centralt aktieägarregister kan införas för att säkerställa korrekta aktieägaruppgifter i aktieböckerna.

Sveriges Kommuner och Landsting

Utredningens förslag att avskaffa aktiebrev och lägga motsvarande funktion på aktieboken förefaller välgrundad. Förbundet delar dock den oro som bl.a. framförs i Per Nordströms särskilda yttrande. Frågan om ett centralt aktieägarregister eller en skyldighet att årligen skicka en kopia på aktieboken till bolagsverket bör därför övervägas ytterligare.

Sveriges advokatsamfund

Utredaren föreslår att aktiebrev m.fl. dokument skall avskaffas och ersättas av anteckningar i aktieboken. Under en obestämd övergångstid skall dock redan utfärdade aktiebrev fortsätta att vara bärare av aktierätten. Om förslaget genomförs kommer det att bli nödvändigt att blanda in bolagen i varje form av dispositioner avseende aktier, varför förslaget i denna del torde leda till ökade administrativa bördor för bolagen. I denna del avstyrker därför samfundet förslaget.

En tillfredsställande ordning kan istället åstadkommas om aktiebolagslagen förses med en regel som säger att, i de bolag där inga aktiebrev utfärdats, aktierätten utövas baserat på innehållet i aktieboken, 6 kap. 1 § ändras eller avskaffas så att aktieägare inte längre kan kräva att utfå aktiebrev samt orden ”visar upp ett aktiebrev och” tas bort ur 5 kap. 9 § första stycket. Med denna lösning kommer det att av aktieboken framgå huruvida aktiebrev utfärdats (5 kap. 5 § första stycket fjärde punkten) och aktieägarna inte tvingas begära att utfå aktiebrev så snart de skall göra någon disposition över sina aktier. Bolagen kan då välja den lösning som passar bäst i det enskilda fallet.

Stockholms Handelskammare

Handelskammaren tillstyrker utredningens förslag att avskaffa det pappersbaserade system som idag finns med aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis. Dagens system är både kostsamt och tidskrävande för bolagen. I gengäld får aktieboken en större betydelse genom att ligga till grund för utövandet av vissa ekonomiska rättigheter, förklaringar för mindre bolag och att verka preventivt mot ekobrott.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Svenskt Näringsliv tillstyrker förslaget att avskaffa aktiebrev och införa den föreslagna övergångsordningen.

Pappersbaserade system för aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis kan i dag sägas vara föråldrade och överges på allt flera områden. Härigenom torde avsevärda kostnadsbesparingar göras för bolagen. Vissa särskilda problem som följer med papper som rättighetsbärare, framför allt när papperen förkommer, torde också därigenom kunna undvikas.

Genom förslaget att sakrättsligt skydd vid överlåtelse och pantsättning uppnås genom underrättelse till bolaget, har utredaren gjort den ändring som Svenskt Näringsliv förespråkade med anledning av Aktiebolagskommitténs förslag (SOU 2001:1) att avskaffa aktiebrev. Härigenom undviks bland annat nackdelar för förvärvaren om bolaget av någon anledning underlåter eller dröjer med att registrera aktieförvärvet eller pantsättningen. Samtidigt innebär kravet på meddelande att bolaget erhåller nödvändig information för att kunna hålla aktieboken korrekt.

Svenskt Näringsliv delar utredarens bedömning att bolagen ska ha valfrihet att själva avgöra om de vill föra aktieboken manuellt eller med hjälp av datateknik.

Svenskt Näringsliv delar utredarens uppfattning att varken ett centralt aktieägarregister eller årlig informationsskyldighet om bolagets ägarförhållanden till Bolagsverket ska införas.

När Aktiebolagskommittén föreslog lagregler för ett aktieägarregister (SOU 2001:1) motsatte sig Svenskt Näringsliv införandet av ett centralt aktieägarregister. De skäl vi då åberopade har alltså bärighet; det föreligger inte någon övertygande utredning som visar att ett centralt aktieägarregister skulle vara ett effektivt medel för bekämpande av ekonomisk brottslighet. Tvärtom finns en beaktansvärd risk för att ett centralt register skulle kunna komma att missbrukas i brottsliga syften. Ett centralt aktieägarregister skulle komma att belasta företagen med kostnader och olägenheter utan att tillföra motsvarande fördelar. Till detta kan läggas risken för intrång i enskildas integritet. Särskilt det sistnämnda argumentet gäller även en årlig informationsskyldighet i och med att informationen om ägarförhållanden blir mer lättillgänglig när den finns på ett ställe, hos Bolagsverket.

Företagarna

Som utredningen pekar på är dagens pappersbaserade system med aktiebrev otidsenligt och aktiebrev kommer ofta bort. Vi stödjer förslaget att avskaffa aktiebrev och att styrelsen även i framtiden ska ansvara för att föra bolagets aktiebok. Det har från annat håll framförts förslag om inrättande av ett centralt aktieägarregister. Företagarna delar inte den åsikten utan anser att detta ansvar bör ligga på styrelsen. När aktiebrev slopas ökar givetvis betydelsen av aktieboken och det är viktigt att bolagen för ordentlig information om alla uppgifter som måste finnas i aktieboken.

Vi har ingen invändning mot att aktieboken i sig är offentlig. Men det är en helt annan sak att i ett centralt register samla in uppgifter om alla ägare i aktiebolag. Ägare i privata aktiebolag har inte med automatik någon annan funktion i bolaget. De har gjort sin kapitalinsats och kan därefter vara helt passiva. Det finns inget legitimt intresse för bolagens intressenter att få generell tillgång till alla aktieägare i svenska bolag. Tvärtom skulle ett sådant register innebära ett integritetsintrång som Företagarna inte ställer sig bakom. I de fall en intressent har behov av sådan information får man vända sig till bolaget direkt. Vi motsätter oss även en årlig uppgiftsskyldighet om vem som äger aktierna. Inte heller i detta sammanhang finns det ett välgrundat intresse av att kunna kartlägga vem som äger

vad. Därtill skulle sådana uppgifter endast ge en ögonblicksbild och inte vara aktuella. Aktieägarregister skulle öka regelbördan för bolagen utan motsvarande nytta och bör inte införas.

Som nämnts ovan innebär förslagen rörande slopande av aktiebrev och aktiebokens nya betydelse stora förändringar. Det är därför mycket viktigt att bolagen får tydlig information om detta. Eftersom bolagen inte automatiskt löpande får information från Bolagsverket bör det övervägas om viss informationsverksamhet rörande förändringarna kan samordnas mellan Bolagsverket och Skatteverket.

Lantbrukarnas Riksförbund

Ett system med fysiska aktiebrev m.m. är givetvis föråldrat och ställer till problem genom att aktiebrev t.ex. förkommer. Det kan också i vissa fall vara svårt att veta vilka som är aktieägare och därmed har rätt att delta i bolagsstämma etc.

Å andra sidan måste framhållas att de flesta aktiebolagen i Sverige är små med ett fåtal aktieägare. Vidare gäller att aktier i sådana mindre aktiebolag ganska sällan byter ägare varför problemen inte ska överdrivas.

Utredaren föreslår nu att det pappersbaserade systemet med aktiebrev m.m. avskaffas men väljer att inte föreslå ett centralt aktieägarregister. LRF har inget att erinra mot dessa förslag men anser att förenklingsvinsten är liten. Inte heller bör ett krav på årlig information om ägarförhållandena införas.

LRF anser också, på de grunder som anges i betänkandet, att aktieboken fortsatt bör kunna föras antingen med automatiserad behandling eller manuellt. Den utvidgning av aktiebokens innehåll som föreslås är en naturlig följd av att det pappersbaserade systemet slopas. Det bör därför genomföras. Detsamma gäller förslagen om bolagets informationskyldighet och aktiebokens offentlighet.

Även på detta område är det viktigt att Bolagsverket ges möjlighet att ytterligare kunna förbättra sin service t.ex. genom utvecklande av olika former av serviceverktyg.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att det pappersbaserade systemet med aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis avskaffas. FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att aktieboken får ökad betydelse samt att det är bolagen som även framöver ska ha ansvaret för att aktiebok förs.

Aktieboken föreslås få ökad betydelse eftersom anteckning om vem som är aktieägare även ska ha betydelse när det gäller de ekonomiska rättigheterna. Dessutom föreslås aktieboken innehålla fler uppgifter än tidigare.

Utredningen anser att det är bolagen som även fortsättningsvis bör anförtros uppgiften att föra aktiebok bl.a. med hänsyn till att styrelseansvaret är straffsanktionerat. Något centralt aktieägarregister föreslås därför inte. Utredningen framhåller dessutom vikten av revisorns granskning och rapporteringsskyldighet i syfte att se till att aktiebok förs och hålls tillgänglig.

FAR SRS vill i sammanhanget framhålla följande. Oavsett om bolagen ska ha ansvaret att föra aktiebok eller om detta ska skötas via ett centralt aktieägarregister kommer kontrollen av bolagens regeltillämpning i form av revisorns granskning att påverkas av det pågående lagstiftningsarbetet angående revisionsplikten slopande. De företag som kan antas få svårigheter med att föra aktiebok på ett betryggande sätt eller anmäla ändringar

till aktieägarregistret kanske inte heller kommer att revideras. Vidare kan förutsättningarna för revisorns uppdrag komma att ändras till följd av andra lagstiftningsförslag såsom exempelvis avskaffandet av förvaltningsrevisionen. Det förslaget skulle innebära att revisorns nuvarande rapporteringsskyldighet enligt 9 kap. 33 § ABL försvinner. Avsaknad av denna obligatoriska granskning talar enligt FAR SRS mening för en påtaglig risk för att såväl aktieböcker som ett centralt aktieägarregister i alltför stor utsträckning kommer att innehålla inaktuella eller missvisande uppgifter. Mot den bakgrunden anser FAR SRS att ett missvisande centralregister framstår som än mer skadligt än misskötsel inom enskilda bolag. FAR SRS instämmer därför i utredningens bedömning att aktieböckerna bör skötas av bolagen.

Nuvarande straffbestämmelse innebär att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att föra aktiebok eller att hålla den tillgänglig kan, enligt 30 kap. 1 § 2 ABL, dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Det kan ifrågasättas om det finns skäl att kriminalisera de mest bagatellartade överträdelseerna av kravet på att föra aktiebok.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen

Utredningen föreslår bl.a. att aktiebrevska avskaffas och att anteckningar i aktieboken ska ligga till grund för ekonomiska rättigheter. Utredningen föreslår vidare i övergångsbestämmelserna att för aktiebrev som utfärdats och lämnats ut före ikraftträdandet gäller 6 kap. 8 § första stycket i sin äldre lydelse, dock endast om aktieboken innehåller uppgift om att aktiebrevet utfärdats. I specialmotiveringen till övergångsbestämmelserna anges bl.a. att aktier som lämnats ut före lagens ikraftträdande måste lämnas in till bolaget för att de rättigheter som aktien ger ska kunna användas. Regler för rutiner och ordningen för en eventuell makulering av aktiebrev saknas emellertid.

Bankföreningen anser att det i likhet med 4 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument bör införas en bestämmelse som anger att bolaget när så är påkallat på ett betryggande sätt ska makulera aktiebrevet.

Finansbolagens Förening

Utredaren har inte lämnat något förslag om ett centralt aktieägarregister. Enligt föreningen borde för- och nackdelarna med ett sådant system utredas närmare samt vägas mot förslaget i betänkandet innan nuvarande modell med pappersbaserade aktiebrev utdelningskuponger och interimbevis utmönstras. Föreningen noterar att ett centralt register skulle förenkla i olika sammanhang t.ex. när det gäller att motverka penningtvätt samt att den föreslagna modellen har nackdelar t.ex. vid konflikt mellan aktieägare och styrelse.

Rekonstruktör- och konkursförvaltarcollege i Sverige (REKON)

REKON tillstyrker samtliga förslag som utredningen redovisar under denna rubrik.

Svenska Kreditföreningen

Föreningen delar betänkandets uppfattning att hanteringen av fysiska aktiebrev kan ersättas med administration av ett aktieägarregister. Förslaget har inte endast den fördelen att det förenklar för företagen och dess ägare men också undanröjer en inte i praktiken ovanlig felkälla i form av förkomna aktiebrev vilka måste mortifieras genom dödförklaringsförfarande men också otillbörliga transaktioner genom utställande av dubbla aktiebrev

nyttjade för dubbla pantsättningar eller överlåtelser med kostnader, tvister och ibland kreditförluster till följd.

Däremot beklagar föreningen betänkandets slutsats att ett centralt av myndighet fört aktieägarregister inte skulle anses motiverat. Föreningen anser att ett sådant register skulle medverka till sunda och klara förhållanden i ägandet av aktiebolag och motverka ägaröverlåtelser i en i osund ekonomisk miljö. Genom ett centralt av myndighet fört ägarregister skulle kreditgivare och andra externa intressenter i ett bolag kunna uppmärksammas på för aktiebolaget centrala förändringar i kontroll och insyn som kan uppstå genom pantförskrivning av aktier men framför allt vid ägarförändringar. Inte minst i det senaste fallet sker överlåtelser till bulvaner och målvakter vilka aldrig har för avsikt att efterleva kreditavtal, uppbördslagstiftning eller aktiebolagslagens bestämmelser.

Bulvanförhållanden och ägarförändringar genomförda i snabb takt inför eller under obeståndssituationer medför stora administrativa kostnader och kreditförluster för många kreditgivande företag. Dessa förhållanden medför för företagen ökade kostnader som naturligtvis till en del tas internt men också överförs på kredittagaren. Det ligger därför i samhällets intresse att otillbörliga förfaranden städjas i möjligaste mån och förandet av en centralt av myndighet hållet aktieägarregister skulle medföra betydande förenklingar. Ett sådant register skulle inte heller vara förenat med särdeles stora kostnader att föra och inte heller medföra något betänkligt ingrepp i integriteten.

Svenska Riskkapitalföreningen

Föreningen välkomnar förslaget att avskaffa aktiebrev, utdelningskuponger och interimisbevis. Nuvarande system är förlegat och förenat med rättsförluster, tidsutdräkter samt kostnader då de fysiska ägarbevisen inte sällan förkommer. Samtidigt fungerar de fysiska bevisen idag som skydd för den enskilde aktieägaren. Detta skydd är särskilt viktigt i de fall aktieägaren saknar styrelserepresentation. Det är inte ovanligt att det uppstår infekterade situationer i mindre aktiebolag och en aktieägare som därvid saknar styrelserepresentation riskerar att vara utlämnad till styrelsens godtycke.

Det faktum att styrelsen även framgent föreslås vara ansvarig för att föra aktieboken ger den enskilde aktieägaren ett visst skydd, men det vore eftersträvsamt om detta skydd kunde förstärkas på erforderligt sätt utan att bolagen åläggs olägenheter i form av utökade administrativa krav. Mot bakgrund av omsättningsintresset och för att upprätthålla förtroendet för marknaden är det viktigt att förutsägbarheten är tydlig. I samband med avskaffandet vore det därför önskvärt med ett klarläggande beträffande hur aktieägaren och styrelsen skall agera för att för att undvika osäkerheter, dels kring ansvarsfrågor, men även kring aktieägaren och dess rättigheter.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Enligt dagens regler utgörs ägarbeviset i ett aktiebolag av ett aktiebrev som innehas av ägaren. Denna handling tillförsäkrar ägaren de väsentliga rättigheter som hör samman med ägandet, som t ex rösträtt och rätten att uppbära utdelning. Utredningen föreslår att detta system skall avskaffas och istället överföras till att styras av vem som är införd i aktieboken. Hanteringen av aktiebrev är enligt utredningen administrativt betungande, och förslaget är därför en förenkling. SRF är dock ytterst tveksamma till dessa slutsatser.

De flesta av Sveriges aktiebolag är mycket små och med få aktieägare. Aktiebrev är i dessa företag inte någon handling som ingår i den löpande förvaltningen, utan fram-

kommer enbart vid överlåtelser av bolaget till en ny ägare. Att denna hantering skulle vara betungande framstår därför som högst osannolikt. En ordning med aktieboken som det centrala dokumentet kräver istället en större löpande arbetsinsats, då denna enligt förslaget får en utökad funktion och detaljeringsgrad, vilket även framförs av utredningen. En mängd nya problem uppstår även då flera aktieägare vill agera olika varandra, t ex genom att en ägare vill pantsätta sina aktier för privata lån. Detta måste då till följd av förslaget införas i aktieboken samt därmed komma till övriga aktieägares kännedom.

Ett införande av förslaget kommer dessutom att medföra krav på övergångsregler som under lång period kommer att skapa oklarhet om rättsläget för olika bolag med aktiebrev och aktiebok, t ex när enbart vissa ägare har lämnat in sina aktiebrev. Ansvar för aktieboken föreslås kvarstå hos styrelsen, som genom förslaget får utökad ansvar för nya funktioner som skall regleras genom aktieboken. Utöver olägenheten med sådant utökad ansvar framstår förslaget inte till någon del som en förenkling av den administrativa bördan, och SRF anser därför att förslaget inte bör genomföras.

SRF avstyrker från förslaget att avskaffa aktiebreven och överföra de rättigheter och funktioner som följer av dessa till aktieboken. Utredningens slutsats att arbetet med aktiebrev är betungande för företagen saknar grund i den praktiska verkligheten, och de krav som framförs på aktieboken som ersättare kommer att leda till både ökad osäkerhet och merarbete istället för förenklingar, vilket även framgår av utredningen.

6 Bolagets organisation

Hovrätten för Västra Sverige

Bolagsstämmoprotokoll som bilaga till anmälan till Bolagsverket

Slopandet av kravet på att ge in protokoll tillsammans med t.ex. en ändringsanmälan om val av nya styrelseledamöter kan visserligen ses som en förenkling för bolaget, men samtidigt kvarstår kravet på att protokoll ska föras. Om bolaget inte behöver ge in protokoll finns det enligt hovrättens uppfattning en risk för att vissa protokoll aldrig upprättas.

Styrelsesuppleant

Den föreslagna ändringen innebär att en styrelse kan bestå av endast två styrelseledamöter och ingen suppleant. Om en av ledamöterna får förhinder kan detta leda till problem med bolagets beslutförhet eftersom 8 kap. 21 § aktiebolagslagen föreskriver att styrelsen är beslutför endast om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande.

Finansinspektionen

Finansinspektionen har ingen invändning mot förslaget att för privata aktiebolag avskaffa kraven på fastställd arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelning mellan bolagsorganen, men bara under förutsättning att dessa krav istället införs i rörelsereglerna för de finansiella företagen.

Finansiella företag kan vara såväl publika som privata. Styrelsens arbetsordning och de interna instruktionerna om hur ansvaret fördelas i rörelsen är viktiga måttstockar i Finansinspektionens tillsynsverksamhet. I viss rörelsereglering, till exempel lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse som gäller bland annat banker och kreditmarknadsbolag, finns krav på att det ska finnas tillräckliga interna instruktioner i bolagen. Något krav på arbetsordning finns dock inte. I annan rörelsereglering saknas helt regler om arbetsordning och instruktioner. Det gäller till exempel lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som gäller värdepappersbolag, börser och clearinginstitut, och försäkringsrörelselagen (1982:713) som gäller försäkringsbolagen. Avskaffas det generella kravet i aktiebolagslagen på arbetsordning och instruktioner förlorar Finansinspektionen viktiga styrmedel. Reglerna bör därför överföras till de särskilda rörelsereglerna som gäller de finansiella företagen.

Kronofogdemyndigheten

KFM anser, till skillnad från vad utredningen föreslår, att kravet på att en kopia av bolagsstämmoprotokollet ska ges in till Bolagsverket ska finnas kvar också när det gäller protokoll som bestyrker val eller entledigande av styrelseledamöter m.m. Anledningen är att det inte föreslås några regler om att uppgifter ur aktieboken ska inrapporteras till Bolagsverket och att det inte är klarlagt att problemen med falska och antedaterade bolagsstämmoprotokoll har upphört. Härtill kommer att företagskapningar (se betänkandet s. 213) underlättas om kravet på ingivandet av bolagsstämmoprotokollet tas bort och ersätts av en försäkran på heder och samvete. Vidare förekommer det att en aktieägare gör gällande att han eller hon har sålt sina aktier före en viss kritisk tidpunkt, trots att

detta inte är fallet, i syfte att slippa ifrån straffrättsligt ansvar eller betalningsansvar enligt aktiebolagslagens regler.

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen är kritisk mot förslaget att avskaffa kravet på att bifoga bolagsstämmoprotokoll vid anmälan till Bolagsverket om ändringar beträffande styrelseledamöter och revisorer. I utredningar om ekonomisk brottslighet återfinns sällan någon aktiebok med relevanta uppgifter. Det finns vanligtvis ingen annan källa till uppgifter om ägandeförhållandena än bolagsstämmoprotokollen som har getts in till Bolagsverket. Uppgifter om de verkliga ägandeförhållandena är särskilt värdefulla vid utredningar av bolag som används som underlag för att bedriva grov ekonomisk brottslighet och som ofta har s.k. målvakter i styrelsen. Mot bakgrund av detta kan Rikspolisstyrelsen inte ställa sig bakom förslaget att avskaffa kravet på ingivande av bolagsstämmoprotokoll.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

Fakultetsnämnden noterar med gillande den föreslagna regleringstekniken avseende bolagsordning i små aktiebolag, med få obligatoriska uppgifter och i övrigt dispositiv reglering som blir tillämplig om inte bolagsordningen innehåller någon annan regel (så kallad opt out-reglering).

Fakultetsnämnden menar emellertid att det kunde ha övervägts om det överhuvudtaget borde behöva anges något verksamhetsföremål i bolagsordningen. Enligt fakultetsnämndens mening kan det diskuteras om verksamhetsföremålet överhuvudtaget numera fyller något betydelsefullt skyddssyfte. I olika jurisdiktioner har försök att ändra eller avskaffa verksamhetsföremålet genomförts. I engelsk rätt gjordes ett försök med att tillåta aktiebolag som var ”general commercial companies”, vilket inte var särskilt framgångsrikt. En motsvarande förändring skall ha gjorts i Canada, med innebörden att verksamhetsföremålet helt avskaffats.

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att kravet på att ge in bolagsstämmoprotokoll vid vissa ändringar tas bort. Förslaget medför dock vissa konsekvenser för handläggningen vid Bolagsverket. Bolagsverket föreslår också en lättnad i bestämmelserna om bolagsstämmoprotokoll i 7 kap. 48 § andra stycket aktiebolagslagen.

Bolagsverket tillstyrker att kravet på styrelsesuppleant begränsas till det fall då styrelsen endast består av en styrelseledamot.

Bolagsverket tillstyrker avskaffandet av kravet på arbetsordning för privata aktiebolag.

Bolagsverket tillstyrker att kravet på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen avskaffas för privata aktiebolag.

Bolagsverket tillstyrker att mandattiden för styrelseledamöter i privata aktiebolag ska kunna gälla tills vidare om inte annat är bestämt i bolagsordningen.

Bolagsverket är angeläget om att underlätta utformningen av den modell för elektronisk ingivning av ärenden till Bolagsverket som är under uppbyggnad. Detta kan genomföras om exempelvis kravet på att ge in bolagsstämmoprotokoll minskas till att avse färre fall.

Vinsten med att ta bort detta krav överväger, enligt Bolagsverkets bedömning, de nackdelar som finns. Några av de senare bör dessutom kunna hanteras inom ramen för

detaljbestämmelser för handläggningen i förordning eller myndighetsföreskrift eller inom ramen för Bolagsverkets praxis utan att några nämnvärt tyngande nya regler behöver införas. Det bör också noteras som en fördel att reglerna för aktiebolag nu i denna del föreslås bli av huvudsakligen samma innehåll som de redan har i frågan om ekonomiska föreningar.

Det kan i och för sig ibland vara kravet på att ge in bolagsstämmoprotokollen som gör att dessa över huvud taget upprättas och får en någorlunda klar och redig utformning, men detta är ett problem som får lösas i annan ordning, eller inte lösas. Bolagsverket vill ändå här göra den markeringen att bolagen själva måste ta ansvar för att de upprättar de handlingar, t.ex. i form och protokoll och annat, som aktiebolagslagen m.fl. författningar kräver, även om de inte alltid behöver ges in till verket. Utredningens förslag gör det i och för sig något lättare, rent tekniskt, för oseriösa företag att "ljuga in" revisorer och andra funktionärer. Men detta sker även i dag, trots kravet på att ge in protokoll, och torde i de flesta fallen vara ett brottsligt handlande, och alltså, principiellt sett, något för polis och åklagare.

Det bör tilläggas att Bolagsverket troligen kommer att bli tvunget att i ökad utsträckning begära in uppgifter om hela uppsättningen av registrerade funktionärer samt firmateckningen efter önskad ändring i registret. Dagens anmälningssblankett är inte så omfattande i frågan om hur mycket uppgifter som behöver fyllas i, därför att verket, för närvarande, åtminstone vid nyval, kan jämföra med ett bolagsstämmoprotokoll och på det sättet få "hela bilden". För de företag som kommer att använda ingivande av anmälan i e-tjänsten kommer dock ett stöd att lämnas, på det sättet att uppgifter om de registrerade funktionärerna blir synliga för anmälaren, vilket, tillsammans med en del andra inbyggda kontroller, starkt understödjer att helheten i anmälan om ändring kan bli rätt, i teknisk mening, redan från början.

En annan konsekvens är att det vid Bolagsverkets handläggning inte, genom att jämföra två bolagsstämmoprotokoll med varandra, kommer att gå att avgöra om ett bolagsstämmobeslut är nyare eller äldre än det som senast ledde till registrering eller anmäldes. Detsamma gäller frågan om en avgång av en revisor har skett i förtid eller inte, något som har betydelse för de nyligen införda kraven på att bolaget och revisorn ska ange skäl för en revisors förtida avgång. Det får därför övervägas om man vid anmälan ska vara tvungen att uppge datumet eller andra uppgifter för det bakomliggande stämmobeslutet. Utan protokoll blir också de arkiverade uppgifterna hos Bolagsverket magrare, vilket kan försvåra utredningar i tvistiga fall.

Bolagsverket menar att man borde kunna införa den lättnaden i 7 kap. 48 § andra stycket aktiebolagslagen att det inte ska behövas något undertecknade av flera än bolagsstämmans ordförande och (eventuellt) en justeringsman eller protokollförare om bolagsstämmans ordförande ensam eller dessa två tillsammans företräder samtliga aktier. Eventuellt kan någon ytterligare förenkling i denna riktning övervägas. Lättnader av detta, egentligen rätt så tekniska, slag är inte oviktiga. De motiveras av att lagens nuvarande bestämmelse kan uppfattas som onödigt formalistisk till sin innebörd. Det är också Bolagsverkets erfarenhet att inte bara små utan även större bolag tämligen ofta inte har uppfattat bestämmelserna på rätt sätt och att Bolagsverket därför vid sin laglighetsgranskning ganska många gånger får ställa frågor och rikta anmärkningar mot att det saknas en underskrift.

Utredningens förslag att tillåta att styrelsen består av två styrelseledamöter utan styrelsesuppleant är bra. Ur principiell synpunkt ökar det valfriheten. Det är självklart också positivt om sådana styrelsesuppleanter som inte kan eller vill ersätta en styrelseledamot anmäls för avregistrering.

Men det kan, både med den nuvarande och med den föreslagna regleringen, inte undvikas att det i vissa fall är en stor teknisk fördel, både för stora och små bolag att ha en eller ett par styrelsesuppleanter. Man får lägga märke till att dagens regler om styrelsens behörighet och omröstningsreglerna (som inte föreslås ändrade) medför att styrelsen, och därmed bolaget, kan bli helt handlingsförlamade i ett oväntat kritiskt skede. Detta gäller speciellt de små bolagen med bara ett fåtal styrelseledamöter. I en minimistyrelse, enligt de nya reglerna med enbart två styrelseledamöter utan styrelsesuppleant, inträffar detta förhållande ju redan när en av styrelseledamöterna får förfall.

Det är besvärande att, ens under någon tid, stå utan fungerande behörig styrelse. Det brukar i bolag med många aktieägare framhållas hur stor apparat det är att sammankalla en bolagsstämma. Det blir ur den aspekten inte bättre om man då lägger till att man i vissa lägen dessutom kanske skulle se sig tvungen att behöva gå till länsstyrelsen (enligt utredningens förslag till Bolagsverket) för att kunna kalla till en bolagsstämma.

En ytterligare fördel med styrelsesuppleanter är att dessa kan användas för utbildning av nya styrelsekandidater. Sammanfattningsvis är styrelsesuppleanter i sig inte av ondo utan kan utgöra en fördel, och är lättnaden i form av en möjlighet till att ha två styrelseledamöter utan en styrelsesuppleant måttlig, och är det faktiskt ibland, vid förfall, en nackdel att ha en styrelse med två styrelseledamöter utan styrelsesuppleant, jämfört med en med en styrelseledamot och en styrelsesuppleant.

Tillväxtverket

Kravet på att det ska finnas minst en styrelsesuppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter föreslås ändrat till att gälla om styrelsen bara har en ledamot. Att finna en suppleant är inte alltid en lätt uppgift och deras roll och engagemang i bolagets verksamhet verkar ofta vara begränsat. Förslaget innebär en klar förenkling för de bolag som har två ledamöter. Tillväxtverket tillstyrker förslaget.

När det gäller förslaget om att avskaffa kravet på arbetsordning för styrelsearbetet liksom kravet på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen i privata bolag, anser Tillväxtverket att förslaget är bra för de mindre bolagen där antalet verksamma personer i bolaget är litet. Däremot kan det, i de lite större privata bolagen, där ägandet är spritt och fler personer verksamma, finnas goda skäl att behålla kraven sett bland annat ur ett minoritetsägarperspektiv.

Mandattiden för ledamöter i privata bolag ska vara tillsvidare, enligt förslaget. Tillväxtverket har inget att invända mot förslaget när det gäller de minsta bolagen. Däremot kan det finnas goda skäl för att mandattiden är tidsbegränsad i de större bolagen i och med att det kan underlätta för möjligheterna att få in ny kompetens i företagen och att underlätta ökad kvinnlig representation. En fråga som utredningen inte berör är formerna för ett uppdrags upphörande för det fall det gäller tillsvidare. Detta är enligt Tillväxtverket en fråga där reglering bör övervägas för att undvika oklarheter.

Sveriges advokatsamfund

Samfundet förordar att nuvarande ordning, som kräver att det skall finnas minst en suppleant i de fall styrelsen består av färre än tre ledamöter (8 kap. 3 § första stycket andra meningen) behålls. Det kan i och för sig vara korrekt, som utredaren hävdar, att inga särskilda tredjemansintressen riskerar att drabbas av negativa effekter om gränsen istället sätts till en ledamot. De interna bolagsproblem som kan uppkomma med en sänkt gräns, som innebär att styrelsen blir icke beslutför så snart en av de två ledamöterna har förhinder (jfr. 8 kap. 21 § första stycket första meningen), framstår dock som så stora att de begränsade vinsterna med förslaget inte uppväger nackdelarna.

Samfundet tillstyrker förslaget att avskaffa kraven på arbetsordning och skriftlig arbetsfördelning mellan bolagsorganen. Enligt samfundets uppfattning bör dock dessa regler avskaffas generellt och inte enbart för privata bolag. I de bolag där arbetsordningen och arbetsfördelningen fyller någon praktisk funktion torde utan vidare kunna antagas att dessa dokument kommer att upprättas oberoende av om det finns något krav härpå i lagen eller ej. För att kunna härleda det rättsliga ansvaret för vidtagna eller underlåtna åtgärder torde samma bevisbörderegler som i dag gäller om skriftlig arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter saknas kunna användas, dvs. om styrelsen eller viss ledamot ej visar annat, antas uppgiften ha ålegat styrelsen som kollegialt organ.

Stockholms Handelskammare

Enligt gällande rätt finns krav på att minst en styrelsesuppleant ska utses om styrelsen har färre än tre ledamöter. Utredningen föreslår att detta ändras så att kravet på att utse en styrelsesuppleant ska gälla om styrelsen endast har en ledamot.

Kravet på att styrelsen fastställer en arbetsordning för sitt arbete samt instruktioner för arbetsfördelningen mellan de olika organen inom bolaget tillkom för att ge stadga åt styrelsearbetet. Mot bakgrund av den ringa betydelse arbetsordningen har i små aktiebolag tillstyrker Handelskammaren förslaget på att kravet avskaffas. Likaledes tillstyrks förslaget att styrelseledamots mandattid i privata aktiebolag gäller tills vidare istället för att väljas om varje år.

Lantbrukarnas Riksförbund

I kapitel 6 föreslås ett antal förenklingsåtgärder vad gäller bolagets organisation. Det gäller

- slopande av kravet att bifoga stämmoprotokoll vid anmälan till Bolagsverket efter val av bolagsfunktionärer,
- kravet på minst en styrelsesuppleant inskränks till fall då styrelsen endast har en ledamot,
- slopande av kravet på fastställd arbetsordning i privata aktiebolag,
- slopande av kravet på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen för privata aktiebolag, och
- styrelseledamots mandat gäller tills vidare för privata aktiebolag om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

LRF delar utredningens uppfattningar i dessa frågor och tillstyrker dessa förslag.

LRF anser dock att utredningen inte går tillräckligt långt vad gäller möjligheterna till förenkling avseende bolagsstämmoreglerna. LRF anser således att kravet på bolagsstämma bör slopas för de minsta aktiebolagen och istället bör öppnas för en möjlighet till särskild reglering i bolagsordningen enligt överenskommelse mellan aktieägarna.

Dessa krav är således helt onödiga i bolag med endast en aktieägare och kan också i andra fall framstå som meningslösa.

FAR SRS

FAR SRS *tillstyrker* Utredningens förslag angående förenklingar avseende bolagets organisation. FAR SRS instämmer således i Utredningens bedömning att:

- kravet på att bifoga bolagsstämmoprotokoll vid anmälan till Bolagsverket beträffande val eller entledigande av styrelseledamot eller styrelsesuppleant, val av revisor eller revisorssuppleant samt val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor bör avskaffas och ersättas med en försäkran på heder och samvete i anmälan om att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på.
- kravet i 8 kap. 3 § ABL på minst en styrelsesuppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter ändras till att gälla om styrelsen endast har en ledamot.
- kraven i 8 kap. 6 § ABL på att fastställa en arbetsordning och i 8 kap. 7 § ABL på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen tas bort för privata aktiebolag.
- styrelseledamots mandattid i 8 kap. 13 § ABL ska i ett privat aktiebolag gälla tills vidare, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Föreningslagsutredningen Ju2008:10

Bolagsstämma och styrelsesammanträde i små bolag (avsnitt 6.2)

Jag instämmer i bedömningen att det inte är lämpligt att ta in något förtydligande i aktiebolagslagen (2005:551) om möjligheten till skrivbordsstämma. I SOU 2009:37 har gjorts samma bedömning i frågan om behovet av en uttrycklig lagregel om möjligheten till skrivbordsstämma i ekonomiska föreningar (se SOU 2009:37 avsnitt 5.4.1).

Bolagsstämmoprotokoll som bilaga vid anmälan (avsnitt 6.3)

Jag tillstyrker förslaget att avskaffa kravet på ingivande av kopia av bolagsstämmoprotokoll i vissa ärenden hos Bolagsverket.

Kravet på ingivande av föreningsstämmoprotokoll vid anmälan av val av styrelseledamot eller styrelsesuppleant och val av auktoriserad eller godkänd revisor är för de ekonomiska föreningarnas del redan ersatt med ett krav på försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som föreningen har fattat (se 6 § och 7 a § förordningen om ekonomiska föreningar [1987:978]). I SOU 2009:37 har konstaterats att det i övriga anmälningsärenden fortfarande är befogat att en kopia av protokollet ges in. Om det förslag som Utredningen om ett enklare aktiebolag i denna del har lagt fram genomförs, kommer regleringen i dessa frågor vara lika för aktiebolag och ekonomiska föreningar. Detta är givetvis positivt.

Styrelsesuppleant (avsnitt 6.4)

Jag har inte något att invända mot förslaget att ändra kravet på i vilka fall styrelsesuppleant ska utses.

Frågan om styrelsens sammansättning i ekonomiska föreningar diskuteras även i SOU 2009:37 utan att det föreslås någon ändring i nuvarande regler (se avsnitt 10.1). Jag avser

dock att återkomma till frågan i det kommande slutbetänkandet och kommer i samband med detta också att ta upp frågor om styrelsesuppleanter.

Svenska Riskkapitalföreningen

Förslaget att avskaffa kravet på styrelsesuppleanter i aktiebolag med två styrelseledamöter är positivt. Föreningen vill emellertid uppmärksamma att lagstiftaren bör gå hela vägen och ta bort suppleantkravet för samtliga aktiebolag. Det finns ingen anledning att upprätthålla ett suppleantkrav för aktiebolag med en styrelseledamot, då suppleanten ofta är en till styrelseledamoten närstående person som utnämns som en ren formalitet och inte på något sätt deltar i förvaltningen.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Val av bolagsfunktionärer

Delar av utredningen innehåller förslag till förenklingar för procedurer i bolagets förvaltning, som t ex friare former att hålla bolagsstämma och styrelsemöten. I denna del är förslaget förenklingar, även om en stor majoritet av företagen redan arbetar på det sätt som beskrivs i förslaget med skrivbordsstämmor baserade på färdiga mallar och telefonmöten. Förslaget går dock vidare och föreslår att val av bolagsfunktionärer skall kunna ske genom en ny form av sanningsförsäkran som ersätter protokoll från styrelse- och bolagsstämmomöten.

SRF betonar återigen att förenklingar alltid är välkomna, men måste grunda sig på en reell bild av problematiken som skall lösas. De flesta protokoll som upprättas idag baseras på mallar som är standardiserade och enbart kräver få kompletteringar för att bli färdiga handlingar. I praktiken innebär detta att det inte är ett stort problem att upprätta de handlingar som skall följa med anmälan om nyvalda funktionärer. Att ersätta dessa med en ny form av handling som skall bekräfta valen på heder och samvete utgör därför ingen väsentlig förenkling, utan ersätter bara en standardmall med en annan. Nyttan med förslaget i denna del måste därför ifrågasättas, och SRF anser inte att förändringen tillför någon väsentlig fördel jämfört med dagens system.

SRF avstyrker förslaget mot bakgrund av att det inte utgör någon egentlig förenkling att byta en handling som är väl inarbetad och standardiserad mot en ny som kräver motsvarande arbetsinsats. Förenkling som enbart består i förändring utan påvisbara fördelar ger inget mervärde till företagen.

Antal ledamöter och suppleanter

Dagens regler kräver minst en suppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter. Utredningen föreslår istället att ABL enbart skall kräva en suppleant om styrelsen består av endast en ledamot. I dessa situationer är den fortsatta förvaltningen i fokus om den ordinarie ledamoten är förhindrad att agera, men i bolag med fler än en ledamot övertas detta av övriga ledamöter. Något behov av suppleanter vid mer än en ledamot finns därför inte.

SRF tillstyrker förslaget.

Arbetsordning i privata bolag

Utredningen föreslår att kravet på att fastställa en arbetsordning för styrelsen i privata bolag tas bort. Motivet är att arbetsordningen inte har visats sig ha någon praktisk betydelse för de mindre bolagens arbete, och därför kan tas bort som ett led i förenklingen.

SRF delar utredningens uppfattning och tillstyrker förslaget.

Styrelsens mandattid

Enligt dagens regler är mandattiden för en styrelseledamot högst 4 år i taget, och ledamoten kan sedan omväljas. I realiteten är ägare och styrelse identisk i majoriteten av mindre bolag varför ett förslag om att mandattiden i dessa bolag skall gälla tills vidare läggs fram av utredningen.

SRF delar utredningens uppfattning och tillstyrker förslaget.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlarföreningen

Utredningen föreslår att styrelsen i privata aktiebolag ska ha en eller flera ledamöter. Vidare föreslår utredningen att om styrelsen består av en ledamot ska det finnas minst en suppleant om det inte i bolagsordningen föreskrivs fler suppleanter. Enligt nu gällande ordning ska, om styrelsen i ett privat aktiebolag har färre än tre ledamöter, det finnas minst en suppleant. Styrelsen är enligt bestämmelsen i nu gällande 8 kap. 21 § beslutsför om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter, eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen, är närvarande.

Bankföreningen, i vars yttrande Fondhandlarföreningen instämmer, noterar att den föreslagna ordningen kan medföra att en styrelse kan komma att bestå av två ordinarie ledamöter utan suppleant(er). En sådan styrelse skulle sakna möjlighet att fatta beslut om en av ledamöterna avgår i förtid eller saknar möjlighet att delta. Bankföreningen anser att en sådan ordning är alltför sårbar och kan skapa stora problem för bolaget. Bankföreningen förslår därför att den nu gällande bestämmelsen i 8 kap. 3 § att ett privat aktiebolag som har färre än tre ledamöter ska ha minst en suppleant kvarstår.

Utredningen föreslår att kravet på att foga ett bolagsstämmoprotokoll till en anmälan om bl.a. ändring av styrelseledamöter tas bort och ersätts med en försäkran på heder och samvete om att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på.

Bankföreningen instämmer i utredningens förslag men vill dock anföra följande. Utredningen nämner att om kravet på protokoll tas bort kan detta bl.a. underlätta för företagskapningar. Mot detta anförs att en oriktig anmälan till Bolagsverket kan ske oberoende av om det finns ett krav på protokoll eller inte. Bankföreningen instämmer i detta men anser dock att risken för företagskapningar på sätt som anges bör minimeras. Bankföreningen förslår därför att det införs ett krav på att Bolagsverket, i samband med att en anmälan om ändring av styrelse/VD görs, snarast ska meddela den ”gamla” styrelsen/VD om detta. En sådan ordning medför att företaget inom rimlig tid kan vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra eventuell skada.

7 Bosättningskrav

Hovrätten för Västra Sverige

Om bosättningskravet avskaffas kan det i vissa fall medföra ökade problem vid delgivning av bolagets ställföreträdare.

Åklagarmyndigheten

I likhet med Ekobrottsmyndigheten är jag kritisk till utredningens förslag om att slopa bosättningskravet för styrelseledamöter m.fl. funktionärer. Jag ansluter mig till vad Ekobrottsmyndigheten anför i detta avseende.

Ekobrottsmyndigheten

Som framgår av betänkandet har det funnits ett bosättningskrav för styrelseledamöter sedan 1895. Bosättningskravet har under årens lopp ändrats i mildrande riktning, bl.a. genom Sveriges medlemskap i EU. Utredaren menar att de huvudsakliga motiveringarna (se s. 226) till bosättningskravet mer eller mindre blivit obsoleta och föreslår därför att bosättningskravet för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator helt ska slopas.

Jag kan i och för sig dela utredarens uppfattning att de huvudsakliga motiveringarna till bosättningskravet till stor del blivit alltmer obsoleta, bl.a. med hänsyn till att vi lever i en globaliserad värld och den utveckling av kommunikationsmetoder som skett under senare tid.

Fördelarna med ett slopat bosättningskrav bör dock avvägas mot nackdelarna. Utredaren har inte pekat på några särskilda fördelar och jag kan för egen del ställa mig frågande till om systemet innebär fördelar för just småföretagare. Förslaget har också nackdelar ur brottsbekämpningssynpunkt. Jag vill ansluta mig till vad experten Roland Andersson har framfört i sin skiljaktiga mening och framhålla att ett helt slopat bosättningskrav innebär en väsentlig risk för att regelsystemet kan utnyttjas av den organiserade ekonomiska brottsligheten. I bolag som används i brottsliga sammanhang är det vanligt att s.k. målvakter sätts in som styrelseledamöter och verkställande direktörer. Med ett slopat bosättningskrav kan en målvakt sättas in som bor i ett land där det i princip är ogörligt att nå denne. Det skulle innebära avsevärda komplikationer inte bara för brottsbekämpningen utan också för aktiebolagsrättsliga och civilrättsliga förfaranden.

Det bör enligt min mening också vägas in att gällande regelverk innebär att det finns möjlighet att ansöka hos Bolagsverket om dispens från bosättningskravet och att det nuvarande regelsystemet alltså medger den flexibilitet i systemet som är önskvärd ur småföretagarsynpunkt. I realiteten rör det sig om ett högst begränsat antal dispensansökningar per år till Bolagsverket, vilket i sig torde ge en relativt god uppfattning om bosättningskravets betydelse för de mindre bolagen.⁴ Om ett slopande av bosättningskravet likväl övervägs bör det prövas om bosättningskravet kan bibehållas åtminstone delvis så att det krävs att någon eller några företrädare för bolaget, t.ex. en av styrelseledamöterna eller den verkställande direktören, ska uppfylla bosättningskravet.

⁴ För år 2008 rörde det sig om färre än 300 ansökningar

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen ställer sig vidare tveksam till förslaget att avskaffa bosättningskravet för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator. Om förslaget genomförs kommer, enligt Rikspolisstyrelsens bedömning, möjligheterna försämrats att lagföra ekonomisk brottslighet. Om bosättningskravet avskaffas, är det av yttersta vikt att förslagets effekter utvärderas en tid efter ikraftträdandet i enlighet med vad som föreslås i betänkandet.

Kronofogdemyndigheten

KFM har inte något att erinra mot förslaget om att helt slopa bosättningskravet för styrelseledamöter m.fl. i 8 kap. 9 § aktiebolagslagen. EU-domstolen har nämligen funnit att nationell lagstiftning enligt vilken en del av ett bolags aktieägare och ledning skulle ha gemenskapsnationalitet eller EES-nationalitet och/eller hemvist inom EU strider mot fördraget (C 299-02 kommissionen/Nederländerna).

KFM delar emellertid utredningens uppfattning på s. 289 i betänkandet att avskaffandet av bosättningskraven kan befaras öka möjligheterna till oseriösa beteenden och vill dessutom peka på att lagändringen öppnar för ”styrelseparadis” (jfr vice överåklagare Roland Anderssons särskilda yttrande). Detta är även från KFM:s synpunkt ett problem, då det självfallet inte är möjligt att åstadkomma globaliserade regler motsvarande de rättsakter som antagits inom EU. Bryssel I-förordningen och EG:s indrivningsdirektiv omfattar också verkställighet avseende skadeståndsansvar enligt aktiebolagslagens bestämmelser samt företrädaransvar för skatter m.m. Vidare är det inte möjligt att uppnå det rättsliga samarbete som förekommer inom EU i en rad olika frågor och som för närvarande utvecklas ytterligare. Det gäller t.ex. det europeiska E-tjänstprogrammet som syftar till att åstadkomma för medlemsstaterna gemensamma register på bl.a. insolvensrättens område.

Vidare vill KFM framhålla att det i vissa fall kommer att vara svårare att i praktiken säkerställa att en person bosatt utanför EES-området verkligen existerar. I arbetet med att bekämpa ekonomisk brottslighet har det varit ett återkommande problem att fiktiva personer har registreras som företrädare för juridiska personer. Att bosättningskraven helt slopas innebär att ökad risk för att målvakter som inte existerar kommer att användas av oseriösa företag.

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att bosättningskravet för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktören, vice verkställande direktörer och en av de särskilda firmatecknarna samt likvidatorerna och likvidatorssuppleanterna avskaffas. Bolagsverket lämnar vissa kompletterande förslag som rör bolagens stiftare, postadresser, särskilda delgivningsmottagare och likvidatorer.

Förslaget att ta bort bosättningskraven är positivt eftersom det innebär att antalet regler minskas. Bolagsverket menar att fördelarna med förslaget överväger nackdelarna. De skötsamma bolagen slipper ett dispensförfarande. Bosättning i alla länder behandlas lika. Eftersom betydelsen av att vara bosatt inom det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) tas bort påverkas inte heller bolagens styrelser etc. av utvidgningar av EU.

Till nackdelarna hör att mindre skötsamma företag får lite lättare att göra sig oanträffbara genom att det är svårare att nå personer i andra länder både med posten och med

rättsliga åtgärder. Det upplevs också säkert i genomsnitt svårare att nå personer utanför EES än inom. Det förekommer dessutom redan i dag en viss användning av falska personuppgifter, identitetshandlingar och adresser i anmälningarna för registrering. Det är inte lika lätt för Bolagsverket att genomskåda fel i sådana som är utländska. De nackdelar som kan uppstå kan inte helt motverkas av Bolagsverket, men Bolagsverket kan inte heller ha till uppgift att förhindra att ekonomisk brottslighet utförs. Bolagsverket nöjer sig därför med att nu föreslå några små ändringar som i och för sig är av allmän karaktär men som också i någon mån kan verka mot vissa av konsekvenserna med utredningens förslag. Förslagen redovisas här eftersom de tar sikte på att i formellt avseende förstärka bolagens anknytning till Sverige och EES. Bolagsverkets förslag bidrar till att skapa en större klarhet i vissa frågor vilket också är ett slags förenkling, men de torde inte medföra något nämnvärt besvär eller merarbete för seriösa företag.

Stiftare

Bolagsverket föreslår ett klargörande i författning eller propositionsuttalande i frågan om stiftare. Enligt Bolagsverkets mening innebar den dispensregel som utredningen nu föreslår ska tas bort att det i princip är möjligt att ge dispens för stiftare som inte är juridisk person. Utredningen har inte närmare kommenterat den frågan. Bolagsverket anser dock att det vore klargörande om det på något sätt framgick att det inte är önskvärt att tillåta någon att vara stiftare som inte är fysisk person och inte, med rimlig grad av säkerhet, kan antas uppfylla de principer som finns i Sverige för att kunna vara juridisk person. Anledningen till detta är att stiftarna i vissa fall ska bära ett visst ansvar och att det inte bör få förekomma att en organisation av oklar natur eller med alltför oklara ansvarsförhållanden ska få vara stiftare. Att frågan inte ännu har kommit upp till avslag vid Bolagsverkets dispensprövning är inte ett tillräckligt skäl för att avstå från ett förtydligande uttalande.

Registrerad postadress

Bolagsverket föreslår att ett aktiebolags registrerade postadress enligt författning ska vara belägen i Sverige. Motivet till detta är att Bolagsverket anser att det är rimligt att ett svenskt aktiebolag ska ha kvar någon form av formell anknytning till Sverige *som företag* och som består *även* om alla styrelseledamöter bor utomlands *och* den särskilda delgivningsmottagaren som bolaget har blir avregistrerad. Bolagsverket godtar för närvarande att ett svenskt aktiebolag får ha sin registrerade postadress i utlandet. Det är inte helt klarlagt om lagstiftaren hade tänkt sig detta (eventuell motiverat av EG-rättsliga principer?). Bolagsverket, som inte nu har undersökt frågan närmare, har fått signaler som tyder på att motsvarande inte är tillåtet i somliga konkurrentländer.

Särskild delgivningsmottagare

Bolagsverket föreslår ett förtydligande i frågan om särskild delgivningsmottagare. Det bör slås fast i författning, eller ett klart uttalande i lagens förarbeten, att en person som ska registreras som särskild delgivningsmottagare, för att kunna anses vara bosatt i Sverige i detta avseende, också ska vara *folkbokförd* här i landet. Om detta kunde slås fast skulle det ta bort grunden för frågor och eventuella ifrågasättanden som ibland förekommer rörande den praxis som Bolagsverket tillämpar i dag. Denna praxis har tillämpats sedan mycket länge och den fungerar i och för sig oftast väl. Men det skulle vara en

styrka om rättsläget kunde klarläggas även på författningsnivå eller propositionsnivå. Bolagsverket vill också understryka att begreppet folkbokförd i Sverige är det enda kriterium som Bolagsverket på ett effektivt sätt kan kontrollera.

Likvidator

Bolagsverket föreslår att frågan om vilka kompetenskrav som ska ställas på likvidatorerna m.fl. frågor utreds, se avsnitt 10.3. Om tillräcklig kompetens hos likvidatorerna kunde uppnås i fler fall än i dag torde det inte ha någon större praktisk betydelse om bosättningskravet för likvidatorer och likvidatorssuppleanter tas bort.

Tillväxtverket

Tillväxtverket tillstyrker förslaget.

Stockholms Handelskammare

Nuvarande regler kräver att olika funktioner i ett aktiebolag ska vara bosatta inom EES, om inte Bolagsverket medger dispens. Utredningen föreslår att bosättningskravet avskaffas.

Kravet om bosättning i Sverige har funnits länge i den svenska aktiebolagsrätten. Skälet att skydda svenska intressen och övervakning gör sig inte gällande i samma utsträckning som idag. Bosättningskravet kan också uppfattas som ett hinder för utomeuropeiska företag vid nyetableringar vilket ger Sverige en konkurrensnackdel. Behovet av att kunna få en verkställbar dom mot vissa av bolagets företrädare (särskilt VD och styrelse) kvarstår emellertid. Utredningen menar att den försämring som det innebär att liberalisera fullt ut inte innebär någon skillnad i jämförelse med dagens, i många delar, bristande system. Bosättningskravet innebär i sig ingen förenkling eller avskaffande av administrativa kostnader för små företag utan är främst en rättslig säkerhetsåtgärd. Även om det råder en osäkerhet i detta avseende gällande utomobligatoriska skadestånd och den preventiv effekt som bosättningskravet har ger inte utredningen övertygande argument för att de risker, som t.ex. ekonomisk brottslighet utgör, kan överses i dessa fall. Handelskammaren avstyrker därför utredningens förslag.

Företagarna

Även förslaget att slopa bosättningskravet för vd och minst hälften av styrelseledamöterna inom EES kan stärka Sveriges konkurrenskraft för utomeuropeiska företags etablering i Europa.

Lantbrukarnas Riksförbund

Enligt dagens aktiebolagsrättsliga lagstiftning finns ett bosättningskrav för stiftare, styrelseledamöter, vd, vvd, firmatecknare samt likvidator. Som anges i betänkandet torde tanken bakom dagens bestämmelser i huvudsak vara att det ska vara möjligt för borgenärer, myndigheter, domstolar och andra intressenter att vid behov kunna nå bolagets företrädare.

LRF delar utredningens uppfattning att bosättningskravet bör slopas. Det bör vara tillräckligt med ett krav på bemyndigande av en särskild delgivningsmottagare om det inte finns någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att bosättningskravet i ABL för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator avskaffas.

Landsorganisationen i Sverige

Utredaren anser att det nuvarande sanktionssystemet har sådana brister, att det är bättre att helt montera ner det än att sträva mot en restauration.

LO anser att det fortfarande finns starka skäl att låta bosättningskravet kvarstå. Bosättningskravet innebär att dessa personer ska vara bosatta i EES-länderna. Det bidrar till att öka möjligheten att kunna få en verkställande dom mot företrädare för bolaget.

Även om få mål om utkrävande av skadestånd enligt aktiebolagen når högre instans, i enlighet med vad utredaren hävdar, så finns det anledning att tro att svagare sanktioner på sikt leder till en svagare preventiv effekt.

Utredarens argument – att bosättningskravet skulle utgöra ett stort problem för utom-europeiska företag och deras möjligheter att anställa den ledningspersonal som önskas – framstår inte som övertygande. Bolagsverket har redan idag möjlighet att medge dispens för detta. Om denna procedur är alltför omständlig, är det den som bör förenklas.

LO anser att det är orimligt att strävanden att förenkla aktiebolagslagen får till effekt att försvaga långivares och andra intressenters möjligheter att kräva sin rätt och motsätter sig därför detta förslag. Förenkling ska göra det lättare för seriösa företagare att bedriva en sund verksamhet, men inte underlätta ekonomisk brottslighet.

Föreningslagsutredningen Ju2008:10

Utredningen för ett enklare aktiebolag har föreslagit att bosättningskraven för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleant, den verkställande direktören, den vice verkställande direktören, firmatecknare och likvidator ska tas bort. I SOU 2009:37 har lämnats i huvudsak motsvarande förslag för de ekonomiska föreningarnas del. Om bosättningskraven avskaffas i fråga om aktiebolag - där de i dag torde ha sin egentliga praktiska betydelse – finns det inte anledning att behålla kraven i fråga om ekonomiska föreningar.

Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON)

De skäl utredningen redovisar för ett upphävande av bosättningskravet har onekligen viss tyngd. Dock vill REKON understryka att förslaget kan innebära ökade svårigheter att genomföra konkursutredningar om ställföreträdare för bolaget inte är tillgänglig. Problemet torde göra sig särskilt märkbart när det är fråga om verksamheter som kan misstänkas ha innefattat ekonomisk brottslighet. I vilken utsträckning just ett borttagande av bosättningskravet skulle kunna medföra att ställföreträdare inte kan nås är naturligtvis inte möjligt att avgöra i förväg. REKON tillstyrker därför förslaget, men vill särskilt ansluta sig till utredningens åsikt att en uppföljning bör ske av effekterna av den föreslagna lagändringen.

Svenska Kreditföreningen

Föreningen har uppmärksammat förslaget till avskaffandet av det s k bosättningskravet och kan naturligtvis inse den konkurrensfördel som betänkandet förslag innebär i förhållande till många länder i Europa. Men föreningen måste frammåla sin och sina medlem-

mans erfarenhet av nyttjandet av fiktiva utländska ledamöter i styrelser i svenska aktiebolag. Det har sedan lång tid inte varit ovanligt att bolag som blivit föremål för den typ av transaktioner som redogjorts för i ovanstående punkt även nyttjar fiktiva individer som styrelseledamöter. Många länder i Europa saknar det personnummersystem som Sverige har och blott angivandet av ett namn som styrelseledamot förhindrar tvångslikvidationsförfarandet enligt aktiebolagslagen, utan att registermyndigheten har några möjligheter att utföra någon kontroll av huruvida det uppgivna namnet verkligen representerar en faktisk existerande fysisk person.

Eftersom betänkandet också innehåller ett förslag på en återgång till tidigare tillämpad regelverk med innebörd att det bolagsstämmoprotokoll eller andra stödande dokument inte ska företas för registermyndigheten, utan att det skall vara tillräckligt med en anteckning på "heder och samvete", nödgas föreningen konstatera att förslaget medför stora möjligheter för bedrägligt beteende av personer som önskar nyttja aktiebolagsformen för oseriösa kreditansökningar och dylikt förfarande. Lika med vad som angivits i föregående punkt medför detta förhållande administrativa kostnader och kreditförluster som ytterst slår på de seriösa aktörerna i samhället. Det kan befaras att i synnerhet de små bolag som förslaget riktar sig till blir mest lidande av dessa förändringar med hänsyn till att kontrollverksamhet m.m. från kreditgivare naturligen kommer att fokuseras på mindre aktörer som ofta är utsatta för den typen av otillbörligt beteende som tidigare redogjorts för. Förslaget har därför ytterst negativa konsekvenser för småföretagare.

Svensk Inkasso

Svensk Inkasso avstyrker förslaget om avskaffande av bosättningskravet för styrelseledamöter, verkställande direktörer, firmatecknare m.fl. Svensk Inkasso delar inte utredningens mening om att en avreglering av bosättningskravet utanför EES kan ske utan nämnvärd försämring med tanke på de brister som behäftas det nuvarande sanktionssystemets tillämplighet inom EES. Detta talar i stället enligt Svensk Inkassos mening än mer för att bibehålla bosättningskravet för personer utanför EES eftersom de inte omfattas av aktuella konventioner inom EES. Svensk Inkasso förespråkar det dispensssystem som finns i dag för personer bosatta utanför EES där Bolagsverket kan göra en dispensbedömning i varje enskilt fall utifrån riskbedömningar m.m.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Dagens regler kräver att minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom EES, samt att om ingen av dessa är bosatt i Sverige krävs att bolaget utser en delgivningsbar person som skall ta emot handlingar till bolaget. Utredningen föreslår att bosättningskravet avskaffas för att stärka konkurrenskraften mot andra länder som vill etablera sig i Sverige. Kravet på delgivningsbar person kvarstår.

SRF tillstyrker förslaget.

8 Förvärv av egna aktier

Kammarrätten i Jönköping

Att ge privata bolagen ökad möjlighet att förvärva egna aktier underlättar ägarskiften framför allt när de ägare som avser att stanna kvar i bolaget saknar tillräckliga ekonomiska resurser. Ändringen i fråga synes efterfrågad och bör enligt kammarrättens uppfattning genomföras om den har möjlighet att bli ett verkligt alternativ till tillvägagångssättet med s.k. intern aktieöverlåtelse (som innebär att ägarskiftet löses med hjälp av ett nytt aktiebolag). Detta torde dock kräva att reglerna ges en delvis annan utformning.

Vad först gäller beskattningsfrågorna blir det av vikt att ta ställning till vad som ska gälla för aktieägare som omfattas av de s.k. 3:12-reglerna. Den i dag gällande principen i 57 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229), att vinst vid inlösen och återköp av aktier ska beskattas som utdelning torde inte kunna behållas. Som tidigare utredning konstaterat innebär denna särreglering för fåmansaktiebolagen ett avsteg från likformighets- och neutralitetsprincipen. Än viktigare i detta sammanhang är dock att en sådan reglering motverkar en användning av möjligheten till återköp. Skulle återköp även fortsättningsvis beskattas som utdelning (som kan innebära en mer betungande beskattning än kapitalvinst) kommer återköp i många fall få ge vika för en intern aktieöverlåtelse, som säkerställer en kapitalvinstbeskattning för säljande aktieägare.

När det gäller de aktiebolagsrättsliga reglerna föreslås att förvärv av egna aktier inte ska få äga rum om det inte efter förvärvet finns full täckning för bolagets egna kapital. Detta torde också komma att begränsa användningen av återköp i samband med ägarskiften, återigen med den effekten att man i stället väljer det något med komplicerade tillvägagångssättet med intern aktieöverlåtelse. För att göra återköp till ett användbart alternativ bör undersökas om den del av köpeskillingen som inkräktar på eget kapital kan accepteras som efterställd fordran, alternativt hanteras på i princip samma sätt som ett villkorat aktieägartillskott fram till dess att fritt eget kapital finns tillgängligt. Att utbetalning av del av köpeskillning på detta sätt kan komma att anstå och aktiebolagsrättsligt komma att uppfattas som utdelning bör skattemässigt inte innebära något avsteg från kapitalvinstbeskattning, jfr ovan. Beskattningen av kapitalvinst styrs av dagen för bindande avtal. Skatten på hela kapitalvinsten kan därigenom ha kommit att fastställas under tidigare beskattningsår (vid tidpunkten för beslutet om återköp). I sådant fall bör det finns möjlighet till anstånd med inbetalningen av skatten i nu berörd del fram till året för utbetalningen, jfr 17 kap 4 § skattebetalningslagen (1997:483).

Skatteverket

Om utredningens förslag om utökade möjligheter för privata aktiebolag att förvärva egna aktier genomförs bör de skatterättsliga reglerna vid bolagens överlåtelser av sådana aktier (se 48 kap. 6 a § inkomstskattelagen, IL) ses över och kompletteras.

Bolagsverket

Bolagsverket varken tillstyrker eller avstyrker förslagen att privata aktiebolag ska få förvärva egna aktier, att möjligheterna ökas att ge lån till närstående och för förvärv av aktier i det långivande bolaget. Bolagsverket menar att tidpunkten för dessa reformer bör övervägas närmare.

Anledningen till att Bolagsverket är tveksamt till att nu avskaffa hindret för små företag att förvärva egna aktier är följande. Bolagsverket ser en särskild risk för att möjligheterna missbrukas om reglerna luckras upp i samband med att revisionsplikten förmodligen avskaffas för mindre bolag. Det är möjligt att den bästa tiden för att genomföra en reform rörande egna aktier inte är nu. Om förslaget genomförs bör det tydliggöras vem som har ansvaret för att föra ut information om de nya reglerna till en bredare krets av företagare.

Tillväxtverket

Tillväxtverket avstår från att yttra sig.

Sveriges advokatsamfund

Eftersom bolagsstämman även i privata bolag kan bemyndiga styrelsen att ge ut nya aktier, finns det, enligt samfundets uppfattning, ingen anledning att förhindra att ett motsvarande bemyndigande ges för överlåtelse av förvärvade egna aktier. Lagtexten i den föreslagna 19 kap. 12 m § bör korrigeras i enlighet härmed.

Stockholms Handelskammare

Utredningen föreslår att privata aktiebolag ska få utökade möjligheter att förvärva egna aktier. Ett skäl för detta är att underlätta vid ägar- och generationsskiften.

Utredningen presenterar ingen färdig skattemässig lösning på de problem som kan komma att omgärda detta område. Sådana farhågor är emellertid inte i första hand något som bör regleras i aktiebolagslagen utan i skattelagstiftningen. Vidare kan man ur förenklingssynpunkt ifrågasätta det stora antalet nya paragrafer som införs i samband med detta förslag. Generellt sett är dock förslaget bra. Det viktiga skyddet för bolagets egna kapital och försiktighetsregeln iakttas även fortsättningsvis för borgenärerna varför Handelskammaren tillstyrker förslaget.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Att privata aktiebolag ges ökade möjligheter att förvärva egna aktier är en fråga som Svenskt Näringsliv och dess företrädare Industriförbundet länge drivit. Det är angeläget att rätten att återköpa egna aktier utsträcks till att omfattas alla aktiebolag, särskilt som privata aktiebolag i andra länder, däribland flera EU-länder, har möjlighet att återköpa aktier. Förslaget underlättar ägar- och generationsskiften. Att förslaget innebär att ett flertal nya paragrafer måste införas i aktiebolagslagen utgör enligt vår mening inte något skäl mot förslaget. Svenskt Näringsliv välkomnar därför förslaget och tillstyrker det. Skatterättsligt bör återköp regleras så att beskattning sker enligt reglerna för kapitalvinst.

Lantbrukarnas Riksförbund

Idag har privata aktiebolag små möjligheter att förvärva egna aktier. Inledningsvis bör påpekas att det i de flesta små aktiebolag aldrig blir aktuellt med sådana förvärv.

En sådan möjlighet kan dock även för många mindre aktiebolag innebära en förenkling vid ägar- och generationsskiften. LRF delar den s.k. 3:12-utredningens bedömning i denna fråga, se SOU 2002:52 del 1 s. 52. Detta talar för att utredningens förslag ska genomföras. Dessutom bör de skatterättsliga frågeställningarna prövas.

Det är vidare rimligt att förvärvet görs avhängigt bestämmelserna om skyddet för bolagets egna kapital och försiktighetsregeln i 17 kap. 3 § ABL. Vidare bör gälla att förvärvet inte får ske i strid med 17 kap. 4 § ABL.

LRF tillstyrker därför utredningens förslag.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att privata aktiebolag ska få utökade möjligheter att förvärva egna aktier. FAR SRS tillstyrkande är dock villkorat av att förslaget inte medför ett försvagat borgenärsskydd, se nedan.

Som ett led i förenklingsarbetet har Utredningen föreslagit att privata aktiebolag ska få utökade möjligheter att förvärva egna aktier. För privata aktiebolag bör det även finnas större möjligheter till närståendelån och förvärvslån.

Förslagen motiveras bl.a. med att de innebär förenklingar vid ägar- och generationsskiften samt en anpassning till övriga EU-länders regelverk.

FAR SRS har inga direkta invändningar mot att dessa regler förenklas. När det gäller just förvärv av egna aktier samt närstående lån och förvärvslån finns det dock anledning att särskilt se över borgenärsskyddet i ljuset av övriga pågående lagstiftningsarbeten inom bolagsrätten. Skulle exempelvis majoriteten av privata aktiebolag inte längre omfattas av lagstadgad revision samt minimikraven på aktiekapitalets storlek sänkas, kan det ifrågasättas om bestämmelserna i ABL om skyddet för bolagets bundna kapital med tillhörande försiktighetsregel ger ett godtagbart borgenärsskydd vid värdeöverföringar till närstående.

Som Utredningen framhåller finns det under alla omständigheter skäl att avvakta med de bolagsrättsliga lagändringarna till dess att de skatterättsliga konsekvenserna har kunnat utredas och regleras.

Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON)

Förbudet hittills har motiverats huvudsakligen med hänsyn till skyddet för aktiebolagets borgenärer. Förvärv av egna aktier får samma effekt som återbetalning till aktieägarna i samband med minskning av aktiekapitalet enligt ABL 20:1 st 1 p 3. Förbudet föranleds av en önskan att förhindra att de begränsningar som gäller vid minskning av aktiekapitalet kringgås.

Förbudet mot förvärv av egna aktier är försett med vissa undantag. Generellt kan förvärv ske enligt ABL 19:5, vilka situationer normalt inte framstår som särskilt äventyrliga ur ett borgenärsskyddsperspektiv. Vidare föreligger ett undantag för aktiemarknadsbolag där förvärv upp till tio procent av aktierna tillåts under vissa förutsättningar. Beträffande sistnämnda kan det antas att intern regelefterlevnad och extern kontroll ligger väsentligt högre än vad som kan förväntas hos merparten av övriga aktiebolag, vilket kan motivera det begränsade avsteget från borgenärsskyddet. Överträdelser av bestämmelsen företagna av bolag som inte är aktiemarknadsbolag är att överlåtelsen är ogiltig, och detta oberoende av god tro.

Det nu redovisade förslaget går väsentligt längre än vad som idag tillåts för aktiemarknadsbolag däri att några procentuella begränsningar inte föreslås. Vidare är borgenärsskyddet i allt väsentligt eliminerat genom den konstruktion som valts.

Möjligheterna till ett kringgående av begränsningarna vid återbetalning till aktieägarna framgår av en jämförelse mellan de aktuella bestämmelserna i ABL 20 kap och i förslaget

till ABL 19 kap. Återbetalning till aktieägarna i samband med minskning av aktiekapitalet är kringgärdat även rad bestämmelser till skydd för borgenärerna. Enligt ABL 20:14 skall revisorn granska styrelsens redogörelse för väsentliga förhållanden kring beslutet. Enligt ABL 20:23 erfordras Bolagsverkets alternativt tingsrättens tillstånd för att verkställa minskning av aktiekapitalet. Enligt ABL 20:24 skall alla kända borgenärer underättas om beslutet samt skall kallelse på okända borgenärer ska enligt ABL 20:26. Dessa ges därvid möjlighet att invända mot beslutet, och i sista hand rätt att erhålla betalt för sin fordran, ABL 20:28. Genom bestämmelsen om ogiltighet i ABL 19:4 enligt nu gällande regler finns inget behov av särskilda borgenärsskyddsregler, eftersom bolaget inte kommer åt några aktier. Genom förslaget tas ogiltighetsregeln bort med undantag för formaliafel beskrivna i ABL 19:12b och följande. I stället införs sanktionen att vid förvärv i strid med ABL 17:3 och 4, dvs när det bundna egna kapitalet ianspråk tas för utbetalning till aktieägarna, skall de förvärvade aktierna avyttras inom sex månader från förvärvet och om så inte sker skall bolaget förklara aktierna ogiltiga samt skall aktiekapitalet minskas i motsvarande mån. Någon ytterligare sanktion finns inte. Det skall därvid särskilt noteras att återbäringsskyldighet enligt ABL 17:6, st 1 och st 3, uttryckligen undantas för värdeöverföring pga förvärv av egna aktier. Hela skyddssystemet som föreskrivs i ABL 20 kap har således fallit bort vid förvärv av egna aktier utan att ersättas av något annat. Härigenom lämnas fältet helt öppet för annars otillåtna förfoganden med det bundna egna kapitalet i bolaget. Huruvida sådana förfoganden kan föranleda skadestånd är oklart, jämför Aktiebolagslagen, En kommentar, Nordstedts, sid 19:15 under ABL 19:6.

Ovanstående blir än allvarligare om man tar fasta på Aktiebolagskommittens åsikt, vilken delas av utredningen, att *"ett starkt skäl till att tillåta privata aktiebolag att förvärva egna aktier är att underlätta ägarskiften och att det för detta kan krävas att bolaget kan förvärva en betydande del av de egna aktierna. Kommitten ansåg att därför att tio-procentsbegränsningen inte borde gälla för de privata aktiebolagen."* Det måste rimligen vara ett mycket begränsat antal privata bolag som kan finansiera ett förvärv av *"en betydande del av de egna aktierna"* med fritt eget kapital. Om överträdelse av ABL 17:3 och 4 blir i praktiken osanktionerad kan det förväntas att ägarskiften i stället i varierande utsträckning finansieras med bundet eget kapital.

I detta sammanhang önskar REKON rikta uppmärksamhet på direktiven, utredningen sid 395 n, vari anges att *"Förslagen skall vara utformade så att aktiebolagens administrativa börda, särskilt i de små bolagen, minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen som t ex skyddet för aktiebolagets borgenärer () ersätts."* Förslaget under denna rubrik kan knappast anses uppfylla kommittédirektivet i detta avseende.

Svenska Riskkapitalföreningen

Föreningen ser inget omedelbart behov för privata bolag att förvärva egna aktier, men tillstyrker förslaget då det skapar en ökad flexibilitet. Förslaget bör dock omfatta även de publika aktiebolag som inte är aktiemarknadsbolag. Idag har aktiemarknadsbolag en möjlighet att förvärva egna aktier. Genom utredningens förslag föreslås privata aktiebolag få motsvarande (till och med en mer långtgående) möjlighet. Det innebär att de minsta bolagen och de allra största bolagen kommer att erbjudas möjlighet att förvärva egna aktier medan de aktiebolag som är publika men inte noterade på en reglerad marknad kommer att sakna denna möjlighet. Ett portföljbolag som ändrar bolagskategori från privat till publikt, som ett led i förberedelser för en eventuell börsintroduktion, skulle

genom utredningens förslag följaktligen gå miste om möjligheten att förvärva egna aktier. Även om utredningen behandlar förenklingar för mindre aktiebolag behöver denna diskrepans uppmärksammas.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Privata aktiebolag kan idag inte förvärva egna aktier. Utredningen föreslår att detta skall ändras, så att återköp kan ske så länge återköpen ryms inom fritt eget kapital. Motivet sägs vara att underlätta för ägarskiften. Försiktighetsregeln i ABL skall alltid beaktas vid sådana förvärv.

SRF ser inget skäl till att särbehandla de privata bolagen, utan dessa bör ges samma möjligheter som de publika bolagen. En möjlighet till återköp bör därför införas inom ramen för fritt eget kapital.

SRF tillstyrker förslaget.

9 Låneförbud

Kammarrätten i Jönköping

Att tillåta lån i större utsträckning kommer troligen endast marginellt underlätta vid generationsskiften. Efter att arvs- och gåvoskatterna avskaffades har den dispensmöjligheter som idag finns från förbudsreglerna haft en marginell betydelse. I en förvärvssituation genom köp löses generationsskiftet för den yngre generationen på ett privatekonomiskt mer effektivt sätt genom en intern aktieöverlåtelse än genom att från bolaget låna medel till förvärvet.

Enligt förslaget ska närstående- och förvärvslån tillåtas under liknande förutsättningar som vinstutdelning, och behandlas i bolagets balansräkning som fodringar utan värde. Finns det enligt bolagets balansräkning fritt eget kapital blir det således möjligt för ägaren att inom ramen för detta låna pengar från bolaget. Med en sådan ordning torde beskattning av lån inte längre kunna kopplas till aktiebolagslagens bestämmelser om förbjudna lån. Detta mot bakgrund av att motiven för införandet av nuvarande bestämmelser också hade en klar skatterättslig karaktär. Ägaren skulle inte genom lån kunna ta ut pengar från företaget och på så sätt skjuta upp eller undgå beskattning för medel som använts till privat konsumtion. Den föreslagna ändringen kommer att öppna upp en möjlighet att skjuta upp eller undgå beskattning av privat konsumtion. Härigenom uppkommer ett incitament för att hålla såväl egna löneuttag som utdelningar nere för att bygga upp fritt eget kapital för att möjliggöra lån. Skulle däremot lån i tillåten del komma att beskattas, vilket förefaller troligt eftersom det för lagstiftaren synes angeläget och prioriterat att stoppa möjligheten till lån för privat konsumtion, kan man ifrågasätta nyttan av att genomföra ändringar i aktiebolagslagen som effektivt motverkas av ändrade beskattningsregler.

Malmö tingsrätt

Beträffande förslaget om avskaffande av förbudet mot närståendelån anser tingsrätten att det, mot bakgrund av att regeringen i samband med införandet av den nuvarande aktiebolagslagen kom fram till att övervägande skäl talade för att behålla det gällande förbudet mot närståendelån (prop. 2004/05:85 s. 427 ff.), kan finnas anledning att utreda frågan ytterligare.

Åklagarmyndigheten

Jag delar även Ekobrottsmyndighetens kritiska inställning till förslaget om att avskaffa det nuvarande låneförbudet avseende närståendelån och förvärvslån i privata aktiebolag.

Aktiebolagskommittén föreslog att förbudet mot närståendelån skulle slopas och ersättas med särskilda begränsningar när det gäller hur stora lån som får lämnas till närstående personer. Förbudet kom emellertid att överföras till den nya aktiebolagslagen. I propositionen motiverades detta bl.a. med att det finns starka principiella skäl att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi, å ena sidan, och aktieägarnas och företagsledningens ekonomier å den andra sidan. Det ansågs inte kunna uteslutas att en möjlighet för aktiebolag att ge lån till sina aktieägare skulle kunna missbrukas av den som önskar kringgå lagens kapitalskyddsregler. Därtill kom att låneförbudet, enligt vad Ekobrottsmyndigheten uppgett, hade visat sig fylla en funktion i arbetet mot oseriös verksamhet, bl.a. i fråga

om oseriösa förfaranden med s.k. lagerbolag. Mot bakgrund härav ansåg regeringen att låneförbudet inte borde tas bort om det inte stod klart att en sådan förändring skulle tillgodose ett angeläget behov för de seriösa företagen. Då nyttan av ett borttagande av förbudet mot närståendelån bedömdes vara förhållandevis begränsad ansåg regeringen att övervägande skäl talade för att behålla förbudet mot närståendelån (prop. 2004/05:85, s. 427 f).

Statsmakterna har således för endast några år sedan funnit övervägande skäl tala för att behålla förbudet mot närståendelån. Varken när det gäller risken för missbruk, förbudets funktion som ett verktyg i arbetet mot oseriös verksamhet eller nyttan av ett borttagande av förbudet har det i tiden därefter tillkommit något som kan motivera ett förändrat ställningstagande. Det finns därför enligt min mening inte skäl att avskaffa förbudet mot närståendelån.

I propositionen till den nya aktiebolagslagen uttalades också att det av hänsyn till bl.a. borgenärernas intresse var nödvändigt att även fortsättningsvis förhindra s.k. förvärvslån. Förbudet ansågs också fylla en funktion i det brottsbekämpande arbetet (a. prop., s. 433). Inte heller i detta avseende har det enligt min uppfattning tillkommit något som kan motivera att förbudet mot förvärvslån nu avskaffas.

Ekobrottsmyndigheten

Låneförbudet infördes 1973 i lagen (1944:705) om aktiebolag. Reglerna om lån från bolaget till aktieägarna och ledamöter av bolagsorganen är framförallt en del av aktiebolagslagens kapitalskyddsregler. Det finns även ett skatterettsligt motiv. Låneförbudet har varit omdebatterat sedan det infördes och nu läggs på nytt fram ett förslag som innebär att förbudet ska tas bort och ersättas med bl.a. begränsningar för hur stora lån som får lämnas till aktieägare, styrelseledamöter och andra bolaget närstående personer.

Som skäl för att ta bort låneförbudet anför utredaren, sammanfattningsvis, att med ett bibehållet låneförbud tenderar den svenska regleringen på sikt att bli apart i ett internationellt perspektiv, att skillnaderna i behandlingen av företagsgrupper utanför respektive inom EES svårligen kan motiveras utifrån ett praktiskt eller borgenärsskyddsperspektiv samt att det finns möjligheter att kringgå låneförbudet.

Jag vill först framföra att de argument som utredaren framför för ett slopande av låneförbudet i allt väsentligt inte tar sikte på just småföretagarna. Om önskemålet är att skapa ett mer flexibelt system utan att öppna för missbruk kan en möjlig väg vara att utvidga den nuvarande dispensmöjligheten för att underlätta för småföretagare t.ex. vid t.ex. generationsskiftet.

Vid införandet av den nuvarande aktiebolagslagen diskuterades ändringar som motsvarar de nu aktuella. Regeringen ansåg då att det fanns starka principiella skäl att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi, å den ena sidan, och aktieägarnas och företagsledningens ekonomier, å den andra.⁵ Nyttan av ett borttagande av förbudet bedömdes vara förhållandevis begränsad. Det pekades även på att låneförbudet enligt Ekobrottsmyndigheten visat sig fylla en funktion i arbetet mot oseriös verksamhet. Regeringen kom fram till att övervägande skäl talade för att behålla det gällande låneförbudet.

Jag ansluter mig helt till den bedömning som regeringen gjorde i samband med ovan nämnda lagstiftningsärende. Det har inte tillkommit något under mellantiden som bör

⁵ Se prop. 2004/05:85 s. 427 f.

föranleda ett förändrat ställningstagande. Låneförbudet fyller alltså en viktig funktion i arbetet mot oseriös verksamhet.

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen delar vidare de synpunkter som experten Roland Andersson har redovisat i särskilt yttrande, nämligen att låneförbudet för närstående inte bör avskaffas och att ett eventuellt förenklat förfarande för upplösning av aktiebolag bör kompletteras med ett utvidgat straffansvar.

Brottsförebyggande rådet

Det förslag som närmast kan vara aktuellt för den första kategorin (att brottsligheten sker inom ramen för verksamheten, där brotten utgör ett större eller mindre inslag i verksamheten) är att upphäva låneförbudet av bolagets medel till ägare och närstående. Om låneförbudet upphävs blir det svårare att skilja mellan aktiebolagets och ägarnas ekonomi. Risken är stor att vad som egentligen är beskattningsbar utdelning eller lön maskeras som lån. Brå anser därför att låneförbudet bör finnas kvar.

Revisorsnämnden

När det gäller förslaget till nya regler rörande närståendelån i 21 kapitlet vill RN framhålla följande. RN ifrågasätter inte utredningens ståndpunkt att det kan vara önskvärt att utöka bolagens möjligheter att lämna närståendelån, inom de ramar som ges av bestämmelserna om skyddet för bolagets egna kapital. RN anser dock att det finns frågor rörande förslaget som bör utredas vidare.

Enligt 21 kap. 1 § tredje stycket ska, vid beräkningen av om det finns full täckning för det bundna kapitalet, lån enligt den aktuella paragrafen behandlas som fordringar utan värde, samt säkerheter behandlas som bolagets skuld. Detsamma gäller enligt bestämmelsen i 21 kap. 5 § andra stycket. Detta innebär att lån och säkerheter enligt dessa bestämmelser i det här sammanhanget behandlas som värdeöverföringar som minskar bolagets egna kapital. RN noterar att det inte finns något motsvarande förslag för de övriga regler som syftar till att skydda bolagets bundna kapital vid värdeöverföringar, framför allt bestämmelsen i 17 kap. 3 §. Som RN uppfattar det skulle utredningens förslag innebära att belopp som har lånats ut till en aktieägare ska räknas bort från bolagets egna kapital vid bedömningar av möjligheten att lämna ytterligare närståendelån, men att det däremot inte finns några hinder mot att dela ut samma belopp till aktieägaren. RN ställer sig frågande till varför närståendelån enligt 21 kap. ska behandlas olika vid bedömningen av å ena sidan möjligheten att lämna ytterligare sådana lån, och å andra sidan möjligheten att göra värdeöverföringar enligt 17 kap. 1 §. Ett sätt att åstadkomma en större enhetlighet i lagstiftningen skulle vara att i 17 kap. 3 § införa en bestämmelse som innebär att bolagen, från det utrymme som finns tillgängligt för värdeöverföringar, ska göra avdrag för de närståendelån som har lämnats enligt 21 kapitlet. Vidare bör enligt RN:s mening de skatterättsliga aspekterna på den föreslagna ändringen bli föremål för ytterligare utredning, innan förslaget leder till lagstiftning. Sammantaget anser RN att dessa frågor behöver utredas och övervägas ytterligare, och avstyrker därför förslaget i den delen.

När det gäller bestämmelsernas närmare utformning noterar RN följande. Bestämmelsen i 21 kap. 1 § är i dagsläget utformad som en förbudsregel med innebörd att bolag inte får lämna lån till dem som ingår i den s.k. närståendekretsen. Som förslaget är utfor-

mat ska bestämmelsen inte längre vara en förbudsregel, utan ska i stället reglera under vilka förhållanden lån får lämnas till dem som ingår i närståendekretsen. Enligt RN:s mening bör detta föranleda följdändringar i de bestämmelser som hänvisar till 1 §, exempelvis 2 och 16 §§ i samma kapitel, eftersom dessa bestämmelser är utformade utifrån att 1 § innehåller en förbudsregel.

Skatteverket

I samband med införandet av den nuvarande aktiebolagslagen (SFS 2005:551) övervägde regeringen att införa ändringar i låneförbudet av samma innebörd som de som nu föreslås. Man ansåg dock att övervägande skäl talade för att behålla de gällande reglerna. Skatteverket anser att de av regeringen anförda skälen för att upprätthålla en klar skiljelinje mellan bolagets ekonomi och den privata ekonomin även fortsatt gör sig gällande. Skälen för låneförbudet ter sig än mer motiverade om förslagen om slopad revisionsplikt (SOU 2008:32) genomförs. De nuvarande relativt klara och entydiga låneförbudsreglerna torde sannolikt innebära ett stöd för bolagets revisorer i deras granskningsarbete.

För de fall det föreligger affärsmässiga skäl till utlåningen finns i dagens regler inget hinder att lämna lån (21 kap. 2 § ABL). Dessutom finns möjlighet till dispens i de övriga fall där det föreligger synnerliga skäl (närståendelån) resp. särskilda omständigheter (förvärvslån), 21 kap. 8 § ABL.

Utöver ovanstående hänvisar Skatteverket till vad som i denna del anförs i de särskilda yttrandena av experterna Söderberg och Andersson.

Skatteverket avstyrker följaktligen de förslag om utökade lånemöjligheter som föreslås i betänkandet.

Skulle förslaget - trots vad Skatteverket ovan anført - ändå genomföras bör i vart fall ändringarna i aktiebolagslagen inte träda ikraft innan nödvändiga ändringar skett i skattelagstiftningen.

Kronofogdemyndigheten

Därutöver avstyrker KFM med hänvisning till de skäl som redovisades i samband med att aktiebolagslagen infördes den 1 januari 2006 (prop. 2004/05:85 s. 427 f. och 432 f.) att privata aktiebolag ska få utökade möjligheter till närståendelån och s.k. förvärvslån.

KFM avstyrker med hänvisning till de skäl som redovisades i samband med att aktiebolagslagen infördes den 1 januari 2006 (prop. 2004/05:85 s. 427 f. och 432 f.) att privata aktiebolag ska få utökade möjligheter till närståendelån och s.k. förvärvslån. Syftet med dessa regler är bl.a. att aktiebolagets och aktieägarnas ekonomi inte ska sammanblandas på ett icke önskvärt sätt.

Bokföringsnämnden

I förslaget ingår att ändra det så kallade låneförbudet för privata aktiebolag. Förenklat innebär förändringen att lån som tidigare varit förbjudna tillåts om det därefter finns full täckning i det egna bundna kapitalet. Vid den beräkningen ska dessa lån behandlas som fordran utan värde.

Förslaget är förenat med en ändring i uppgiftsskyldigheten i 5 kap. 12 § årsredovisningslagen (1995:1554); ÅRL. Grunden för kravet på upplysningar finns i artikel 43.1.13 i rådets fjärde direktiv (78/660/EEG). Artikeln kräver endast att upplysningar lämnas avseende förskott och krediter till ledamöterna i förvaltnings-, lednings-, och tillsyns-

gan. Det finns med andra ord inget krav på uppgifter om lån m.m. till närstående personer. ÅRL går således längre än vad direktivet kräver.

Enligt 5 kap. 12 § första stycket ÅRL ska upplysning om lån till styrelseledamot, en verkställande direktör eller en motsvarande befattningshavare i företaget eller ett annat koncernföretag alltid lämnas. Av 5 kap. 12 § andra stycket ÅRL framgår vad uppgiften ska bestå av. I 5 kap. 12 § tredje stycket ÅRL regleras att upplysning även ska lämnas avseende lån till närstående. Tidigare har detta krav (dvs. kravet avseende närstående) endast funnits för lån med dispens (se prop. 1995/96:10 Del II sid. 224). I och med att dispens inte kommer att krävas och ingen särskild förteckning behöver upprättas menar BFN att kravet är överflödigt.

Kravet att 5 kap. 12 § andra stycket ÅRL ska tillämpas även för lämnade lån eller ställda säkerheter med stöd av tillstånd enligt 21 kap. 16 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller publika aktiebolag och är ingen förändring jämfört med dagens regler. BFN konstaterar att lagen kräver mer än vad direktivet gör. BFN är principiellt för att ta bort krav som går längre än direktiven.

Bolagsverket

Bolagsverket varken tillstyrker eller avstyrker förslagen att privata aktiebolag ska få förvärva egna aktier, att möjligheterna ökas att ge lån till närstående och för förvärv av aktier i det långivande bolaget. Bolagsverket menar att tidpunkten för dessa reformer bör övervägas närmare.

Bolagsverket är tveksamt till att ta bort låneförbudet i avseende på närstående. Tveksamheten gäller i något mindre mån förbudet mot förvärvslån. Särskilt vid närståendelånen finns det en ökad risk för sammanblandning av bolagets ekonomi med den privata, speciellt som revisionsplikten förmodas bli avskaffad för de flesta mindre företag. Det kan tilläggas att en mycket ofta återkommande fråga till Bolagsverket är den om vilket ansvar som man kan komma att drabbas av som styrelseledamot eller styrelsesuppleant osv. Den frågan är svår nog att svara på i dag, ens om man bara försöker hålla sig till ett översiktligt svar, och den blir ännu svårare att svara på om man lättar på låneförbudet. Det är inte bra om företagen själva inte kan överblicka vilken risk de tar.

Tillväxtverket

Privata aktiebolag ska enligt utredningen få utökade möjligheter till närstående- och förvärvslån. Tillväxtverket har inget att invända mot förslaget så länge som skyddet för bolagens bundna kapital inte äventyras. Att underlätta för generationsskiften för att säkra fortlevnaden av konkurrenskraftiga företag är en viktig åtgärd inom näringspolitiken på samma sätt som att underlätta för nyföretagandet. De skattemässiga aspekterna är viktiga i sammanhanget och dessa bör hanteras och belysas särskilt innan reglerna kan ändras.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tillväxtanalys menar att det är viktigt att aktiebolagets ekonomi hålls åtskild från ägarnas ekonomi, inte minst för att upprätthålla förtroendet för bolaget och dess kreditvärdighet. Ett generellt slopande av låneförbudet till närstående skulle urholka trovärdigheten och även öka möjligheterna till skatteflykt. I stället föreslår Tillväxtanalys att det generella förbudet mot lån till närstående behålls, men att möjligheterna till dispens utreds närmare för att t ex underlätta ägarbyten och generationsskiften.

Sveriges advokatsamfund

Så som utredaren visar i sin analys - dock inte i sitt förslag - saknar de s.k. låneförbuden existensberättigande utgående från ett strikt aktiebolagsrättsligt perspektiv. Av fast rättspraxis framgår att ett lån från ett aktiebolag kan utgöra värdeöverföring och borgenärsskyddet tillgodoses då genom de vanliga värdeöverföringsreglerna. Eftersom borgenärsskyddsaspekterna anses tillräckligt tillvaratagna genom värdeöverföringsreglerna i de fall en aktieägare tar ut medel ur bolaget utan avsikt att återbetala dem (som är fallet t.ex. vid vinstutdelning), framstår det som opåkallat att särskilda, strängare regler skall behöva finnas för det fall en aktieägare tar ut medel ur bolaget och åtager sig att betala tillbaka dem. Vidare kan från ett minoritetskyddsperspektiv pekas på att även likhetsprincipen begränsar ett aktiebolags möjligheter att bevilja lån till endast vissa av aktieägarna. Det kan även noteras att låneförbuden, enligt samfundets erfarenhet, är en av de tre regler i aktiebolagslagen som verkligen medför reella besvär för de mindre bolagen (de andra två reglerna är, som ovan nämnts, kopplingen mellan den fastställda balansräkningen och vad som är utdelningsbara medel samt det personliga ansvaret vid tvångslikvidation på grund av kapitalförlust). Samfundet kan därför inte tillstyrka utredarens förslag, utan förordar att låneförbuden helt avskaffas.

För det fall utredarens förslag ändå genomförs, måste det av lagtexten i 21 kap. 1 § andra stycket uttryckligen anges att det enbart är sådan säkerhet som bolaget ställer för tredje mans gäld som avses. Motsvarande förtydligande kan övervägas avseende den föreslagna 21 kap. 5 § andra stycket, men det är inte lika nödvändigt eftersom det ändå torde framträda tolkningsvis, i belysning av 21 kap. 5 § första stycket.

Stockholms Handelskammare

Privata aktiebolag förslås få utökade möjligheter att ge lån till närstående och lån till en förvärvare av aktier i bolaget eller bolag i samma koncern. Samtidigt åläggs bolagen en utvidgad upplysningsplikt. För att tillgodose borgenärsintressen får lån lämnas under förutsättning att det finns full täckning för det bundna kapitalet samt att det inte strider mot försiktighetsprincipen.

Det kan inte uteslutas att den här typen av lån till aktieägare kan missbrukas. En klar skiljelinje till bolagets ekonomi ger enkla och tydliga regler för alla aktörer. Nyttan av ett borttagande av förbudet måste också ur förenklingsperspektiv vara förhållandevis begränsat. En klar fördel är att bolagen inte behöver genomgå ett dispensförfarande samtidigt som det bör kunna öka Sveriges konkurrenskraft vid etablering av dotterbolag i landet. Handelskammaren tillstyrker därför förslaget.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Svenskt Näringsliv tillstyrker utredarens förslag att öka möjligheterna för privata aktiebolag att ge närståendelån och förvärvslån. De skäl utredaren anför - underlättande av generationsskiftet, slopat dispensförfarande, EU-anpassning, att borgenärsskyddsaspekter (och inte skattemässiga hänsyn) ska styra kapitalskyddsreglerna - är övertygande.

Företagarna

Företagarna är också positiva till utredningens förslag om ökade möjligheter till närståendelån i privata aktiebolag. Förslaget innebär att belopp som kan delas ut till aktieägarna även ska kunna lånas ut till närstående. Det är en rimlig lösning. Förslaget innebär även

en anpassning till regelverken i övriga länder inom EU. Inte heller förslaget till ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag) innehåller något motsvarande låneförbud. I takt med en ökad globalisering har det blivit allt viktigare att värna det svenska företagsklimatets konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv. De föreslagna ändringarna kan bidra till att Sverige ses som ett attraktivt alternativ för utländska etableringar av dotterbolag.

Lantbrukarnas Riksförbund

Enligt utredningens förslag får privata aktiebolag utökade möjligheter till närståendelån och förvärvslån.

Grundprinciperna bakom utredningens förslag är att den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen ska utformas utan skattemässiga hänsyn samt att frågor som påverkar kapitalskyddet ska lösas ur ett borgenärsperspektiv.

Förslaget motiveras i sak med att ökade lånemöjligheter för små aktiebolag kan innebära en förenkling vid generationsskiften. Förslaget innebär vidare att bolagen slipper genomgå ett dispensförfarande. Dessutom skapar det svenska förbudet mot lån och ställande av säkerhet allt oftare problem vid internationell verksamhet.

Sett ur detta perspektiv är förslaget positivt. LRF har således, ur principiell synvinkel, inget att erinra mot en sådan ordning.

Utökade möjligheter till lån från aktiebolag medför dock omedelbart ett behov av skatterättslig lagstiftning. Det är givetvis inte acceptabelt att skatteuttaget på inkomster från aktiebolag kan skjutas upp eller t.o.m. försvinna permanent genom användande av låneinstitutet. Löner respektive utdelningar ska inte kunna kamoufleras som lån och därmed undgå beskattning.

Enligt LRF:s uppfattning kan därför förslaget inte genomföras förrän de skatterättsliga frågorna prövats och reglerats.

Vid denna prövning är det viktigt att endast fall då lånet verkligen är en förmögensöverföring som utgör lön eller utdelning beskattas. Detta innebär att främst fall då parterna ingår i samma intressesfär bör beskattas. Ett exempel på detta utgör fysiska personer som äger kvalificerade aktier i fåmansföretag.

Lån till juridiska personer bör normalt inte utlösa beskattning, denna bör ske endast i de fall den juridiska personen utgör en mellanstation på vägen till en fysisk person. Även i det skatterättsliga utredningsarbetet bör särskilt beaktas de omständigheter som utredningen om ett enklare aktiebolag för fram som skäl för utvidgningen, nämligen vid generationsskiften och för lån inom koncerner eller motsvarande utländska grupperingar.

En annan fråga som bör prövas är förekomsten av en återbetalning. Då själva grunden för beskattning är en utebliven återbetalning undanröjer en sådan skälen för beskattning. Detta talar för att amorteringar av beskattade lån bör vara avdragsgilla. På motsvarande sätt bör inte avskrivningar av sådana lån beskattas ännu en gång.

De skatterättsliga frågor som aktualiseras genom den nu föreslagna ändringen är av sådan dignitet att den inte bör lösas genom en internutredning inom Skatteverket och/eller finansdepartementet. Enligt LRF:s uppfattning måste en offentlig utredning tillsättas. Som Sveriges största småföretagsorganisation förutsätter förbundet att det blir representerat i utredningen.

LRF anser att dessa omständigheter och den i en promemoria föreslagna utvidgningen av det skatterättsliga låneförbudet motiverar en översyn genom en offentlig utredning även för det fall utredningens förslag inte genomförs i denna del.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att privata aktiebolag får utökade möjligheter till närståendelån och förvärvslån. FAR SRS inställning är på samma sätt som när det gäller Utredningens förslag om förvärv av egna aktier villkorat av att borgenärsskyddet inte försvagas, se nedan.

Som ett led i förenklingsarbetet har Utredningen föreslagit att privata aktiebolag ska få utökade möjligheter att förvärva egna aktier. För privata aktiebolag bör det även finnas större möjligheter till närståendelån och förvärvslån.

Förslagen motiveras bl.a. med att de innebär förenklningar vid ägar- och generationsskiften samt en anpassning till övriga EU-länders regelverk.

FAR SRS har inga direkta invändningar mot att dessa regler förenklas. När det gäller just förvärv av egna aktier samt närstående lån och förvärvslån finns det dock anledning att särskilt se över borgenärsskyddet i ljuset av övriga pågående lagstiftningsarbeten inom bolagsrätten. Skulle exempelvis majoriteten av privata aktiebolag inte längre omfattas av lagstadgad revision samt minimikraven på aktiekapitalets storlek sänkas, kan det ifrågasättas om bestämmelserna i ABL om skyddet för bolagets bundna kapital med tillhörande försiktighetsregel ger ett godtagbart borgenärsskydd vid värdeöverföringar till närstående.

Som Utredningen framhåller finns det under alla omständigheter skäl att avvakta med de bolagsrättsliga lagändringarna till dess att de skatterättsliga konsekvenserna har kunnat utredas och regleras.

Landsorganisationen i Sverige

Utredaren är av uppfattningen att den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen ska utformas utan skattemässiga hänsyn. Utredaren hävdar också att ett bibehållet låneförbud hotar Sveriges ”konkurrenskraft” när det gäller etablering av dotterbolag i Sverige med ägande utanför EES.

De ursprungliga skälen till låneförbudet kvarstår dock intakta. Att låta bolagets tillgångar till stor eller viss del bestå av en fordran på aktieägaren själv strider mot den grundläggande idén med aktiebolag. Vidare anser LO att det är orimligt att bortse från skattemässiga hänsyn när den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen utformas.

Det är väl bekant att närståendelån historiskt har varit ett effektivt sätt att undgå beskattning. Om möjligheten återinförs finns all anledning att tro att denna situation skulle återuppträffa. Med tanke på de mycket starka argument som finns mot ett borttagande, och som framfördes av den förra regeringen, är det närmast förvånande att utredaren för fram dessa förslag, som det tycks helt utan ta hänsyn till konsekvenserna för trovärdigheten för aktiebolag som bolagsform eller för möjligheterna att beivra ekonomisk brottslighet. Detta påpekas även i flera av de särskilda yttranden som gjorts av utredningens experter.

Det kommer alltid att finnas nationer som försöker locka till sig olika mer eller mindre seriösa former av företagande genom låga krav på bolagsbildningar och generös skattelagstiftning. Att försöka ”konkurrera” på dessa premisser är inte förenligt med de ambitioner Sverige bör ha när det gäller skatteuppbörd och brottsbekämpning. De uppenbara svagheter som finns i dagens lagstiftning bör rimligen bemötas genom skärpt lagstiftning och inte genom sänkta ambitioner. LO anser att förslaget om utökade möjligheter till närstående- och förvärvslån bör avvisas.

Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON)

Låneförbudsreglerna har ingen självständig betydelse ur ett borgenärsskyddsperspektiv, utan huvudfrågan är om förfoganden med bolagens medel rör bundet kapital eller inte. Förbudet torde i första hand vara motiverat av skattemässiga skäl. Ur borgenärsskyddssynpunkt är det fullt tillräckligt att, på sätt utredningen föreslår, knyta utlåning till utdelningsreglerna. De besvärande inkonsekvenserna över landsgränserna som utredningen beskriver kan härigenom elimineras. Därutöver försvinner den principiellt oacceptabla motsättningen att medan utbetalning av ett belopp eller ett värde motsvarande fritt eget kapital till ägaren normalt utgör en enligt aktiebolagslagen tillåten vinstutdelning, är samma handlande straffbart om mottagaren samtidigt förbinder sig att återbetala beloppet.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Ägare och närstående får enligt dagens regler inte låna pengar från det egna bolaget. Bakgrunden finns både inom ABL där syftet är att full täckning för det bundna kapitalet och försiktighetsregeln skall garanteras, och inom skattelagstiftningen där man vill motverka att bolagets medel skall kunna disponeras utan beskattning hos den närstående. Dessa regler har kommit att ifrågasättas allt oftare då flera andra länder inom EU tillåter sådana lån, vilket sänker konkurrenskraften för det svenska aktiebolaget, och stimulerar till skattebaserade modeller för att genom kringgåenden uppnå samma fördelar för svenska delägare.

Utredningen föreslår att låneförbudet tas bort, och att lån skall kunna lämnas inom fritt eget kapital, då detta inte ger sämre borgenärsskydd än utdelning. Lånefordran skall vid en bedömning enligt försiktighetsregeln värderas till noll.

De skattemässiga reglerna har genom en särskild skrivelse föreslagits skärpta under 2009.

Utredningen hänvisar dock till skattreglerna att hantera möjligheten att disponera bolagets medel utan privat beskattning, och baserar sitt förslag på en rent civilrättslig syn.

SRF anser att det är av stor vikt att svenska bolag kan arbeta enligt samma villkor som andra bolag inom EU. I en förlängning kan även ifrågasättas om inte det svenska låneförbudet kan ses som ett etableringshinder för utländska företagare. Det finns därför inga särskilda skäl att behålla förbudet, så länge utrymmet begränsas till fritt eget kapital. Den skattemässiga hanteringen kan lösas på många olika sätt, varav ett kan lånas från enskilda näringsformer som belastar lån till ägare med en räntefördelning. Bland de särskilda yttrandena framgår att förslaget kritiserar bland annat för att bolagsformen bör eftersträva att separera bolagets och ägarens ekonomi. Detta är dock inte något problem så länge värderingen av fordran enligt förslaget i utredningen sätts till noll vid prövning enligt försiktighetsregeln.

SRF tillstyrker förslaget.

10 Likvidation och upplösning

Kammarrätten i Jönköping

I betänkandet föreslås ett nytt upplösningsförfarande som alternativ till frivillig likvidation av aktiebolag. Utredare synes särskilt haft i åtanke att underlätta för bolaget med begränsade tillgångar eller bolag som aldrig kommit igång med någon verksamhet. Behovet av något nytt alternativ kan ifrågasättas. Har ett bolag begränsade tillgångar eller aldrig kommit igång med verksamhet är likvidationsförfarandet enkelt att genomföra och normalt inte förenat med några större kostnader. Har någon verksamhet inte kommit igång är en försäljning av bolaget ett betydligt enklare alternativ än det föreslagna upplösningsförfarandet. I denna del synes det därför främst motiverat att införa en möjlighet till kortare tid för kallelse på okända borgenärer, för att därigenom begränsa tidsåtgången för likvidation.

Domstolsverket

Betänkandet föreslår ett upplösningsförfarande för privata aktiebolag som alternativ till frivillig likvidation (10 kap). Betänkandet behandlar utförligt tidigare lagstiftningsinitiativ och överväganden på området (avsnitt 10.2.1.). Ett praktiskt alternativ till upplösning enligt förslaget kan vara att avyttra bolaget. Domstolsverket bedömer det som en angelägen fråga att den föreslagna möjligheten till förenkling inte inbjuder till ökad ekonomisk brottslighet. Ett förslag för att försöka motverka en sådan utveckling lämnas av experten Roland Andersson som innebär ett utvidgat straffansvar för uppgiftslämnade i samband med upplösning av aktiebolag (se särskilt yttrande s. 385). Sådana risker och behovet av eventuella kompletterande åtgärder bör belysas ytterligare.

Betänkandet föreslår ett särskilt undantag i ABL om att tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation ska minskas från sex månader till två månader (10.3). Sett till både allmänhetens och domstolens perspektiv är det en fördel om tidsfrister av det här slaget är enhetliga. Förslaget väcker frågan om det, beaktat behovet av förenklade, snabbare och billigare procedurer jämte den tekniska utvecklingen, kan finnas anledning att göra en samlad översyn av behovet av sex månaders tidsfrist för anmälan av fordringar enligt 5 § lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Åklagarmyndigheten

När det gäller frågorna om ett förenklat förfarande för upplösning av aktiebolag och ett införande av ett aktieägarregister ansluter jag mig till de synpunkter som Ekobrottsmyndigheten lämnar i sitt yttrande.

Ekobrottsmyndigheten

Jag har inget att erinra mot att det införs ett förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag. Ett sådant förfarande kommer troligtvis att få den positiva effekten att ett antal ”vilande” aktiebolag blir upplösta och därmed avregistrerade. Det kommer också att innebära att reglerna om frivillig likvidation kompletteras med ett enklare förfarande.

Jag vill i sammanhanget framhålla att det är viktigt att ett förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag inte inbjuder till missbruk. Som utredaren konstaterar torde ansvar för osant intygande vara den enda straffrättsliga sanktion som kan komma i fråga

för att motverka missbruk av det föreslagna regelverket. Straffskalan för osant intygande av normalgraden är böter eller fängelse i högst sex månader. I praktiken utdöms sällan något annat än böter. Som utredaren påpekar kan detta ”i och för sig uppfattas som ett mindre effektivt instrument i arbetet med att bekämpa ekonomisk brottslighet och annat missbruk”. Enligt min uppfattning bör därför straffskalan för osant intygande höjas så att den kommer i nivå med straffskalan för urkundsförfalskning. Ekobrottsmyndigheten har vid flera tillfällen efterfrågat en sådan förändring med motiveringen att dagens teknik i praktiken suddat ut gränserna mellan urkundsförfalskning och osant intygande och att skillnaden i straffskalorna därför inte längre är motiverad. Man kan även överväga andra lösningar vilket experten Roland Anderssons utvecklar i sin skiljaktiga mening med förslag om utvidgning av det straffrättsliga ansvaret beträffande bestämmelsen i 11 kap 2 § brottsbalken.

Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen delar vidare de synpunkter som experten Roland Andersson har redovisat i särskilt yttrande, nämligen att låneförbudet för närstående inte bör avskaffas och att ett eventuellt förenklat förfarande för upplösning av aktiebolag bör kompletteras med ett utvidgat straffansvar.

Revisorsnämnden

Vad gäller förslaget till ett nytt upplösningsförfarande som alternativ till frivillig likvidation, vill RN framhålla följande. Det föreslagna upplösningsförfarandet kan sannolikt fylla en stor praktisk funktion i bolag där samma personer är både ägare och styrelseledamöter. Det framstår dock enligt RN:s mening som en mindre lämplig lösning för de övriga privata aktiebolagen. Vidare vill RN peka på att aktiebolagsrätten bygger på grundprincipen att ett bolags ägande ska vara separerat från dess förvaltning. Förslaget att ålägga styrelseledamöter och verkställande direktör ett personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser strider mot denna principiellt viktiga uppdelning. Det bör också tillmätas viss betydelse att ett eventuellt överskott ska fördelas mellan aktieägarna när ett bolag upplöses. Eftersom eventuella upparbetade vinstmedel i bolaget tillkommer dess ägare, är det enligt RN:s mening en naturlig utgångspunkt att även de ekonomiska risker som verksamheten har genererat ska belasta ägarna. Som förslaget är utformat ålägger det i stället styrelseledamöterna och den verkställande direktören ett större ansvar än bolagets ägare, enligt undantagsbestämmelsen i 25 kap. 9 e §. RN anser i och för sig att både borgenärernas och ägarnas intresse talar emot att godta ansökningar om upplösning som enbart är undertecknade av bolagens ägare, eftersom dessa enligt den ovan nämnda principen om separation mellan ägande och förvaltning saknar full insyn i bolaget. Det är normalt enbart styrelsen som har möjlighet att bedöma vilka förpliktelser som bolaget kan ha ådragit sig. Olägenheterna med att ålägga styrelsen ett personligt betalningsansvar skulle i någon mån kunna minskas genom att styrelsen endast åläggs ett culpaansvar. RN anser att dessa frågor bör bli föremål för ytterligare överväganden.

Skatteverket

Om ett förenklat upplösningsförfarande i enlighet med utredningens förslag (kap. 10.2) införs bör en skatterättslig reglering ske av vad som gäller för aktieägaren i en sådan situation, jfr bestämmelserna i 44 kap. 7 § IL.

Det bör i klagörande syfte anges i lag att det, på samma sätt som för genom likvidation upplösta bolag, föreligger en fortsatt partshabilitet så att Skatteverket och andra myndigheter även efter en upplösning kan fatta betungande beslut mot bolaget (jfr 25 kap. 44 § ABL och RÅ 1999 ref. 34).

Kronofogdemyndigheten

KFM tillstyrker att tiden för kallelse på okända borgenärer ska minskas från sex till två månader i samband med likvidation av såväl privata som publika aktiebolag. På så sätt kommer likvidatorn att utan onödigt dröjsmål kunna bedöma om bolaget är på obestånd och därför ska försättas i konkurs eller om tillgångarna ska skiftas mellan aktieägarna sedan skulderna har betalats.

Vidare delar KFM utredningens uppfattning att det finns ett behov av ett förenklat förfarande för upplösning av privata bolag som ett alternativ till frivillig likvidation. Det är emellertid angeläget att ekonomisk brottslighet inte kan döljas genom ett sådant förfarande och att de nya reglerna utformas på ett sådant sätt att det i största möjliga utsträckning inte finns någon risk för att borgenärerna går miste om betalning som en följd av gäldenärsbytet. Om betalningsodugliga personer, s.k. målvakter, sätts in innan en ansökan om upplösning ges in och det först efter det att beslutet om upplösning har fattats visar sig att bolaget hade skulder kan berörda borgenärer inte få betalt.

KFM tillstyrker att tiden för kallelse på okända borgenärer ska minskas från sex till två månader i såväl privata som publika aktiebolag. På så sätt kommer likvidatorn att utan onödigt dröjsmål kunna bedöma om bolaget är på obestånd och skyldighet föreligger att försätta bolaget i konkurs enligt 25 kap. 36 § aktiebolagslagen eller om tillgångarna ska skiftas mellan aktieägarna sedan skulderna har betalats. Om ett bolag ska försättas i konkurs är det viktigt att detta sker innan eventuella återvinningsfrister har löpt ut.

Förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag (avsnitt 10.2)

KFM delar uppfattningen att det finns behov av ett förenklat förfarande för upplösning som ett alternativ till frivillig likvidation av privata aktiebolag. Det är emellertid angeläget att ekonomisk brottslighet inte kan döljas genom ett sådant förfarande och att de nya reglerna utformas på ett sådant sätt att det i största möjliga utsträckning inte finns någon risk för att borgenärerna går miste om betalning.

KFM vill peka på att myndigheten inte har någon möjlighet att garantera att ett bolag inte har några skulder. Av detta skäl bör ordet skuldfrihet inte användas i den bestämmelse som förslås i 1 kap. 46 a § punkt 3 aktiebolagsförordningen om vad en ansökan om upplösning ska innehålla. Syftet med ett s.k. skuldfrihetsintyg, som används bl.a. i samband med ansökningar om EU-bidrag och vid en ansökan om inträde i t.ex. Advokatsamfundet, är endast att visa att personen i fråga inte har några skulder som är föremål för verkställighet hos KFM vid den tidpunkt då intyget utfärdas. I ärenden som rör upplösning av aktiebolag bör intyget dessutom såvitt gäller aktieägarna innehålla uppgifter från utsköknings- och indrivningsdatabasen om sådan verkställighet som inte gäller betalningsförpliktelser. Anledningen är att bolaget ska anses vara upplöst när det har avförts ur aktiebolagsregistret och att aktieägarna då föreslås inträda som part i de avtal som bolaget har slutit med tredje man.

Vidare vill KFM särskilt fästa uppmärksamheten på att det finns risk att betalningsodugliga personer, s.k. målvakter, sätts in i stället för de personer som tidigare har ägt

bolaget och tidigare styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör. Om det först efter det att bolaget har upplösts visar sig att bolaget har skulder får gäldenärsbytet till följd att berörda borgenärer inte kan få betalt. Det personliga betalningsansvar som föreslås i 25 kap. 9 e § aktiebolagslagen för de aktieägare m.fl. som har undertecknat ansökan till Bolagsverket utgör inte någon garanti för att förfarandet inte kommer att missbrukas. Härtill kommer att straffskalan för osant intygande inte ligger i nivå med de straff som kan utdömas för oegentligheter i samband med att bolaget går i konkurs, jfr 15 kap. 11 § med 11 kap. 1 och 2 §§ BrB om oredlighet mot borgenärer och försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning.

Till den konsekvensanalys som gjorts på s. 288 f. i betänkandet bör det tilläggas att också den summariska processen kommer att påverkas. I de fall ett bolag har upplösts genom ett förenklat förfarande och det senare visar sig att bolaget har skulder som inte betalas frivilligt kommer berörda borgenärer sannolikt att ansöka om betalningsföreläggande för att därefter begära verkställighet hos KFM.

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att ett privat aktiebolag under vissa förutsättningar ska kunna upplösas på ett förenklat sätt. Förfarandet bör kallas avregistrering. Bolagsverket efterlyser vissa kompletteringar i frågan om förfarandet.

Bolagsverket tillstyrker att tiden i kallelse på okända borgenärer vid likvidation av aktiebolag kortas (till tre månader).

Avregistrering

Bolagsverket anser att det är angeläget att aktiebolagslagen kan erbjuda en enkel form för avveckling. En reform inom detta område är efterlängtat, särskilt som det numera inte finns någon motsvarighet till ett sådant avförande efter tio års passivitet som fanns i den gamla lagen, jfr 13 kap. 18 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Till skillnad från utredningen tror Bolagsverket att detta förfarande inte bara kommer att användas av de minsta bolagen som inte kommit igång med någon egentlig verksamhet (jfr s. 257) utan att det till stor del kommer att ersätta frivillig likvidation. Utöver en puckel vid införandet är det därför inte helt osannolikt att antalet ärenden, även med ett rätt så försiktigt antagande, kan komma upp i 2 000–4 000 per år.

Bolagsverket förutsätter att det i den vidare beredningen kommer att tillföras närmare information om hur ärenden om avregistrering bör hanteras. En särskild fråga är hur Bolagsverket ska förfara om en ansökan är åtföljd av ett intyg från exempelvis Skatteverket men inte av ett intyg från Kronofogdemyndigheten och intyget från Kronofogdemyndigheten sedan kommer in rätt så långt efter det att intyget från Skatteverket daterades – ett intyg som ju var avsett att inte vara äldre än två veckor när det gavs in. Är avsikten att det ska vara en enkelriktad väg till avslag i sådana fall? Förfarandet med avregistrering bör, för tydlighetens skull, belysas närmare i förhållande till att bolagets enda skulder är till aktieägarna (något som är den ofta påstådda situationen vid frågor om frivillig likvidation). Det måste också anmärkas att Bolagsverket normalt inte kan bevaka om det finns grund för tvångslikvidation enligt 25 kap. 12, 17 eller 21 §. Det måste därför ytterligare övervägas hur handläggningen ska ske. Ytterligare tillämpningsproblem kan tänkas.

En liknade möjlighet till avregistrering i enkla former föreslås bli införd för ekonomiska föreningar. Den frågan kommer att behandlas i ett kommande remissvar. Men

Bolagsverket vill redan nu framhålla att det är önskvärt att reglerna blir så lika som möjligt även i avseende på förfarandet, överklagandetider osv.

Det kan också övervägas om man ska vara tvungen att skicka in en slutbalansräkning, eller skifteshandling eller motsvarande typ av handling, till Bolagsverket vid avregistrering (som motstycke till den slutredovisning som ska ges in vid likvidation). Mot ett sådant förfarande talar dock att avregistrering ska vara enkelt och att samtliga aktieägare m.fl., enligt utredningens förslag tar på sig ett personligt ansvar. Om man ville uppnå maximal förenkling så borde i princip frågan om förändrade former för upplösning gås igenom särskilt ur perspektivet att få till stånd så enkla och effektiva former som möjligt för slutlig avveckling även av företags (och ägarnas) skatteförhållanden m.m., inklusive frågorna om övertagande av registrerad egendom, såsom fastigheter och bilar, samt kapitalvinstbeskattningsfrågor. Detta inklusive beskattningsfrågorna ligger dock förstås i princip utanför Bolagsverkets område. Något förslag från Bolagsverket lämnas därför inte nu.

Likvidation

Det finns i samband med att det införs ett nytt förenklat sätt att avveckla aktiebolag anledning att också se över likvidationsinstitutet och dess allmänna förutsättningar. Bolagsverket vill därför redan nu framhålla att det vore bra om det kunde ske en allmän skärpning av de krav som ska ställas på likvidatorerna. Särskilt vid frivillig likvidation föreslår inte sällan bolagen själva likvidatorer som senare visar sig inte ha tillräckliga kunskaper och som inte förmår att avsluta likvidationerna inom rimlig tid. Att dessa likvidatorer kan förordnas beror på att förarbetena till de nuvarande bestämmelserna, enligt Bolagsverkets mening, har en så pass mild skrivning i detta avseende. Det finns, som Bolagsverket har påpekat i annat sammanhang, en särskild risk för oredlighet, och att tendensen med problem vid likvidationernas avslutande ökar, om kravet på revisorer tas bort och speciellt om inte heller slutredovisningarna ska granskas av revisor.

Det bör alltså vid den fortsatta beredningen, eller i särskild ordning, övervägas att i författning, eller i vart fall i nya förarbetsuttalanden, ställas upp ett krav på att en likvidator, oavsett likvidationsbolagets ställning, ska ha erfarenhet som likvidator eller konkursförvaltare eller åtminstone på annat sätt ha tillgodogjort sig en rimlig omfattning av formella kunskaper i frågan om svenska rättsregler inom avveckling av företag och obeståndsjuridik.

Även frågorna om systemet med möjlighet, i vissa fall, att få ersättning från staten till likvidatorer, och frånvaron, inom området för likvidation, av en motsvarighet till Tillsynsmyndigheten i konkurs bör tas med vid en sådan översyn.

Övervägande och förslag om förkortad tid för kallelse på okända borgenärer

Bolagsverket är positivt till att tiden i kallelse på okända borgenärer vid likvidation kortas. I praktiken är det i och för sig inte ofta som någon okänd borgenär anmäler sig. Å andra sidan förekommer fall där frågan om man ska ha ställning som borgenär innehåller juridiska komplikationer.

Enligt Bolagsverkets mening bör dock tiden sättas till tre månader (som är den tid som valts i Finland). Bolagsverkets skäl är följande. Tiden bör, för att över huvud taget fylla någon funktion inte vara alltför kort. Tiden bör vara längre än tiden för att motsätta sig fusion (två månader). Anledningen är att rättsföljden vid kallelse på okända borgenärer,

enligt den särskilda lagen om kallelse, är mera långtgående än rättsföljden vid kallelse på kända och okända borgenärer vid fusion, enligt aktiebolagslagen. Vid fusion har man, vid försummad anmälan, ändå kvar sin fordran (då mot det övertagande företaget). Men i likvidationsfallet riskerar man att förlora fordringen (att den prekluderas).

Det ska i sammanhanget påpekas att ett särskilt praktiskt problem uppkommer vid de kallelser som det nu är frågan om. Det finns ibland en mycket stor mängd kända borgenärer (många tusen har förekommit). Frågan har berörts i Bolagsverkets framställan till Justitiedepartementet den 23 april 2007, AD 49-425/07, med bifogad promemoria.

Lagstiftningsmodellen att placera undantaget avseende tiden i materiellt avseende i ABL, i stället för i den särskilda lagen känns något långsökt. Det bör i stället övervägas att i ABL göra en *hänvisning* till att ett undantag finns i den särskilda lagen.

För övrigt borde det utredas om inte hela tillämpningsområdet för den särskilda lagen om kallelse skulle kunna överföras till Bolagsverket.

Tillväxtverket

Tillväxtverket anser i likhet med utredningen att det kan finnas behov av ett förenklat förfarande som alternativ till den frivilliga likvidationen, vilken ofta är onödigt tidsödande och omständlig, och har därför inget att invända mot att ett sådant införs. Dock delar verket de farhågor som uttrycks av experten Roland Andersson i sitt särskilda yttrande och instämmer således i detta.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Tillväxtanalys delar utredningens åsikt om att det behövs ett förenklat förfarande vid likvidation och upplösning av ett aktiebolag. Ur ett tillväxtperspektiv är det lika nödvändigt att det är enkelt att avveckla ett bolag som det skall vara att starta det. En smidig avveckling av verksamhet som inte klarar konkurrensen är viktig så att resurser kan föras över till ny och konkurrenskraftig verksamhet. Det är emellertid angeläget att ett sådant förenklat förfarande utformas så det inte inbjuder till ökad ekonomisk brottslighet.

Stockholms Handelskammare

För privata aktiebolag föreslår utredningen ett nytt förfarande för att upplösa bolaget genom avregistrering som alternativ till frivillig likvidation. När bolaget är upplöst blir aktieägare, styrelseledamöter och VD personligt betalningsansvariga för bolagets skulder.

Ett likvidationsförfarande är förknippat med kännbara kostnader för bolaget, särskilt gällande likvidators arvode. Ett förenklat förfarande innebär emellertid inte samma kontroll och insyn som ett likvidations- och konkursförfarande. Det är av vikt att ett upplösningförfarande utformas så att det alltså finns ett godtagbart skydd för bolagets borgenärer. Det personliga betalningsansvar som aktieägare och styrelseledamöter tar på sig inklusive de till ansökan bifogade intygen från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten torde utgöra ett tillräckligt skydd mot ekonomiska oegentligheter. Att införa ett nytt förfarande, som upplösningsinstitutet, kommer på kort sikt att öka den mängd regler och information som det privata aktiebolaget behöver ta ställning till. I längden torde det dock vara till nytta främst för bolag med verksamhet i mindre omfattning. Handelskammaren tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår också en förkortning av kallelse på okända borgenärer genom att minska tiden från sex till tre månader, istället för två. Enligt vår bedömning vore en

halvering, dvs. tre månader, en mer balanserad förändring i relation till ett reellt borgenärsskydd. Handelskammaren avslår förslaget.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Vad gäller förslaget om ett förenklat förfarande för upplösning av ett privat aktiebolag anser Svenskt Näringsliv att kungörelsetiden bör vara minst två månader i stället för föreslagna minst en månad. Detta för att stärka borgenärsskyddet. En sådan ordning innebär också fördelen av enhetlighet med utredarens förslag att korta tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation till två månader.

Lantbrukarnas Riksförbund

Som ett alternativ till frivillig likvidation föreslås införas ett förfarande för upplösning av privata aktiebolag genom avregistrering.

Tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex månader till två månader.

Förslagen medför en viss förenkling och en ökad valfrihet. På grund av detta tillstyrker LRF förslaget.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att det för privata aktiebolag införs ett förfarande för att upplösa bolaget genom avregistrering som alternativ till frivillig likvidation samt att tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex månader till två månader.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen

Utredningen föreslår ett förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag. Enligt förslaget ska en ansökan om upplösning ges in till Bolagsverket. Ansökan ska undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och verkställande direktör. Bolagsverket ska skyndsamt kungöra ansökan i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får avföras ur aktiebolagsregistret tidigast en månad efter att ett sådant kungörande skett. Vidare ska Bolagsverket avslå en ansökan om bolaget har obetalda skulder, det med fog kan antas att betalningsskyldighet för bolaget kommer att beslutas för skatter eller sociala avgifter, någon borgenär motsätter sig ansökan eller grund för tvångslikvidation föreligger. Vad gäller borgenärsskyddet anges i motiveringen att borgenärerna genom Bolagsverkets kungörelseförfarande ges möjlighet att motsätta sig och stoppa förfarandet. Med hänsyn till detta och till att aktieägarna och styrelseledamöterna påtar sig ett personligt betalningsansvar anses borgenärsintresset vara tillräckligt skyddat. Värt att notera i detta sammanhang är att kungörelseförfarandet i samband med upplösning utgör en månad vilket kan jämföras med förfarandet vid frivillig likvidation där utredningen föreslår att tiden för kallelse på okända borgenärer ska uppgå till två månader.

Bankföreningen anser att borgenärerna bör ha samma tidsfrist för att påkalla sin rätt vid ett upplösningsförfarande som vid en frivillig likvidation, dvs. fristen bör utgöra två månader på samma sätt som föreslås vid frivillig likvidation. Detta stämmer också väl med utredningens strävan mot en enhetlighet på olika rättsområden för borgenärskollektivet. I detta sammanhang bör även beaktas att det aktuella förslaget omfattar privata bolag där det i flertalet fall torde det vara fråga om små och medelstora företag med

begränsat antal aktieägare och styrelseledamöter, i vissa fall kan det röra sig om endast en person.

Finansbolagens Förening

Utredningen föreslår även ett par förändringar när det gäller likvidation. Enligt förslaget förkortas kallelsetiden för okända borgenärer från sex till två månader. Samtidigt föreslås ett förenklat upplösningsförfarande där ett aktiebolag kan upplösas på en månad. Det förenklade upplösningsförfarande förutsätter dock att alla skulder är betalda. Eftersom Bolagsverket endast har möjlighet att kontrollera detta gentemot Skatteverket och KFM blir tiden att reagera mycket för knapp för borgenärer som av något skäl inte upptagits i ansökan. Även den föreslagna tvåmånadersfristen vid kallelse på okända borgenärer bedöms vara kort. Under alla förhållanden förordar föreningen att tiderna i båda fallen blir samma och i vart fall minst två månader.

Föreningslagsutredningen Ju2008:10

Förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag (avsnitt 10.2)

Jag tillstyrker förslaget att skapa ett enklare upplösningsförfarande för privata aktiebolag. I SOU 2009:37 föreslås att ett liknande förenklat förfarande införs även för ekonomiska föreningar. De förslag som Utredningen om ett enklare aktiebolag respektive Föreningslagsutredningen har lämnat har dock delvis fått olika utformning. Här redovisas de huvudsakliga skillnaderna.

Formen för beslutsfattande

Enligt det förslag som Utredningen om ett enklare aktiebolag har lämnat krävs det inte något särskilt bolagsstämmobeslut om att upplösa bolaget på ett förenklat sätt (se SOU 2009:34 avsnitt 10.2.4).

I SOU 2009:37 föreslås i stället att beslutet om upplösning av en ekonomisk förening utan föregående likvidation ska fattas av föreningsstämman. Beslutet ska biträdas av samtliga medlemmar för att vara giltigt. Vidare ska samtliga styrelseledamöter och eventuellt verkställande direktör samtycka till beslutet. Förslaget grundas på bedömningen att det är viktigt att ett beslut om upplösning i förenklad form fattas på föreningsstämma med krav på visst kallelsesätt och kallelsetid m.m., eftersom upplösningen av föreningen innebär att dessa får ett personligt betalningsansvar för föreningens skulder. I ett aktiebolag med en enda aktieägare och styrelseledamot finns det självfallet inte något motsvarande behov av att låta bolagets upplösning föregås av ett stämmobeslut. Det förslag som Utredningen om ett enklare aktiebolag har lämnat är emellertid generellt och kommer alltså att kunna tillämpas även när det finns flera aktieägare. Jag anser därför att den lösning som har förordats i SOU 2009:37 bör användas också i fråga om aktiebolag.

Bolagsverkets handläggning

Utredningen om ett enklare aktiebolag har föreslagit att Bolagsverket ska kungöra ansökan om upplösning för att på detta sätt ge aktiebolagets borgenärer en möjlighet att inom en månad motsätta sig och stoppa förfarandet (se SOU 2009:34 s. 262).

I SOU 2009:37 föreslås inte något motsvarande kungörelse- och motsättandeförfarande vid upplösning av ekonomiska föreningar. En förutsättning för att tillämpa det förenk-

lade upplösningssförfarandet är att det med fog kan antas att föreningen inte har några skulder. Om det visar sig att föreningen hade skulder får borgenärerna i stället vända sig till föreningens styrelseledamöter, den verkställande direktören och medlemmarna med krav på betalning (se SOU 2009:37 avsnitt 8.5.4). Borgenärernas intressen tillgodoses alltså genom det personliga betalningsansvaret. Ett kungörelseförfarande om en månad medför en längre handläggningstid hos Bolagsverket. Eftersom tiden för kallelse på okända borgenärer enligt förslaget i fortsättningen ska vara endast två månader, blir i vart fall den tidsmässiga vinsten av att använda ett förenklat upplösningssförfarande i stället för ett formellt likvidationsförfarande inte så stor.

Det kan tilläggas att förslaget i SOU 2009:37 innebär att beslutet att ta bort föreningen ur föreningsregistret kommer att kungöras enligt den allmänna regeln om kungörelse av vad som förts in i registret, se 15 kap. 2 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar (föreningslagen).

Enligt min mening bör det förfarande som föreslås i SOU 2009:37 kunna tillämpas även i fråga om aktiebolag.

Överklagande av Bolagsverkets beslut

Enligt förslaget från Utredningen om ett enklare aktiebolag ska Bolagsverkets beslut i ett upplösningssärende överklagas till tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte. Överklagande ska ske inom tre veckor från beslutet (se SOU 2009:34 s. 262).

I SOU 2009:37 föreslås en annan ordning. Bolagsverkets beslut att ta bort föreningens ur föreningsregistret grundar sig på en anmälan från föreningen i ett registreringsärende. Föreningslagsutredningen har därför föreslagit att verkets beslut ska överklagas i samma ordning som gäller för övriga registreringsärenden, dvs. till allmän förvaltningsdomstol (se 15 kap. 6 § föreningslagen). Överklagandet ska då ske inom två månader från beslutet.

Det är önskvärt att reglerna om överklagande utformas lika i aktiebolagslagen och föreningslagen.

Förkortad tid för kallelse på okända borgenärer (avsnitt 10.3)

Utredningen om ett enklare aktiebolag har föreslagit att tiden för kallelse på okända borgenärer kortas till två månader. Jag tillstyrker förslaget. I SOU 2009:37 föreslås på motsvarande sätt att tiden för kallelse på okända borgenärer kortas till två månader vid likvidation av ekonomisk förening (se SOU 2009:37 avsnitt 8.5.2).

Företagarförbundet

Företagarförbundet anser att en mer omfattande diskussion kring eventuella risker med användning av s.k. målvakter hade varit önskvärd när det gäller införandet av ett förenklat likvidationsförfarande. Risker för missbruk av ett förenklat likvidationsförfarande likt det utredningen föreslår torde vara störst när de föreslagna reglerna för personligt ansvar kringgås, vilket kan ske genom användande av s.k. målvakter. Det gäller särskilt som utredningen också föreslår att bosättningskravet ska avskaffas och enbart en delgivningsbar person i Sverige ska krävas.

Företagarförbundet anser också att tre eller fyra månader är en lämpligare tidsfrist för anmälan från okända borgenärer vid frivillig icke-förenklad likvidation, snarare än de två månader utredningen föreslår. Även om möjligheterna till informationsinhämtning blivit

bättre på grund av den tekniska utvecklingen är fortfarande små företags möjligheter till informationsinhämtning och bearbetning begränsade av icke-tekniska faktorer. Förbundet anser därför att något längre tidsfrist än vad utredningen föreslår är motiverad.

Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON)

Utredningens förslag om förenklat förfarande för likvidation och upplösning tillstyrks.

Svenska Kreditföreningen

Föreningen konstaterar att betänkandet vill införa en ny och rationell samt skyndsam metod för upplösning av ett svenskt aktiebolag. Föreningen ställer sig mycket kritisk till förslaget i denna del. Med hänvisning till vad som angivits i det föregående två punkterna konstateras att oseriösa aktörer ofta nyttjar äldre och befintliga aktiebolag med en fördelaktig historik avspeglad i myndigheters register och i kreditupplysningsföretagens registerhållning. Dessa bolag används sedan för upptagande av krediter hos kreditgivare vilka vilseleds uppfatta att kredittagaren avser att upprätthålla den moral som myndigheternas register och kreditupplysningsföretagens information ger intryck av. Istället blir dessa bolag verktyg för kriminell verksamhet av betydande omfattning och slag.

Om ett upplösningsförfarande införs med de omfattande rättsverkningar vad avser gäldenärssuccession som förslaget innebär anser föreningen att det inte krävs mycken fantasi för att inse att upplösningsförfarandet kommer att nyttjas genom bulvaner och – om bosättningskravet också frångäles – fiktiva personer i styrelsen. Detta medför att kreditgivare kommer att nödgas konstatera att den uppgivna kredittagaren ”upplösts” och en gäldenärssuccession genomförts med följd att den egentlige kredittagaren – enligt betänkandet en aktieägare eller en uppgiven styrelseledamot som ansökt om upplösning – i värsta fall t.o.m. kan vara en i utlandet fiktiv boende person.

De skyddsmekanismer som betänkandet innehåller med en sex månaders karrens för aktieägare och en möjlighet för borgenärer att invända hinder mot ett upplösningsförfarande är i praktiken otillräckligt och kommer under alla förhållanden medföra ökade administrativa kostnader i kreditarbetet såväl när det gäller kreditberedning och kreditgivning som vid förfall i krediter. Det är även antagligt att mindre bolag kommer att få del av en större andel avslag i kreditansökningar och att kostnaderna för de administrativa olägenheter som förslaget innebär och de ökade kreditförluster som det kommer att medföra i slutändan överförs på just de mindre företagen.

Svensk Inkasso

Svensk Inkasso känner tveksamhet angående förslaget om ett nytt upplösningsförfarande. Riskerna med att krav från leverantörer och enskilda borgenärer som inte drivit sina fordringar till rättslig fastställelse har inte belysts. Riskerna förefaller betydande att leverantörsfordringar inte fångas upp i ett förenklat förfarande. Svensk Inkasso avstyrker att tiden på kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex till två månader. Svensk Inkasso anser att två månader utgör en för kort tid för borgenärer att hinna reagera och att kallelsetiden i stället bör kortas ned till fyra månader.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

En mängd bolag är inaktiva och kan antas bestå i huvudsak på grund av att dagens likvidationsregler är relativt omständliga. Utredningen föreslår därför ett förenklat upplös-

ningsförfarande som alternativ till frivillig likvidation. Ett sådant förfarande innebär att ett intyg inhämtas från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten som bekräftar att inga skulder till dessa finns. Tillsammans med dessa intyg bifogas en försäkran på heder och samvete att inga andra skulder finns, vilket insändes till Bolagsverket med ansökan om avregistrering. Efter en förkortad kallelsetid på okända borgenärer i 2 istället för 6 månader i post- och inrikes tidningar avregistreras därefter bolaget. Ansvaret för eventuella kvarstående skulder går i detta läge över på aktieägare, styrelseledamöter och den verkställande direktören.

SRF anser att ett förenklat förfarande som alternativ till dagens regler för likvidation kan medföra en ökad valfrihet och även en viss förenkling. Dock bör understrykas att det redan befintliga kommersiella institutet för snabbavveckling som erbjuds från flera aktörer, där bolaget köps upp för avveckling av en utomstående aktör redan existerar, och utgör ett ännu snabbare och kostnadseffektivare alternativ. Nyttan ur förenklingssyfte för marknaden skall därför inte överdrivas heller för denna del av förslaget.

SRF tillstyrker förslaget som ett alternativ till de andra vägar som redan existerar.

11 Ansvarsfrihet

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Vad gäller reglerna om ansvarsfrihet instämmer vi i utredarens bedömning att dessa bestämmelser ska kvarstå oförändrade.

Lantbrukarnas Riksförbund

LRF delar utredningens bedömning att bestämmelserna om bolagsstämmans skyldighet att behandla frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöter och vd ska kvarstå. Detta gäller givetvis bara i de fall kravet på bolagsstämman kvarstår.

FAR SRS

Enligt gällande rätt är det ett obligatoriskt ärende för årsstämman att fatta beslut om ansvarsfrihet gentemot bolaget för styrelseledamöterna och den verkställande direktören. Till grund för stämmans beslut ska ligga bl.a. ett uttalande i frågan från revisorn.

Utredningen om revisorer och revision har föreslagit att förvaltningsrevisionen ska avskaffas. Detta skulle bl.a. innebära att revisorn inte längre ska uttala sig i revisionsberättelsen om huruvida bolagsledningen bör beviljas ansvarsfrihet.

Även om förvaltningsrevisionen inte längre skulle vara obligatorisk har Utredningen gjort bedömningen att bestämmelserna om årsstämmans skyldighet att behandla frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktör ska kvarstå. Utredningens inställning motiveras på s. 272 i betänkandet enligt följande. ”Den enda praktiska effekt som frånvaron av underlag i form av revisorns uttalande kommer att ha är att öka möjligheten i en skadestandsprocess mot styrelseledamöter eller verkställande direktör att utnyttja undantaget i 29 kap. 11 § ABL om att ansvarsfrihet bryts om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på. Revisionsplikten och förvaltningsrevisionens avskaffande är därför i sig inget skäl att även avskaffa ansvarsfrihetsinstitutet.”

FAR SRS konstaterar att utan en revisorsrekommendation kommer värdet av ett eventuellt stämmobeslut om ansvarsfrihet att urholkas. Vikten av ett revisorsuttalande i ansvarsfrågan bör därför inte underskattas. Frågan huruvida ansvarsfrihetsinstitutet ska finnas kvar eller inte kräver dock en djupare analys. Enligt FAR SRS uppfattning bör denna fråga emellertid inte behandlas i detta sammanhang utan i stället i samband med förslaget om förvaltningsrevisionens avskaffande.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Utredningen berör frågan om ansvarsfrihet och tvångslikvidation som områden där ytterligare förändringar av ABL skulle kunna medföra förenklingar. Dessa båda frågor påverkas dock starkt av de betänkanden som redan är under utredning och föreslagna till beslut om avskaffande av revisionsplikten samt sänkt aktiekapital. Utredningen föreslår därför inga förändringar på detta område, utan bekräftar att ansvarsfrihet för styrelsen och beslut om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist skall bestå oförändrade enligt dagens regler.

SRF tillstyrker förslaget, och tillägger samtidigt att utredningen bör inhämta mera information kring den ordning för auktorisation av redovisningskonsulter samt de så kallade bokslutsintyg som en sådan kan avge för att bekräfta de finansiella rapporternas kvalitet. Detta utgör ett alternativ till revisionsplikten som utredningen tycks ha bristande information om, och som kan ha stor påverkan på dessa områden.

12 Ansvar för vissa myndighetsbeslut

Domstolsverket

Betänkandet föreslår att länsstyrelsens uppdrag att förordna om minoritetsrevisorer (medrevisorer) och särskilda granskare samt kallelse till bolags- och föreningsstämma ska föras över till Bolagsverket (12 kap.). I länsstyrelsens uppdrag inbegrips även nämnda uppgifter såvitt avser ekonomiska föreningar enligt lagen om ekonomiska föreningar (1987:667). Effektivitetsskäl talar för att man bör överväga närmare att låta dessa uppgifter vara samlade hos en och samma myndighet.

Om dessa uppdrag läggs på Bolagsverket, bör avgiftsfinansieringen och eventuella skillnader i kostnader för den enskilde belysas.

En ytterligare aspekt som bör beaktas är frågan om forum för överklaganden. Forumreglerna för länsrätt/förvaltningsrätt återfinns i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (LAFD), förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m. och speciallagstiftning. Av 14 § andra stycket LAFD framgår att ett beslut ska överklagas till den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats, om det inte för ett visst slag av mål föreskrivs annat i lag eller förordning. Enligt betänkandets förslag till 31 kap 2 § p. 7 ABL blir 14 § LAFD tillämplig på aktuella beslut som fattas av Bolagsverket. Bolagsverket har sitt säte i Sundsvall. Detta innebär en koncentration av mål till en läns-/förvaltningsrätt och en kammarrätt. Betänkandet behandlar inte frågan om en sådan koncentration är lämplig sett till den enskildes intresse. På uppdrag av regeringen har Domstolsverket lämnat rapporten Ny allmän forumregel – för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans, Domstolsverkets rapportserie 2009:4. Enligt Domstolsverkets förslag ska ett beslut av en fysisk person överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets klaganden är folkbokförd eller, om denne inte är folkbokförd i Sverige, till den förvaltningsrätt inom vars domkrets personen vistas. Ett beslut överklagas av en juridisk person till förvaltningsrätten inom vars domkrets styrelsen har sitt säte eller där huvudkontoret finns. Saknas förut sättningar att bestämma forum utifrån ovanstående ska beslutet överklagas hos den förvaltningsrätt inom vars domkrets beslutet först fattats. Detta gäller såvida inte annat är föreskrivet i speciallagstiftning. Rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet (Ju). Om inte denna beredning kan avvaktas, bör man som alternativ överväga behovet av en specialreglering som styr överklagandena t.ex. till den läns-/förvaltningsrätt där klaganden har sitt hemvist.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag i detta avsnitt.

Länsstyrelsen har i sitt yttrande över Koncentrationsutredningens förslag Ds 2007:28 (1001-2007-84897 / Fi2007/604) uttalat sitt stöd för en koncentration av de frågor av minoritetsskyddskaraktär, som idag handläggs av länsstyrelsen i det län där det aktuella aktiebolaget har sitt säte. Med hänsyn till att ärenden av detta slag i stor utsträckning är koncentrerade till ett eller ett fåtal län talar rättssäkerhetsskäl för en koncentration, varför Länsstyrelsen principiellt stöder detta förslag och även erbjuder sig att åta sig uppgiften för hela riket.

Utredningens förslag att flytta den aktuella ärendegruppen från länsstyrelserna till Bolagsverket motiveras med dels att Bolagsverket idag handhar de flesta bolagsrättsliga

ärenden, dels att det är en fördel för bolagen att kunna vända sig till en och samma myndighet.

Av naturliga skäl handhar Bolagsverket idag de flesta bolagsrättsliga ärenden. Att härav sluta sig till att Bolagsverket därmed är bäst lämpat att handlägga även de ärenden som idag handläggs av länsstyrelserna är enligt Länsstyrelsen att dra en förhastad slutsats. Länsstyrelsens rätt att under vissa förhållanden kalla till stämma, utse medrevisor och utse särskild granskare utgör regler som lagstiftaren skapat till skydd för en kvalificerad aktieägarminoritet. Ärendena torde vara av annan karaktär än de bolagsrättsliga ärenden, som idag handläggs av Bolagsverket. I de aktuella ärendena är det vidare den aktuella minoritetsaktieägaren - inte bolaget - som har kontakter med länsstyrelsen. Eventuella samordningsvinster för bolaget torde således vara försumbara.

Eftersom Bolagsverket är avgiftsfinansierat kommer de aktuella ärendena att beläggas med en anmälnings- resp. ansökningsavgift. Med hänsyn till att dessa ärenden syftar till att skydda en aktieägarminoritet anser Länsstyrelsen det direkt olämpligt att avgiftsbelägga dem. Utredningens invändning att denna nackdel uppvägs av att en och samma myndighet handlägger ärendena måste lämnas utan avseende eftersom det, som nämnts ovan, inte är bolaget utan den aktuella minoritetsaktieägaren som i dessa ärenden handhar myndighetskontakterna.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsens ståndpunkt är att det är lämpligt att Bolagsverket tar över uppgifter från länsstyrelserna på sätt som föreslagits.

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att Bolagsverket tar över handläggningen av vissa ärenden från länsstyrelserna. Bolagsverket ser positivt på att bolagen kan vända sig till Bolagsverket som en huvudmyndighet i frågor om registrering och annat som har med de grundläggande förutsättningarna för att driva företag att göra. Bolagsverket har tidigare fått ansvaret för att antal ärendetyper som uppkommit genom ny lagstiftning samt, inte minst, tagit över rätt stora grupper av ärenden från exempelvis länsstyrelserna, Kommerskollegium, tingsrätterna, Inskrivningsmyndigheten för företagsinteckningar vid Malmö tingsrätt och Finansinspektionen. De ärendetyper som nu föreslås gå över till Bolagsverket ligger i nära anslutning till de ämnesområden som Bolagsverket redan hanterar.

Bolagsverket gör den bedömningen att de resurser som behövs, särskilt inledningsvis, är större än de som utredningen har antagit och är kännbart större än de som kan bli lediga på grund av att ärenden om dispens från bosättningskraven bortfaller. De nya ärendena lär också kräva förändrade datasystem och ett stort mått av skyndsamhet. De bedöms också, eftersom det i de här fallen typiskt sett kan finnas en motsättning i bolagen, kunna kräva större insatser av jurister än ett genomsnittligt ärende på Bolagsverket.

Det lär då vidare även vara en komplikation om aktieböckerna är i ofullständigt skick eller, som nog tyvärr ibland är fallet, helt saknas. Men denna faktor förändras i princip inte av vilken den beslutande myndigheten är.

Det är viktigt att den avgift som Bolagsverket ska få ta ut åtminstone i genomsnitt täcker kostnaderna för att vissa fall får förmodas bli komplicerade och, när det gäller kallelse till bolagsstämma, kan komma att omfatta kallelser till ett större antal aktieägare, jfr vad som sagt ovan om ett stort antal borgenärer ovan vid 10.3.

Lantbrukarnas Riksförbund

LRF tillstyrker förslagen att överflytta handläggningen av vissa aktiebolagsrättsliga ärenden från länsstyrelsen till Bolagsverket.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att handläggningen av vissa aktiebolagsrättsliga ärenden flyttas från länsstyrelsen till Bolagsverket.

Föreningslagsutredningen Ju2008:10

Utredningen om ett enklare aktiebolag har föreslagit att vissa typer av ärenden som i dag handläggs av länsstyrelserna i fortsättningen ska handhas av Bolagsverket. Förslaget tillstyrks. I SOU 2009:37 förordas att Bolagsverket ska överta handläggningen av motsvarande ärenden enligt föreningslagen (se SOU 2009:37 avsnitt 9).

Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON)

Förslaget att överflytta vissa beslut inom aktiebolagslagens område från länsstyrelsen till Bolagsverket tillstyrks.

13 Insändande av beslut om utdelning

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att bestämmelsen i 18 § kupongskattelagen upphävs. Bolagsverket är positivt till denna förenkling. Det bör dock möjligen, för framtiden, noteras att möjligheterna för Bolagsverket att ge Skatteverket uppgifter om sådana utdelningar som beslutas vid årsstämmor förutsätter att vissa andra bestämmelser upprätthålls. Det handlar om att det även i fortsättningen behöver vara ett krav på bolagen att ge tillräckliga uppgifter om beslutade utdelningar i de årsredovisningshandlingar som ska ges in till Bolagsverket och att alla bolag, eller i detta avseende i vart fall alla utdelande bolag, ska vara skyldiga att offentliggöra sina årsredovisningshandlingar med fastställelseintyg etc. genom att skicka in dem till Bolagsverket.

Lantbrukarnas Riksförbund

LRF tillstyrker förslaget att slopa kravet på insändande av beslut om utdelning enligt bestämmelserna i 18 § kupongskattelagen.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att bestämmelsen i 18 § kupongskattelagen (1970:624) om att aktiebolag inom en månad från utdelningstillfället ska sända bestyrkt avskrift av beslut om utdelning till Bolagsverket, upphävs.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Enligt nuvarande regler skall bolagsstämmoprotokoll med beslut om utdelning insändas till Bolagsverket. Detta skall ske inom en månad från utdelningstillfället. Utredningen anser att dessa bestämmelser är överflödiga då de grundas på bestämmelser i Kupongskattelagen som inte längre tillämpas. Reglerna om registrering av utdelning hos Bolagsverket kan därför avskaffas. SRF anser att detta är ett område som frekvent förekommer i företagens förvaltning, och där förslaget utgör en märkbar förenkling.

SRF tillstyrker förslaget.

14 Aktiebolag med begränsad vinstutdelning

Stockholms Handelskammare

Handelskammaren ställer sig bakom utredarens bedömning att reglerna i 32 kap. ABL om aktiebolag med begränsad vinstutdelning kan, och bör, tas bort. Det läggs dock inget förslag i utredningen om detta men Handelskammaren vill understryka det faktum att det inte finns ett reellt behov av att ha de reglerna kvar vilket visas av det låga antal registrerade bolag. Lagen bör inte belastas med onödiga regler.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Svenskt Näringsliv anser att reglerna i 32 kap. aktiebolagslagen om aktiebolag med begränsad vinstutdelning ska tas bort.

Enligt utredningen fanns det i december 2008 endast 11 aktiebolag med begränsad vinstutdelning registrerade (slutbetänkandet sid. 277). I sådana aktiebolag drivs verksamheten i annat syfte än att ge aktieägarna vinst; reglerna syftar till att säkerställa att bolagets vinst huvudsakligen stannar kvar i bolaget.

Lagstiftningen bör inte belastas med onödiga regler. Det är möjligt att inom ramen för ett privat eller publikt aktiebolag bedriva verksamhet i andra syften än att generera vinst till aktieägarna, se 3 kap. 3 § aktiebolagslagen. Denna omständighet liksom den hittillsvarande ringa användningen visar att det inte finns något egentligt behov av den särskilda bolagsformen aktiebolag med begränsad vinstutdelning. Reglerna i 32 kap. aktiebolagslagen bör därför tas bort.

FAR SRS

Sedan den 1 januari 2006 har i 32 kap. ABL funnits bestämmelser om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Grundläggande för dessa bolag är att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst. Reglerna syftar till att säkerställa att bolagets vinst huvudsakligen stannar kvar i bolaget. I december 2008 fanns det endast elva registrerade aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

Utredningen har framhållit att bestämmelsernas ringa användning medför att behovet kan ifrågasättas; speciellt mot bakgrund av att det redan enligt 3 kap. 3 § ABL finns möjlighet att inom ramen för ett privat eller publikt aktiebolag bedriva verksamhet i andra syften än att generera vinst till aktieägarna. Utredningen anför vidare att det inte har ingått i uppdraget att närmare överväga denna fråga. FAR SRS stöder Utredningens uppfattning att behovet av dessa bestämmelser kan ifrågasättas. Ett upphävande av dessa regler bör emellertid enligt FAR SRS mening ligga i linje med Utredningens uppdrag i övrigt och därför kunna genomföras redan i den nu aktuella översynen.

15 Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

Finansinspektionen

Finansinspektionen avstyrker förslaget att bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag ska utgå ur aktiebolagslagen och årsredovisningslagarna. Som en följd av den finansiella kris som vi nu upplever har stark kritik riktats mot ersättningssystem inom den finansiella sektorn.

EG-kommissionen beslutade den 30 april i år om dels en rekommendation om ersättningspolicy inom finanstjänstesektorn, K(2009) 3159, och dels en rekommendation om att komplettera rekommendationerna 2004/913/EG och 2005/162/EG när det gäller ordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag, K(2009) 3177. Det är i och för sig upp till den enskilda medlemsstaten att bestämma vilken metod som ska användas för att se till att börsbolagen följer rekommendationerna. Finansinspektionen anser att det sänder direkt felaktiga signaler till företagen och samhället i stort att föreslå en återgång till självreglering i en fråga som har så stor betydelse för förtroendet för aktiemarknaden och den finansiella sektorn.

Informationskravet (årsredovisningslagarna)

Bestämmelserna om utökat informationskrav för publika aktiebolag och finansiella företag har relativt nyligen införts i årsredovisningslagen (1995:1554), lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och väderpappersbolag och lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Bestämmelserna motiverades med att den självreglering som tidigare fanns på området visat sig inte ha utgjort en tillräckligt stark garanti för att aktieägarna fick en fullgod information i ersättningsfrågor samt att med vikten av att bolagens förhållningssätt i ersättningsfrågor präglas av öppenhet. Erfarenheten hade visat att efterlevnaden av Näringslivets Börskommittés regelverk i vissa avseenden var bristfällig. (prop. 2005/06:186 s. 55–56).

De invändningar som tidigare framförts mot självreglering i fråga om ersättningar till aktiemarknadsbolagens ledande befattningshavare äger alltjämt aktualitet. Senare års intensiva samhällsdebatt om ersättningar i näringslivet har knappast ökat allmänhetens och myndigheternas tilltro till att marknadsaktörerna själva är rustade att ta hela ansvaret för denna fråga. Den finansiella marknaden och värdepappersmarknaderna utgör navet i samhällsekonomin. För dessa marknader är förtroende är inte bara en fråga för företagens ägare, utan även för företagens kunder, allmänheten samt, inte minst, samhället i stort. God insyn i ersättningssystemen har stor betydelse för detta förtroende. Tidigare erfarenheter har visat att självreglering inom det här området varit otillräcklig.

Även om reglerna angående information om ersättningar till ledande befattningshavare överlämnas till självreglering, kommer detta att vara föremål för revision i de finansiella företagen och omfattas av revisionsberättelsen så länge kravet på revision finns kvar. Det finns dock en överhängande risk för att det med tiden kommer blir svårt att jämföra information om ersättningar till ledande befattningshavare mellan olika företag. Praxis kan utvecklas olika beroende av till exempel bransch och företagsstorlek.

Finansinspektionen förespråkar därför att de utökade kraven på information alltjämt ska gälla för såväl finansiella företag som aktiemarknadsbolag samt att dessa krav ska

framgå av lag för att betona vikten av genomsynlighet. Finansinspektionen har däremot inga synpunkter på om lagregleringen kan utmönstras för andra företag.

Beslutsordning (Aktiebolagslagen)

I likhet med Förtroendekommissionen (SOU 2004:47) anser Finansinspektionen att en lagreglering är nödvändig för att understryka att styrelserna ovillkorligen måste ta ansvar för utformningen och övervakningen av ersättningssystemen. Näringslivets självreglering kan på sin höjd fungera som ett komplement till en sådan reglering.

Förutom nivåerna på ersättningarna i näringslivet så har frågan om styrelsernas kontroll av företagets riskhantering generellt varit omdiskuterad under senare år. Det får inte råda någon tvekan om att det yttersta ansvaret för att riktlinjerna om ersättningssystem följs åvilar styrelsen i ett aktiemarknadsbolag. Så länge de grundläggande bestämmelserna om detta återfinns i ABL har aktieägarna i sista hand möjlighet att utkräva personligt skadeståndsansvar från en styrelse som inte tar sitt ansvar. Denna möjlighet har betydelse för att få styrelserna att aktivt engagera sig i risker förknippade med ersättningssystem.

Finansinspektionen motsätter sig därför att bestämmelserna om styrelsens skyldigheter i dessa avseenden tas bort, såvitt gäller finansiella företag och aktiemarknadsföretag.

Första AP-fonden

Första AP-fonden stödjer utredarens förslag. Eftersom Svensk kod för bolagsstyrning numera omfattar samtliga börsbolag är inte lagstiftarens huvudsakliga argument för lagstiftning i frågan inte längre giltigt. Varken lagstiftning eller kodregler kan vara anpassade för samtliga aktiemarknadsbolag oavsett deras storlek, struktur och verksamhet. En möjlighet att avvika från vissa regler i koden bör därför ses som en fördel i jämförelse med en mindre flexibel lagstiftning. Första AP-fonden instämmer också i utredarens slutsats att självreglering bättre kan anpassas efter rådande förhållanden. I det fall en framtida skärpning av kraven skulle anses nödvändig är det enklare och, framför allt, snabbare att göra detta inom ramen för självreglering än genom lagstiftning.

Bokföringsnämnden

BFN noterar att utredningen föreslår ändringar i 5 kap. 20 och 22 §§ ÅRL. Ändringar i dessa paragrafer har också föreslagits i SOU 2008:67 Enklare redovisning. De däri föreslagna ändringarna är inte lika långtgående som de som föreslås i denna utredning. I Enklare redovisning motiveras behandlingen av frågan i avsnitt 2.4.3.1 Personalrelaterad information på sidorna 119-120.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet

Fakultetsnämnden tillstyrker, dock med viss tvekan, utredningens förslag om att aktiebolagslagens och årsredovisningslagens regler om beslutsordningen m.m. för ersättning till ledande befattningshavare upphävs. En förutsättning är dock att motsvarande regler införs i självreglerande bestämmelser och att det finns sanktioner som kan vidtas gentemot bolag som inte följer reglerna, t ex genom att de självreglerande reglerna, liksom nu, blir en del av avtalen mellan börsen och bolagen. Den praktiska effekten av denna ändring blir då att publika bolag som inte är börsbolag inte behöver iaktta de ifrågakvarande reglerna.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

I betänkandet föreslås att de befintliga reglerna om ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag, publika bolag och finansiella företag i aktiebolagslagen m.m. upphör att gälla då motsvarande reglering införs i självreglering.

Fakultetsnämnden uppfattar den befintliga regleringen av ersättning m.m. som i hög grad konstruerade ad hoc. Enligt fakultetsnämndens mening finns det skäl att anta att reglering i självreglering – då torde främst avses i Svensk kod för bolagsstyrning – kan fungera väl så bra. De försök att lagstiftningsvägen reglera ersättningar som gjorts, särskilt i den amerikanska Sarbanes-Oxley Act, har inte varit särskilt lyckosamma. Det har till och med antagits att förekomsten av lagreglering så att säga öppnar fritt för alla tänkbara lösningar som inte omfattas av lagregleringen. Möjligheten finns då att självreglering leder till större reflektion i näringslivet över ersättningsnivåer och ersättningsars utformning.

Fakultetsnämnden noterar vidare att det redan inom det befintliga regelsystemet finns regler som, beroende på situationen i det konkreta fallet, kan tillgripas som remedier mot excessiva ersättningar. Exempel på detta är skadestandsreglerna och generalklausulerna.

Bolagsverket

Bolagsverket avstyrker för närvarande att kraven på beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag och upplysningar i årsredovisningarna om vissa löner och ersättningar avskaffas.

Bolagsverket sympatiserar visserligen med att detaljkraven på årsredovisningarna kan minskas, men anser samtidigt att den senaste tidens debatt i dessa frågor talar för att den rätta tidpunkten för att överlämna dessa frågor till självreglering ännu inte har infunnit sig. Utvecklingen, även internationellt, behöver stabilisera sig innan det finns anledning att införa lättnader i dessa avseenden. Det vore olyckligt om det kort efter ett borttagande av krav av detta slag skulle komma mer eller mindre tvingande propåer från den internationella scenen som talar för bibehållna eller till och med skärpta regler i författning.

Tillväxtverket

Tillväxtverket avstår från att yttra sig i denna fråga.

Sveriges advokatsamfund

Samfundet tillstyrker förslaget att bestämmelserna om beslutsordningen för ersättningen till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag och bestämmelser för publika bolag m.m. om uppgifter om löner m.m. i årsredovisningen avskaffas. Enligt samfundets uppfattning bör dock denna lagändring inte villkoras av att frågeställningarna först behandlas genom självreglering. Även bortsett från det principvidriga i att på det föreslagna sättet villkora lagändringen av åtgärder av privata aktörer, framstår åtgärden som överflödig. Om frågeställningen inte är värd att reglera i lagstiftning, bör de aktuella reglerna avskaffas oberoende av en eventuell behandling genom självreglering.

Stockholms Handelskammare

Det är av stor vikt att det associationsrättsliga regelverket i möjligaste mån säkerställer att personer i bolagets ledning inte missbrukar det förtroende de fått från aktieägarna och att reglerna främjar en aktiv ägarroll genom t.ex. en tillfredställande transparens i fråga om

ersättningar. Handelskammaren menar dock att det på detta område finns en väl fungerande självreglering, särskilt genom den svenska kod för bolagsstyrning som numera omfattar alla börsbolag. Någon ytterligare reglering krävs därför inte. Handelskammaren tillstyrker förslaget.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Utredaren föreslår att bestämmelserna i aktiebolagslagen om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt i årsredovisningslagarna om information avseende sådana ersättningar ska upphöra att gälla.

Svenskt Näringsliv motsatte sig lagreglering när detta föreslogs 2004 och menade att självreglering var att föredra. Det är därför glädjande att utredaren nu föreslår en avreglering som innebär dels att kraven på att informera om utgivna löner m.m. i årsredovisningslagarna återförs till självreglering för börsnoterade bolag och tas bort helt för övriga publika aktiebolag, dels att bestämmelserna om beslutsordningen tas bort ur aktiebolagslagen och överförs till självreglering.

Svenskt Näringsliv delar bedömningen att fördelarna med självreglering överväger och att EU-kommissionens rekommendation (2004/913/EG om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag) inte lägger något hinder för att genomföra den genom självreglering. Vår uppfattning är att inte heller kommissionens kompletterande rekommendation (2009/385/EG) hindrar detta.

Det är uppenbart att de båda EU-dokumenterna är just rekommendationer och inte ska betraktas som bindande regler. Detta måste beaktas vid självregleringen.

Svenskt Näringslivs grundläggande inställning är att detaljerade regler rörande ersättningssystemens innehåll är olämpliga, och detta oavsett om det sker genom lagstiftning eller i form av självreglering (Koden). Ersättningarna till ledande befattningshavare i ett bolag är i första hand en fråga för aktieägarna genom sina representanter i styrelsen. Styrelsen måste alltid vara fri - och ta ett ansvar för - att besluta om innehållet i ersättningssystemen.

Ordningen att stämman beslutar om riktlinjer för ersättningen till VD och övriga ledande befattningshavare innebär ett avsteg från principerna rörande ansvarsfördelningen mellan bolagsstämman och styrelsen. Stämman utser styrelsen och beslutar om styrelsens arvode. En av styrelsens viktigaste uppgifter är att utse en VD som ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Men det är alltså stämman - inte styrelsen - som bestämmer riktlinjer för VD:ns (och övriga ledande befattningshavares) ersättning. En alltför stor detaljnivå i stämmobeslutet både kringsskräper styrelsens handlingsutrymme och förskjuter ansvaret till stämman; styrelsen kan inte vara ansvarig för något som den inte kan besluta om. Detta kan medföra sämre styrning och kontroll av bolagets verksamhet. Tvärtemot vad som var syftet med nuvarande regelverk.

Ersättningsfrågor är komplicerade. Ett ersättningssystem ska vara utformat på det sättet att det främjar det beteende hos de ledande befattningshavarna som ägaren önskar. Det kan dock vara tekniskt svårt att konstruera sådana system och det är inte lämpligt att diskutera dessa på stämman, särskilt inte i fråga om detaljer. Om stämman anser att styrelsen inte klarar sin uppgift kan stämman alltid avsätta styrelsen, alternativt inte medge styrelsen ansvarsfrihet.

Svenskt Näringsliv tillstyrker således utredarens förslag att upphäva nu nämnda lagbestämmelser. Vår uppfattning är att dessa frågor bäst hanteras inom ramen för en självreg-

lering som tar sikte på att det i berörda bolag ska finnas en öppenhet om ersättningssystemen, såväl mot bolagets aktieägare vad gäller ersättningssystemens *principiella* innehåll, som generellt om *utgivna* ersättningar, samt att bolagen har strukturerade och ordnade *processer* för beredning och beslut i ersättningsfrågor. Självregleringen måste utformas med hänsynstagande till roll- och ansvarsfördelningen mellan bolagsorganen och ska inte innehålla detaljerade regler om ersättningssystemens innehåll.

Utformningen av vissa bestämmelser

I slutbetänkandet (sid. 318ff) diskuterar utredaren även hur vissa begrepp i bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen och i 8 kap. 54 § aktiebolagslagen om revisorsyttrande bör tolkas. Det gäller:

- omfattningen av kretsen ”samtliga personer i bolagets ledning” där utredaren menar att det borde räcka att redovisa information beträffande styrelseledamöterna och VD:n.
- begreppet ”tidigare styrelse och VD, styrelsesuppleanter och vice VD” där utredaren anser det rimligt att det klargörs att fråga är om en funktionssyn, d.v.s. att det enbart är fråga om ersättning m.m. till tidigare styrelseledamöter och tidigare VD som dessa fått under räkenskapsåret för arbete i sin tidigare funktion som styrelseledamot eller VD. Det bör enligt utredaren direkt av lagtexten framgå att det enbart är fråga om sådana personer som avgått under räkenskapsåret.
- begreppet ”vice VD och styrelsesuppleant” där utredaren anser att det hade varit önskvärt med ett klargörande att redovisning endast behöver ske för vice VD som inträtt i VD:ns ställe under räkenskapsåret.

Uppfattningarna om hur nu nämnda begrepp bör tolkas och därmed vilka personers ersättningar som bolagen ska redovisa information om, och om det ska ske på individnivå, skiljer sig åt och har varit föremål för åtskilliga diskussioner mellan företrädare för börsbolag och deras revisorer. Detta har medfört stor osäkerhet för både bolagen och revisorerna. Svenskt Näringsliv välkomnar därför ett klargörande. De förtydliganden som utredaren gör är de som våra berörda medlemsföretag efterfrågat. Angeläget är därför att dessa förtydliganden beaktas vid självreglering, eller om - mot förmodan - utredarens ovan nämnda förslag om avreglering inte genomförs, att förtydligandena snarast möjligt görs i berörda lagbestämmelser.

Lantbrukarnas Riksförbund

LRF avstår ifrån att yttra sig i denna del.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utdelningens förslag att bestämmelser i lagstiftningen om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt bestämmelser för publika aktiebolag och finansiella företag om uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare i årsredovisningen upphör att gälla. Bestämmelserna bör dock upphävas först då frågeställningarna hanteras inom ramen för självreglering.

Utredningen föreslår att de lagbestämmelser som finns beträffande beslutsordning och information avseende ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag ska upphöra att gälla. Frågorna ska i stället hanteras inom ramen för självreglering, lämpligen genom Svensk kod för bolagsstyrning.

Även med beaktande av den finansiella krisen och det fokus på ersättningar till ledande befattningshavare som denna har medfört, ansluter sig FAR SRS till Utredningens uppfattning att självreglering är att föredra framför lagreglering. Med hänsyn till bl.a. mängden rekommendationer och riktlinjer från EU ger självreglering bättre förutsättningar för att enkelt och snabbt anpassa svenska regler till aktuella krav och förväntningar.

Enligt gällande rätt finns regleringar angående beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag i ABL samt utvidgade informationskrav i årsredovisningen för publika aktiebolag och finansiella företag i årsredovisningslagarna. I förarbetena till dessa regler (prop. 2005/06:186 s. 59) angavs att revisorns roll borde lyftas fram särskilt med hänsyn till bestämmelsernas vikt. Detta ledde till en lagstiftning där revisorn ska granska och avge yttrande om de riktlinjer för ersättning som styrelsen beslutat om har följts. I de fall styrelsen och verkställande direktören inte har följt dessa kan det leda till ersättningsskyldighet enligt 29 kap. ABL, vilket revisorn måste beakta i samband med uttalandet i revisionsberättelsen om ansvarsfrihet. Årsredovisningen ska innehålla särskild information om ersättning till ledande befattningshavare som revisorn ska granska i samband med ordinarie revision.

Utredningen är något oklar med vilka delar av revisorns roll som den anser bör finnas kvar även vid självreglering. FAR SRS anser att revisorns roll även framöver inte får underskattas. Revisorn bör därför även framledes ha ett särskilt granskningsuppdrag när det gäller ersättning till ledande befattningshavare. FAR SRS samverkar gärna med Kollegiet för svensk bolagsstyrning kring den närmare utformningen av sådana regler.

Avslutningsvis instämmer FAR SRS i Utredningens uppfattning att det finns behov av att se över vilka personer som ska omfattas av kretsen ”samtliga personer i bolagets ledning”. Detta gäller särskilt oklarheter kring redovisning av ersättningar till vice verkställande direktörer. FAR SRS är beredd att även i denna del medverka vid den närmare utformningen av reglerna i Svensk kod för bolagsstyrning.

Landsorganisationen i Sverige

Sedan några år tillbaka finns lagkrav på att börshandlande aktiebolag vid årsstämman ska fatta beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare. Med riktlinjer avses principer för bestämmande av lön och annan ersättning. Det finns också särskilda lagkrav på publika aktiebolag och finansiella företag när det gäller att i årsredovisningen lämna uppgifter om det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar till styrelse och bolagsledning.

Utredaren föreslår att lagkraven ska upphöra att gälla och istället behandlas genom så kallad självreglering, i praktiken genom kompletteringar av Svensk Kod för bolagsstyrning. Utredaren argumenterar för att självreglering har fördelar genom att vara mer flexibel och snabbare kunna anpassas efter rådande förhållanden. Utredaren hävdar också att näringslivet har ett stort intresse av att ”öka förtroendet för den egna marknaden, vilket talar för starka påtryckningar på efterlevnad”.

Tyvärr visar erfarenheterna från den finansiella krisen att självreglering inte alltid är en effektiv metod att komma till rätta med osunda beteende. LO anser därför att det är klokt att stå fast vid dagens lagstiftning, som troligen är en mer lämplig metod än självreglering när det gäller att säkerställa att riktlinjer för ersättning till styrelse och ledning utformas på ett sätt som är i överensstämmelse med aktieägarnas intressen.

Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen

Utredningen föreslår att bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt de utvidgade bestämmelserna för publika bolag och finansiella företag om uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare i årsredovisningen ska upphöra att gälla. Bestämmelserna bör dock upphävas först då frågeställningarna behandlas genom självreglering.

Bankföreningen som instämmer i utredningens förslag anser att ersättningsfrågor är sådana frågor som ägarna och företagens kontrollfunktion i första hand bör hantera. Det bör dock noteras att Europeiska kommissionen den 30 april 2009 dels utfärdat en rekommendation om ersättningspolicy inom den finansiella sektorn, dels kompletterat rekommendationerna 2004/913/EG och 2005/162/EG när det gäller ordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i börsnoterade företag. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja tillämpningen av dessa rekommendationer senast den 31 december 2009. Vidare har Committee of European Banking Supervisors (CEBS) den 20 april 2009 publicerat sina principer för ersättningspolicy inom den finansiella sektorn. Principerna bör, enligt CEBS, införlivas av företagen innan utgången av kvartal tre 2009. För närvarande pågår även ett arbete med att revidera direktiven 2006/48/EG och 2004/39/EG avseende bl.a. reglerna för ersättningssystem. Med hänsyn till det pågående regelförändringsarbetet avstår Bankföreningen från att i detta läge att lämna ytterligare synpunkter.

Finansbolagens Förening

Enligt föreningen är självreglering ofta bättre och mer ändamålsenligt än lagreglering. Föreningen har därför inget att erinra mot förslaget om att bestämmelser i lagstiftningen om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt publika aktiebolag och finansiella företag förslås upphöra och när den kan ersättas av självreglering. Föreningen noterar dock att det pågår flera processer mot ökat reglering inom EU både vad gäller finansiella företag och börsföretags ersättningar till olika befattningshavare.

Fondbolagens Förening

Föreningen välkomnar den återgång till självreglering av frågor om ersättning till ledande befattningshavare som föreslås i betänkandet. Förslaget lämnas mot bakgrund av att Svensk kod för bolagsstyrning nu omfattar samtliga börsbolag, inte bara de största, att självregleringen har förutsättningar att snabbare kunna anpassas till rådande marknadsförutsättningar och att denna flexibilitet kan komma att minska företagens administrativa kostnader. En förutsättning för att avskaffa reglerna i aktiebolagslagen är att en motsvarande reglering införs i Svensk kod för bolagsstyrning och reglerna föreslås upphöra först när en sådan reglering införts.

Fondbolagens förening yttrade sig redan 2005 över det förslag som då presenterades om införande av regler om ersättning till ledande befattningshavare i aktiebolagslagen. Föreningen framförde då att självreglering var bäst lämpad att hantera ersättningsfrågor samt motsatte sig att bolagsstämman skulle fatta bindande beslut om riktlinjer på detaljnivå. Föreningen vidhåller sin inställning och menar även fortsättningsvis att det måste vara styrelsens ansvar att fastställa anställningsvillkor för ledningen eller enskilda befattningshavare. Föreningen tillstyrker följaktligen utredningens förslag.

Vad beträffar den närmare utformningen av reglerna anser föreningen dock att det är betydelsefullt att ta i beaktande att Europeiska kommissionen den 30 april 2009 dels utfärdat en rekommendation om ersättningspolicy inom den finansiella sektorn, dels kompletterat rekommendationerna 2004/913/EG och 2005/162/EG när det gäller ordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i börsnoterade företag. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja tillämpningen av dessa rekommendationer senast den 31 december 2009 och det är nödvändigt att reglerna utformas i enlighet med dessa rekommendationer.

Kollegiet för svensk bolagsstyrning

Kollegiet begränsar sitt svar till de frågor om ersättningar till ledande befattningshavare som behandlas i betänkandets Del III.

Utredaren föreslår att bestämmelserna i aktiebolagslagen om beslutsordning för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt bestämmelserna i årsredovisningslagen om uppgifter om löner m.m. till samma krets av befattningshavare ska upphöra att gälla under förutsättning att motsvarande regler behandlas genom självreglering. Det regelverk inom näringslivets självreglering som därvid skulle bli aktuellt är Svensk kod för bolagsstyrning (Koden), för vilken Kollegiet ansvarar.

I samband med Lagutskottets behandling av det lagstiftningsärende, som ledde till att dessa bestämmelser infördes i lag, framförde Kollegiet starkt kritiska synpunkter på den planerade lagstiftningen med hänvisning dels till att de aktuella frågorna redan var föremål för väl fungerande självreglering på aktiemarknaden, dels till att det skulle riskera att på sikt urholka självregleringen om den ena viktiga frågan i efter den andra lyfts ut ur självregleringen och överförs till lag. De aktuella bestämmelserna har sin grund i en rekommendation från EU-kommissionen om ersättningar till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2004/913/EG), och det finns inget krav på att de frågor som där behandlas ska genomföras i form av lagreglering. Den positiva syn på självreglering på den svenska aktiemarknaden som delas av både lagstiftare och marknadsaktörer är grundad på självregleringens fördelar när det gäller att fastställa normer i frågor där viss flexibilitet är eftersträvandsvärd, såväl när det gäller reglernas tillämpning som deras anpassning till förändrade förhållanden.

Kollegiet delar mot denna bakgrund utredarens analys av frågan och tillstyrker samtliga förslag som framförs. Kollegiet är också berett att ta in motsvarande regler i Koden om och när ett genomförande av utredarens förslag aktualiseras.

I ett sådant sammanhang skulle Kollegiet också kunna överväga att, i fråga om bolagsstämmans inflytande på ersättningar till ledande befattningshavare, som enligt nu gällande regler utövas genom att stämman fastställer av styrelsen föreslagna riktlinjer för sådana ersättningar, övergå till den internationellt vanligare modellen med en s.k. ersättningsrapport till bolagsstämman. Det är den modell som förordas i den ovan nämnda rekommendationen från EU-kommissionen och som det även hänvisas till i den kompletterande rekommendation i samma frågor som utgavs av EU-kommissionen i april 2009 (2009/385/EG). Utöver en anpassning till den modell som idag vanligen tillämpas inom övriga EU skulle en sådan lösning sannolikt kunna minska den oklarhet beträffande ansvarsfördelning mellan styrelse och bolagsstämma som nu gällande bestämmelser ansetts medföra, samtidigt som ägare och övriga intressenter skulle få bättre inblick i bolagets ersättningssystem än med nuvarande system.

Nasdaq OMX Stockholm AB

Börsen är av den uppfattningen att självregleringen är ett effektivt sätt att styra aktiemarknadsbolagens beteende när det bl a gäller åtgärder som stärker förtroendet för finansmarknaden. Självregleringar skapar på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt en nödvändig flexibilitet för aktiemarknadsbolagens skilda verksamheter. Eftersom självregleringen indirekt emanerar från de berörda bolagen själva så är viljan till god efterlevnad ofta hög. Det skapas en tydlig vilja att uppfylla bolagskodens mening och syfte.

Genom att implementera regler om ersättningar till ledande befattningshavare i bolagsstyrningskoden kommer de att utgöra god sed på värdepappersmarknaden. Börsens marknadsövervakning har att övervaka att de noterade aktiemarknadsbolagen följer god sed. För det fall ett noterat bolag inte följer god sed kan börsens marknadsövervakning initiera disciplinärende hos börsens disciplinnämnd, som i sin tur kan fatta beslut om sanktioner i form av varning, böter eller avnotering. Vad som bör understrykas är att om ett noterat bolag väljer att förklara varför bolaget inte följer en viss regel om ersättningar till ledande befattningshavare så utgör det inget brott av börsens regler så länge som förklaringen är godtagbar enligt bolagsstyrningskoden. Huruvida en förklaring är godtagbar enligt bolagsstyrningskoden är en frågeställning som Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning och Aktiemarknadsnämnden ansvarar för. Det finns således en möjlig utveckling som innebär att aktiemarknadsbolagen väljer att lämna förklaring till varför de inte tillämpar reglerna i bolagskoden om ersättning som är acceptabla ur ett god sed perspektiv, men som ur ett samhällsperspektiv kanske inte är nöjaktiga. I sådant fall finns det givetvis möjlighet för lagstiftaren att vidta lagstiftningsinitiativ.

Lagstiftningsåtgärd kan eventuellt övervägas för finansiella institutioner, vars verksamhet kan utgöra en systemrisk. Det är viktigt att dessa institutioners incitamentsprogram till ledande befattningshavare inte bara ligger i linje med aktieägarnas intresse utan även med samhällsintresset. Det ligger i samhällets intresse att de finansiella institutionerna, vars verksamhet kan utgöra en system risk, har incitamentsprogram som belönar risktagande som inte riskerar den finansiella marknaden i en vidare betydelse. Om sådant risktagande premieras kan samhället tvingas gå in och rädda institutionen från konkurs. Finansinspektionen skulle kunna utgöra den myndighet som i sin tillsyn säkerställer att ersättningsprogrammen för de finansiella institutionerna premierar ett rimligt risktagande. Tillsynen skulle då vara inriktad på sammansättningen av ersättningsprogrammen och inte på själva nivåerna.

EU Kommissionen har den 30 april 2009 offentliggjort rekommendationen för ersättningspolicy inom finanssektorn (C(200) 3159) och rekommendationen (C(2009)3177), som skall utgöra komplement till rekommendationen 2004/913/EC och 2005/162/EC rörande ersättning till ledningen i noterade bolag. Börsen gör den bedömningen att de två ovanstående rekommendationerna, som utfärdades den 30 april i år, inte föranleder någon förändring i betänkandets förslag avseende frågan om ersättningsreglerna skall regleras genom lag eller genom självreglering. Sammanfattningsvis har börsen inte något att erinra mot förslaget rörande ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag (avsnitt 14) .

Svensk Inkasso

Svensk Inkasso tillstyrker utredningens förslag om att bestämmelserna gällande ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag ska avskaffas och i stället ske genom självreglering. Såsom det framgår av utredningen överväger fördelarna med en sådan ordning nackdelarna.

Sveriges Aktiesparares Riksförbund

Sammanfattning

- Aktiespararna avstyrker förslaget att mönstra ut bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag från lagstiftningen, företrädesvis i Aktiebolagslagen ("ABL") 8 kapitel, för att istället behandlas via självregleringen.
- Aktiespararna har tidigare ställt sig positivt till Förtroendekommissionens⁶ förslag att i lagstiftningen införa bestämmelser för beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare och till Justitiedepartementets förslag om implementering av EU-kommissionens rekommendation 2004/913/EG⁷.

Aktiespararna avstyrker förslaget att dagens lagstiftning om ersättning till ledande befattningshavare ska överföras till självreglering, i första hand till Svensk kod för bolagsstyrning ("Koden"). Aktiespararna anser att en sådan ordning är olycklig eftersom Koden vare sig är tvingande eller omfattar alla aktiemarknadsbolag eller publika bolag i övrigt.

Aktiespararnas erfarenhet

EU-kommissionens rekommendation av den 14 december 2004 om att främja en lämplig beslutsordning för ersättningen till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2004/719/EG) syftar till att främja en sund bolagsstyrning genom att ge aktieägare mer information och ytterligare inflytande. Rekommendationen är inte bindande för EU:s medlemsstater, men utgör ett riktmärke för arbetet på nationell nivå. Ett nationellt genomförande kan ske såväl genom lagstiftning som genom någon slags självreglering. Sverige har valt att införa rekommendationen i ABL. Den del i ABL som trädde i kraft den 1 juli 2006 angående skyldigheten att besluta om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare på bolagsstämman har inneburit en nödvändig genomlysning av ersättningsprogrammen.

Aktiespararna har sedan länge drivit uppfattningen att ersättningsfrågorna har en stor betydelse för allmänhetens förtroende för näringslivet och välkomnade förslaget att lagreglera EU-rekommendationen. Aktiespararna har inom ramen för sitt arbete med bolagsstyrning under de senaste åren observerat förekomsten av komplexa ersättningssystem, överdrivna ersättningsnivåer och även försök till olika former av manipulation i syfte att maximera utfallet för personer som omfattats av ersättningsprogrammen.

Aktiespararna anser att det är viktigt att det finns tydliga regler och riktlinjer för hur beslut om ersättningar till ledande befattningshavare ska fattas. Aktiespararna anser att beslut om ersättningsprogram ska verkställas av företagets styrelse samt förankras hos aktieägarna. Beslut om principerna för ersättning till verkställande direktör och övrig

⁶ SOU 2004:74.

⁷ Kommissionens rekommendation av den 14 december 2004 om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag.

bolagsledning ska fattas på bolagsstämman. Stämmobeslutet kan innebära principer om att det ska finnas en övre gräns för det möjliga utfallet i ett bonusprogram eller att den totala ersättningen aldrig får överstiga en viss procentuell andel i förhållande av den fasta lönen. För att aktieägarna på bolagsstämman ska kunna fatta ett väl underbyggt beslut måste beslutsunderlaget ha funnits tillgängligt för aktieägare i god tid innan beslutet ska fattas. Utförlig information om ersättningsprogrammet och dess villkor ska således anges i kallelsen till stämman. De av aktieägarna fastställda principerna gynnar genomlysningen av företaget och stärker förtroendet för aktiemarknaden och näringslivet i stort.

Lagregleringen

Aktiespararna avstyrker utredningens förslag att föra över reglerna om ersättning för ledande befattningshavare till självregleringen, i första hand nämns Koden. Aktiespararna anser att lagstiftningen ska kvarstå, men att näringslivets självreglering kan vara ett värdefullt komplement till lagreglerna.

Det associationsrättsliga regelverket ska i möjligaste mån säkerställa att personer i bolagets ledning inte missbrukar det förtroende som de har fått från aktieägarna och att reglerna främjar en aktiv ägarroll. Ersättningsreglerna ska också ge aktieägarna en bättre insyn i och möjlighet att påverka ersättningarna till de ledande befattningshavarna och ge dem en möjlighet att diskutera saken. Bakgrunden till dagens regler för ersättning till ledande befattningshavare är att öka allmänhetens förtroende för näringslivet. Självregleringen kan inte i samma utsträckning som en lagregelring stärka allmänhetens förtroende för näringslivet eftersom självregleringen utarbetas och tillämpas av dem som är närmast berörda av den. Självregleringen kan inte tillförsäkra aktieägarna den insyn och det inflytande som ges genom lagstiftningsprocessen. I ett förtroendeperspektiv är det således inte lämpligt att överföra regleringen från lagstiftningen till självregleringen.

Ersättningsfrågorna är inte enbart relevanta för aktieägarna. Även bolagets anställda, borgenärer och samhället i stort har ett befogat intresse av att de ledande befattningshavarnas ersättning är rimlig. Ersättningsfrågorna påverkar förtroendet för näringslivet i stort. Utvecklingen på aktiemarknaden har också fått allt större betydelse för den enskildes ekonomiska trygghet. Den vuxna befolkningen i Sverige är ett aktieägende folk, som antingen äger aktier direkt eller via aktiefonder⁸. Den allmänna pensionen och dess premiepension har också ökat betydelsen av utvecklingen på aktiemarknaden. Allmänheten har således ett berättigat intresse av att ekonomin i de bolag där deras kapital är investerat inte påverkas negativt av olämpliga ersättningsprogram. Detta faktum stärker behovet av en lagreglering på området. Den självreglering som finns på området är av stor betydelse men kan inte tillförsäkra den insyn och det inflytande som kan uppnås genom lagstiftning. Tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen finner i dagsläget sina former. Det är Aktiespararnas bedömning att den nu gällande lagstiftningen på sikt kommer skapa praxis som ger än bättre insyn och skydd än vad som idag är fallet. Många bolag förstår ännu inte lagens innebörd på det här området. Rutinerna kring efterlevnaden måste förbättras för att tänkt genomslag ska nås.

Koden omfattar inte alla aktiemarknadsbolag utan endast de aktiebolagen vars aktier handlas på en reglerad marknad, som Nasdaq OMX och NGM Equity. De bolag vars

⁸ Många svenskar sparar i aktier och aktiefonder. Statistik från SCB visar att 17,6 procent av svenskarna äger aktier privat och hushållens andel av investeringsfondernas ägande motsvarar 79 procent. Källa, SCB Aktieägarstatistik 2008.

aktier är upptagna till handel på någon av MTF:erna⁹ faller utanför. Aktiespararna anser att alla bolag vars aktier är spridda på aktiemarknaden och handlas på en reglerad marknad eller MTF är av sådant intresse att informationskraven och beslutsformen för ersättning alltid behöver uppfyllas.¹⁰ Det är också Aktiespararnas uppfattning att stödet för detta hos allmänheten är stort.

Koden bygger på principen ”följa eller förklara”, innebärande att de företag som inte önskar omfattas av en viss regel kan välja att inte tillämpa den. Om bolaget finner att en viss regel inte passar med hänsyn till dess särskilda omständigheter kan det välja att avvika från denna regel, under förutsättning att detta tydligt redovisas samt motiveras. Aktiespararna har i sitt arbete med bolagsstyrning uppmärksammat att följsamheten inom ramen för självregleringen i vissa delar brister. En del bolag förklarar inte på ett tillfredsställande sätt vilka regler som bolaget avviker ifrån och varför.¹¹

Om regleringen om ersättning till ledande befattningshavare förs över till självregleringen och Koden befarar Aktiespararna att flera bolag kommer att falla utanför tillämpningsområdet och att vissa bolag väljer att inte tillämpa regelverket. Dessa frivilliga avsteg kan på sikt skada förtroendet för aktiemarknaden.

Inom EU pågår för närvarande en revidering av kommissionens rekommendation 2004/913/EG. Den 24 mars 2009 publicerade ”The European Corporate Governance Forum” (”EUCGF”) ett dokument som pekade på tre områden där det kan finnas reformbehov:

- 1) information avseende ersättning till styrelseledamöter och ledande befattningshavare,
- 2) processen för fastställande av ersättning till styrelseledamöter och ledande befattningshavare (beslutsformer), samt
- 3) typen och storleken av ersättningen till styrelseledamöter och ledande befattningshavare.

Aktiespararna ser positivt på avsikten att skärpa 2004 års rekommendation om ersättning till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag utifrån de tre föreslagna områdena för reform. För det fallet att en översyn av regelverket blir aktuell från EU:s sida finns i ljuset av senare tids händelseutveckling och debatt sannolikt utrymme för förändringar. Aktiespararna konstaterar att öppenhet om ersättningspolicys och om ersättningsprogrammets innehåll, liksom en mer oberoende beslutsprocess bör stärka allmänhetens förtroende för aktiemarknaden och aktier som sparform. Med tanke på detta arbete föreslår Aktiespararna att lagstiftaren avvaktar en eventuellt reviderad version av rekommendationen.

Sveriges Finansanalytikers Förening

Styrelsen har enligt aktiebolagslagen ansvar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter. Dess ansvar och tillsynsskyldighet kan enligt samma lag inte delegeras. Det förhållande att bolagsstämman, som lagen är utformad idag, fattar beslut

⁹ Aktietorget, Alternativa aktiemarknaden, First North och NGM MTF.

¹⁰ Den nya lagen för värdepappersmarknaden delar upp svenska, liksom andra europeiska, marknadsplatser för aktiehandel i reglerade marknadsplatser (motsvarande de tidigare börserna) respektive MTF:er. Vilket innebär att MTF:er inte blir underkastade en lika ingående reglering som till exempel Nasdaq OMX Nordiska Börs. Däremot kan de själva välja att följa en mer ingående reglering.

¹¹ Ett exempel är Mekonomens årsredovisning som anger följande: *”Mekonomens eventuella avvikelser från Koden och motiveringar redovisas löpande i texten”*. Någon ytterligare redovisning finns dock inte.

om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare har rubbat ansvarsfördelningen mellan aktieägarna och styrelsen. Styrelsernas lagstadgade ansvar har urholkats och aktieägarnas möjlighet att utkräva ansvar för felaktigt utformade ersättningsprogram har därmed försvagats. Således har aktieägarna i efterhand ingen eller liten möjlighet att kritisera ersättningsprogram som antagits av en bolagsstämma även om beslutet grundats på bristande information eller kunskap och därför lett till oönskade effekter.

SFF anser att det ligger i såväl bolagets som ägarnas bästa intresse att styrelsen har mandat att utforma ersättningsprogram på sätt som den finner lämpligt. Bolagsstämman har därefter att pröva om styrelsen har förvaltat sitt mandat på bästa sätt och styrelsen har till ansvar att redovisa utfall och effekter på ett tydligt och förståeligt sätt till stämman. Det bör emellertid inte åligga stämman att ta ställning till komplexa och svårbedömda incitamentsfrågor på hög detaljnivå.

Mot denna bakgrund ställer sig SFF bakom utredningens förslag att överföra beslutsfrågor i ersättningsfrågor till självregleringen. Självregleringen bör ha fokus på bolagets olika funktioner, ansvar och gränsdragning enligt aktiebolagslagen.

Tredje AP-fonden

Tredje AP-fonden stödjer utredarens förslag om att bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag i aktiebolagslagen samt de utvidgade bestämmelserna om att lämna information i årsredovisningen för publika aktiebolag och finansiella företag i årsredovisningen ska upphävas.

Tredje AP-fonden vill särskilt framhålla att lagstiftarens huvudsakliga argument för reglering genom lagstiftning inte längre bär eftersom Svensk kod för bolagsstyrning numer omfattar alla börsbolag. Koden lämnar visserligen utrymme för aktiebolag att avvika från den, men detta bör ses som en styrka då nuvarande lagstiftning sannolikt inte är anpassad för samtliga aktiemarknadsbolag oavsett storlek, struktur och verksamhet. Slutligen instämmer Tredje AP-fonden i utredarens slutsats att självreglering snabbare kan anpassas efter rådande förhållanden och i det fall en framtida skärpning av kraven behövs är det sannolikt enklare att göra detta inom ramen för ett självregleringssystem än genom lagstiftning.

Alecta pensionsförsäkring, ömsesidigt

Alecta ställer sig positivt till förslaget att överföra bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare från lagstiftning till självreglering.

Alecta vill i sammanhanget också betona vikten av att värna om styrelsens tydliga ansvar för ett aktiebolags organisation och för förvaltningen av dess angelägenheter som följer av 8 kap. 4 § ABL och som är en hörnpelare i svensk aktiebolagsrätt. Alecta anser att den nu gällande ordningen, som föreskriver att bolagsstämman, och därmed inte styrelsen, skall besluta om detaljerade riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare också innebär att ansvaret för riktlinjerna i alltför hög grad flyttas från styrelsen till bolagsstämman, med konsekvens att aktieägarnas möjligheter att hålla styrelserna ansvariga för brister i aktiebolagets ersättningsprogram minskar.

Alecta förordar därför att självregleringen, vid utmönstringen av de aktuella reglerna ur ABL, ges ett tillräckligt utrymme att utforma reglerna om riktlinjer rörande ersättning till ledande befattningshavare, på ett sådant sätt att bolagsstyrelsernas ansvar för dessa frågor inte begränsas.

De ovan framförda synpunkterna ligger i linje med särskilda yttranden som Alecta tidigare avgivit dels över departementspromemorian 2005-01-04 – Ersättningar till ledande befattningshavare i aktiebolag – dels över betänkandet Svensk kod för bolagsstyrning.

Investor AB

Vi är positiva till en ordning innebärande att de föreslagna frågorna överförs till självreglering. Vi tycker dock att några frågor är viktiga att beakta i detta sammanhang. Dessa frågor gör sig också gällande om regleringen skulle ligga kvar i lagstiftning.

Utvecklingen de senaste åren har inneburit att ersättningsfrågor och inte minst incitamentsprogram redovisas och beslutas på en relativt hög detaljnivå av bolagsstämman. Denna utveckling är delvis olycklig och står, enligt vår mening, i strid med den grundläggande ansvarsfördelningen mellan styrelsen och stämman. Det är viktigt att styrelsen ges handlingsfrihet att utforma programmen och anpassa desamma på det sätt styrelsen finner lämpligt. Detta är en av styrelsens viktiga uppgifter. Om stämman i efterhand är missnöjd med hur styrelsen utnyttjat detta mandat är detta närmast en fråga som bör föranleda överväganden om huruvida bolaget har en lämplig styrelse eller ej. En alltför stor detaljnivå i stämmobeslutet både kringskar styrelsens handlingsutrymme och förskjuter ansvaret till stämman att ta ställning till svåra avväganden och komplicerade tekniska frågor. Styrelsen blir på detta sätt också "fri från ansvar" i det att stämman tagit ställning till detaljerna och styrelsen varken kan utöva beslutanderätt eller kan ställas till ansvar för hur sådan beslutanderätt utövats. En sådan ordning kan indirekt få till effekt att styrelsen får ett incitament att utforma programmet på det sätt som bedöms att vid beslutstillfället ha bäst förutsättningar att vinna stöd på stämman snarare än ett på det sätt styrelsen bedömer bäst gagnar bolaget och dess aktieägare på längre sikt.

Enligt vår mening är det egentligen endast frågan om total utspädningseffekt av incitamentsprogrammen vid en maximal tilldelning samt total maximal kostnad för programmet som är relevant för stämman att ta ställning till. Övriga frågor borde lämnas till styrelsens avgörande och styrelsen bör ha fullt ansvar för att strukturera programmen och tillse att fördelning inom programmen är för verksamheten ändamålsenlig. Utfallet kommer ju att redovisas i efterhand och stämman kan då ta ställning till om styrelsen hanterat sitt mandat på ett lämpligt sätt. Redovisning av utfall och effekter av programmen blir i så fall än viktigare och fokus för självregleringen (eller i förekommande fall lagstiftningen) bör i så fall läggas på denna fråga.

Vi förordar således, oavsett om denna fråga regleras i självregleringen eller genom lag, en ordning som mer tydligt grundar sig på de olika bolagsorganens funktioner och ansvar samt gränsdragningen mellan olika bolagsorgan. I en sådan ordning är det styrelsen som måste ha det totala ansvaret att inom ramen för av stämman beslutad gräns för utspädningen och maximal kostnad besluta om såväl riktlinjer och principer för programmen som de faktiska villkoren. Styrelsen får därmed också ett reellt och oinskränkt ansvar för programmen. För att aktieägarna skall kunna utvärdera hur väl styrelsen hanterat denna fråga blir informationsgivningen till aktieägarna den viktigaste frågan. Skulle man ändå välja att ha kvar kravet på att de huvudsakliga principerna skall beslutas av stämman förordar vi att man i så fall i Koden respektive aktiebolagslagen tydliggör att allt utöver de övergripande och huvudsakliga principerna är styrelsens beslut och ansvar och att detaljfrågor inte bör hänskjuts till stämman.

Vi vill slutligen framhålla att vi i likhet med utredaren anser att dessa frågor lämpligen hanteras inom ramen för självreglering inte minst med anledning av de resonemang som vi anför ovan. Vi hoppas därför att det i ett eventuellt kommande uppdrag till självregleringen att behandla frågan ges tillräckligt utrymme för att innefatta en reglering som ändrar de senaste årens utveckling med en allt ökande detaljnivå på stämmobeslut i ersättningsfrågor.

Nordstjernan AB

När det gäller kravet i lag på att stämman ska fatta beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare anser Nordstjernan att lagstiftaren gjorde en logisk lapsus när reglerna infördes. Det är viktigt att detta rättas till så fort som möjligt. Eftersom bolagsstämman genom lagstiftarens försorg frångått styrelsen uppgiften att fastställa riktlinjerna för ersättning till ledningen blir en konsekvens att bolagsstämman också frångått styrelsen ansvaret. Styrelsen kan ej vara ansvarig för något den inte kan besluta om. Nordstjernan anser att det är principiellt fel att bolagsstämman skall ta detta ansvar och det därför är viktigt att ansvaret för ledningens ersättningar åter läggs på styrelsen.

Ett steg i denna riktning är att stämmobeslutskravet tas bort ur lagen. Nordstjernan anser dock att skälen emot är lika starka när det gäller förslaget att låta detta stämmobeslutskrav regleras inom ramen för självregleringen. Nordstjernan är därför emot detta senare förslag. Styrelsen är det bolagsorgan som ska fatta alla beslut om fastställande av riktlinjer för ersättning till ledningen. Styrelsen får därefter svara för sina beslut inför bolagsstämman.

Frågan om beslutanderätten avseende principer för ledningens ersättning är en fråga Nordstjernan tidigare yttrat sig om. I vårt remissvar avseende Svensk kod för bolagsstyrning daterat den 28 september 2004 står det: "Även förslaget att bolagsstämman ska besluta om ersättningsform till den verkställande ledningen är mer ett utslag av tidsandan än förståelse av att bedriva styrelsearbete. Att en och annan styrelse de facto har kört i diket i frågan om ersättning till ledningen tas till intäkt för att bolagsstämman skulle göra ett bättre jobb. Så är inte fallet och en styrelses allra viktigaste uppgift är, och kommer så att förbli, att rekrytera och styra en verkställande direktör. Och då måste styrelsen också ha kontroll över ersättningsfrågor och inte behöva förlita sig på beslut fattat av en bolagsstämma." Detta var Nordstjernans syn år 2004 och det är Nordstjernans syn år 2009.

16 Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser

Skatteverket

Skatteverket ifrågasätter om regleringen inte istället bör ske i preskriptionslagen (1981:130), eller alternativt att det av bestämmelsen i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag uttryckligen bör framgå att den avser medansvaret för sådana fordringar mot bolaget som omfattas av preskriptionslagen.

Kronofogdemyndigheten

KFM tillstyrker att det i handelsbolagslagen införs en särskild preskriptionsregel i fråga om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter det att bolagsmannens avgång har registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet

Fakultetsnämnden tillstyrker utredningens förslag.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

Fakultetsnämnden tillstyrker betänkandets förslag.

Bolagsverket

Bolagsverket tillstyrker att det införs en särskild preskriptionsregel, av det föreslagna innehållet, i lagen om handelsbolag och enkla bolag i förhållande till de bolagsmän som avregistrerats ur ett handelsbolag.

Stockholms Handelskammare

Handelskammaren tillstyrker utredningens förslag om preskription för bolagsmans förpliktelser i lagen om handelsbolag och enkla bolag.

Lantbrukarnas Riksförbund

Enligt betänkandet ska införas en preskriptionsregel i lagen om handelsbolag och enkla bolag. Denna föreslås innebära att en bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret. Detta om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

En mycket stor begränsning i dagens regelsystem är frånvaron av en sådan preskriptionsregel. Detta i kombination med det faktum att delägarna i handelsbolag är personligt och solidariskt ansvariga för företagets skulder och förpliktelser motiverar införandet av en sådan preskriptionsregel. LRF tillstyrker därför införandet av en sådan regel.

Vid utformandet bör det emellertid ligga nära till hands att snegla på regleringen för EEIG (europeiska ekonomiska intressegemenskaper). Precis som i handelsbolaget svarar medlemmarna i en gruppering obegränsat solidariskt för grupperingens skulder och förpliktelser.

Tiden för preskriptionen bör därför sättas till fem år istället för föreslagna tio år. Det är rimligt att tiden för preskription räknas från den tidpunkt då bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret.

FAR SRS

FAR SRS tillstyrker Utredningens förslag att i lagen om handelsbolag och enkla bolag införs en preskriptionsregel innebärande att en bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Finansbolagens Förening

Enligt utredningens förslag bör det i lagen om handelsbolag och enkla bolag införs en preskriptionsregel innebärande att en bolagsmans ansvar preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats, om preskription dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen. Som framgår av betänkandet innebär detta en försämring för borgenärerna. Försämringen mildras dock av att preskription enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen inte gäller retroaktivt dvs. den gäller endast bolagsmän som avregistrerats efter lagens ikraftträdande. Vid angivna förhållande finner föreningen ingen anledning att motsätta sig den föreslagna regleringen.

Svensk Inkasso

Svensk Inkasso tillstyrker utredningens förslag om införande av en preskriptionsregel gällande bolagsmans ansvar för handelsbolags förpliktelser efter bolagsmannens utträde och att ett sådant ansvar ska preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts. Svensk Inkasso anser att det är rimligt att en avgående bolagsmans ansvar preskriberas efter en viss tid och att en preskriptionstid om tio år utgör en rimlig tidsram.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF

Vid sidan av förändringar i ABL har utredningen behandlat en näraliggande frågeställning om bolagsmans ansvar i handelsbolag. Sådant ansvar är solidariskt, och har enligt dagens regler ingen individuell preskriptionstid för delägare som lämnat bolaget. Detta innebär att en bolagsman som avgått även efter detta kan bli ansvarig för förpliktelser som väcks mot bolaget, avseende händelser som inträffat under den tid som denne varit registrerad delägare. Genom att fordringsägare kan välja att väcka talan mot bolaget och bryta preskriptionen, kan följderna bli att en bolagsman som utträtt kan bli evigt ansvarig enligt reglerna om solidariskt ansvar mellan delägarna för bolagets förpliktelser.

Utredningen anser att en sådan ordning kan ifrågasättas, och framstår som oskälig för den som utträtt. Förslag framförs därför om att en personlig preskriptionstid skall införas för bolagsman som utträtt, vilket innebär att denne efter 10 år sedan avregistrering i handelsregistret inte längre skall vara solidariskt ansvarig för tidigare förpliktelser, om inte borgenären gör anspråk som riktas direkt mot bolagsmannen istället för mot bolaget.

SRF anser att handelsbolaget som bolagsform utgör ett bra alternativ att bedriva näringsverksamhet, och att just den solidariska ansvarsfrågan för delägarna är denna forms största begränsning. Det problem som utredningen uppmärksammat är därför angeläget att reglera på ett mera balanserat sätt än dagens regler, och utredningens förslag är en lämplig ordning för en bättre lösning. SRF anser dock att utredningen här kunde gått ett steg längre och begränsat preskriptionstiden till 5 år för avregistrerad delägare.

SRF tillstyrker förslaget, men anser att den personliga preskriptionstiden för avregistrerad delägare borde kunna sättas till 5 istället för 10 år.

17 Övrigt

Hovrätten för Västra Sverige

Kommentarer till utredarens författningsförslag.

Förslag till lag om ändring av aktiebolagslagen (2005:551).

- a) 5 kap. 4 a § Frågan är om denna paragraf behövs.
- b) 5 kap. 6 a § Den språkliga utformningen av denna bestämmelse bör ses över framförallt när det gäller punkten 2.
- c) 5 kap. 6 b § I andra stycket bör ”när den berättigade är” strykas.
- d) 5 kap. 9 § tredje stycket Eftersom bolaget rimligen måste kräva att en ”behörig” person styrker sin behörighet bör denna bestämmelse omformuleras.

Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

- a) 2 kap. 25 § Texten i den reviderade bestämmelsen är ålderdomlig och bör omformuleras.

Revisorsnämnden

Enligt RN:s uppfattning bör bestämmelsen i 5 kap. 4 a § kunna utgå helt, eftersom det för framtiden inte bör vara nödvändigt att reglera att aktiebrev inte ska utfärdas. I vart fall bör bestämmelsen kunna förenklas, så att den utformas som en gemensam regel för privata och publika aktiebolag.

Enligt vad som anges på sidan 340 i betänkandet är avsikten att skydd för överlåtarens borgenärer ska uppkomma vid tiden för underrättelsen till bolaget. Det är RN:s uppfattning att bestämmelsen i 5 kap. 10 a § bör revideras i syfte att förtydliga detta.

RN vidare anser att bestämmelsen i 9 kap. 1 första stycket är onödigt svårläst, och förordar att bestämmelsen utformas med beaktande av de överväganden som görs inom ramen för det lagstiftningsärende som behandlar revisorsfrågor.

Uttrycket ”förvärv ... enligt 4 a § med överenskommelse med en eller flera ägare” i 19 kap. 12 a § liksom motsvarande uttryck i 19 kap. 12 e § (”förvärvas genom en överenskommelse”) bör enligt RN:s mening förtydligas.

Det kan vidare ifrågasättas om inte vissa av de föreslagna bestämmelser som enbart innehåller hänvisningar till andra lagrum – exempelvis bestämmelsen i 9 kap. 49 § – tynger lagtexten i onödan.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet

I ett särskilt yttrande aktualiserar experten Urban Engerstedt frågan om tvångslikvidationsreglerna vid kapitalbrist i aktiebolag. Fakultetsnämnden erinrar om att den i svar på remiss av Aktiekapital i privata aktiebolag, SOU 2008:49, dnr JURFAK 2008/90 utvecklat motsvarande synpunkter

Bolagsverket

Utredningen har inte lämnat något förslag om ikraftträdande. Många större reformer är för närvarande aktuella. Det gäller exempelvis aktiekapitalets storlek, revisionsplikten och kraven på redovisning m.m. Bolagsverket menar att det denna gång är extra viktigt

att alla reformer inom de nu aktuella områdena samordnas till ett fåtal större paket av regler. Det är också av stort värde att tiden (tiderna) för ikraftträdande utformas så att det ges rejält med tid, *minst* sex månader, mellan ett beslut i riksdagen och ikraftträdandet. Detta behövs för att ge företagen, revisorerna, företagens intressenter, och myndigheterna tillräckligt med tid till information och andra förberedelser i form av nya datasystem osv.

Bolagsverket delar utredningens uppfattning om behovet av ökad information till företagen, särskilt vid förändringar i reglerna. Bolagsverket är villigt att öka sina informationsinsatser samt att rikta ansträngningar till de områden som utredningen pekar ut. Bolagsverket har i anslutning till detta ett par kommentarer.

Konsekvenser för Bolagsverket

Bolagsverket ser information till företagen som en naturlig och viktig del av sitt uppdrag. Bolagsverket har under lång tid successivt ökat omfattningen av sin information och utnyttjat nya kanaler. Bolagsverket satsar särskilt på att förbättra sina egna e-tjänster och införa nya e-tjänster tillsammans med andra myndigheter och på sin egen webbplats. Det finns ett rätt stort utbud av blanketter och vissa mallar. Nyhetsseminarier hålls, kundbrev finns, särskilda kontakter finns med gruppen ombuds företag osv.

Det blir alltid särskilda ansträngningar i informationshänseende vid sådana regeländringar som är mera genomgripande eller berör ett större antal personer och företag.

I samband med att det nu är flera större reformer på gång kommer Bolagsverket att få avsätta mera resurser än vanligt för information. Bolagsverket har dock inte någon möjlighet att avsätta medel för sådant som annonsering i dagspressen.

Det finns utan tvekan ännu ett rätt stort utrymme för Bolagsverket att bredda sin information om vilka grundläggande regler som gäller. Men Bolagsverket kan inte för närvarande ha någon ambition att ta en sådan mera rådgivande roll som typiskt sett sköts av advokater, företagskonsulter och specialistombud.

Det finns säkert hundratals möjliga bolagsordningsbestämmelser. Bolagsverket kommer inte att kunna bli heltäckande i frågan om mallar utan måste rikta in sig på de vanligaste fallen och den viktigaste kringinformationen. Särskilt när informationen går in på nya områden är det angeläget att den utformas med omsorg och skapar rätt förväntningar i frågan om Bolagsverkets roll som, trots allt, huvudsakligen är inriktad på frågorna om registrering.

Bolagsverket saknar en mera djupgående analys av kostnaderna med utredningens förslag. Verket kommer med utredningens förslag att få betydande kostnader för utveckling av nuvarande datasystem. Bolagsverket kommer att få märkbart ökade kostnader för information. Detta sammantaget kan medföra ett behov av att höja de avgifter som Bolagsverket måste ta ut.

Tillväxtverket

Tillväxtverket anser att den konsekvensutredning, som utredningen gjort av föreslagna förändringar, är bra och beskriver effekterna av förslagen på ett godtagbart sätt. Dock vill vi framhålla att vi gärna sett att resultaten från Tillväxtverkets (tidigare Nuteks) mätningar av administrativa kostnader hade använts mer i utredningsarbetet.

Svenskt Näringsliv och Svensk Handel

Vi delar också bedömningen att en översyn av reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist bör anstå tills det är klart vilka andra lagstiftningsreformer (bland annat om borttagande av revisionsplikten och om sänkt aktiekapital) som kommer att genomföras.

FAR SRS

Utredningen anser att det finns skäl att överväga om bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist bör avskaffas eller ändras. En sådan översyn bör dock enligt Utredningen ske först efter att det är klart vilka övriga reformer som kommer att ske inom bl.a. bolagsrätt, redovisning och revision.

FAR SRS vill av flera skäl betona behovet av en sådan översyn. Bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist saknar motsvarighet i de länder som vi brukar jämföra oss med. Utöver detta är bestämmelserna betungande och kostsamma. De åtgärder som lagen föreskriver vid kapitalbrist står inte i proportion till vad som kan uppnås. För tillämpningen av bestämmelserna spelar dessutom bolagets revisor en central roll. Ofta är det revisorn som slår larm om att täckningsgraden har sjunkit till kritisk nivå. Det är också revisorn som ska granska den av styrelsen upprättade kontrollbalansräkningen.

Kommande lagförslag avseende slopad revisionsplikt och sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital kommer att påverka betydelsen av nuvarande tvångslikvidationsregler. FAR SRS anser att detta institut bör utmönstras ur ABL; först och främst för privata aktiebolag men logiken bjuder att motsvarande ändring även görs för de publika aktiebolagen. FAR SRS anser vidare att borgenärsskyddet bör stärkas genom en tydligare markering av styrelseledamöternas ansvar för ett bolags likviditetsutveckling och risken för obestånd. Ökat fokus på likviditet är dessutom bra för det enskilda företaget men också för näringslivet i stort.

Företagarförbundet

Utredningen väljer att avstå från att komma med konkreta förslag till reformering av reglerna för tvångslikvidation på grund av kapitalbrist. I dag innebär reglerna om tvångslikvidation en betydande risk för enskilda företagens privatekonomi. Utöver de skäl som Engerstedt framför i sitt särskilda yttrande vill vi peka på den risk för missbruk som reglerna i dag leder till. Vissa advokatfirmor har satt i system att kräva f.d. styrelseledamöter på pengar, ofta efter många år. Detta sker i vissa fall trots att kontrollbalansräkning upprättats. FöretagarFörbundet anser att reglerna ska avskaffas snarast möjligt.

Svenska Riskkapitalföreningen

Delbetänkandet Aktiekapital i privata aktiebolag (SOU 2008:49) konstaterade att bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist kan uppfattas som onödigt betungande och ingripande utan att ge det skydd de är avsedda att ge. Föreliggande utredning påpekar att det har ifrågasatts om bestämmelserna över huvudtaget innebär något egentligt borgenärsskydd samt framhåller att ”mycket talar för att det är dags att avskaffa bestämmelserna för privata aktiebolag eller i vart fall ändra dessa”. Trots dessa skarpa formuleringar föreslår tyvärr inte utredningen några omedelbara förändringar, utan hänskjuter denna angelägna fråga på obestämd framtid.

I sammanhanget är det av betydelse att känna till att dagens rådande ekonomiska läge kan komma att medföra att bolag måste skriva ner värdet på (exempelvis) finansiella

tillgångar. Sådana nedskrivningar medför att det egna kapitalet minskar och man kan mycket väl tänka sig situationer där bolagets egna kapital helt förbrukas till följd av sådana nedskrivningar. Att ett bolag vid en given tidpunkt redovisar en balansräkning där aktiekapitalet nått en kritisk nivå eller där skulderna överstiger tillgångarna behöver inte innebära att bolaget med nödvändighet inte skulle vara överlevnadsdugligt. Detta torde dessutom vara vanligt i tillväxtföretag.

Föreningen anser att dessa bestämmelser – som varken har rätt fokus (insolvens är en mer relevant indikator på ett företags ekonomiska situation och överlevnadsduglighet än insufficiens) eller erbjuder tilltänkt skydd – bör avskaffas snarast möjligt. Om ett avskaffande inte sker, är det viktigt att skyndsamt tillsätta en översyn av regelverket.